

Jaarverslag 2023

Bovemij N.V.

Samen vooruit!

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Kerncijfers	5
Verslag van de Raad van Bestuur	7
Verslag van de Raad van Commissarissen	55
Onze aandeelhouders	65
Jaarrekening 2023	69
Geconsolideerde balans per 31 december 2023	70
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023	72
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	74
Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening	76
Gesegmenteerde informatie	88
Toelichting op geconsolideerde balans per 31 december 2023	90
Toelichting op geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023	110
Gesegmenteerde balans per 31 december 2023	118
Gesegmenteerde winst-en-verliesrekening over 2023	122
Enkelvoudige balans per 31 december 2023	124
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023	126
Toelichting op de enkelvoudige balans en winst-en-verliesrekening	127
Toelichting op enkelvoudige balans per 31 december 2023	128
Toelichting op enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023	132
Overige gegevens	134
Statutaire regeling van de winstbestemming	134
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	135

Voorwoord

Wij kijken terug op een bijzonder jaar. Dit lijkt een platitude, een haast vanzelfsprekende openingszin van een voorwoord voor een jaarverslag. Voor Bovemij was 2023 écht bijzonder, omdat de twee redenen die het een bijzonder jaar maken zo uiteenlopend zijn.

Aan de ene kant vierden we in 2023 ons 60-jarig jubileum. We zijn 60 jaar geleden als verzekeringsmaatschappij opgericht door en voor de mobiliteitsbranche. En in al die jaren zijn we die vertrouwde partner en werkgever in de mobiliteitsbranche gebleven. Daarom hebben we dat gepast gevierd. Dat deden we met geslaagde events voor onze collega's en hun families, en voor onze partners en klanten.

Aan de andere kant was 2023 misschien wel een van de meest uitdagende jaren uit onze geschiedenis. De operationele resultaten kwamen het afgelopen jaar zwaar onder druk te staan. Dat heeft geleid tot een negatief resultaat van € 15,6 miljoen. De omzet is ten opzichte van het voorgaande jaar op peil gebleven. Het resultaat uit operationele bedrijfsvoering staat aanhoudend onder druk door brede marktontwikkelingen, waaronder de hoge inflatie die zowel van invloed is op de materiële schadelast als op letselschades, een toename in diefstal van elektrische fietsen en hogere externe personeelskosten door krapte op de arbeidsmarkt. De inflatie raakt niet alleen de schadelast van het afgelopen boekjaar, maar ook schades die nog niet zijn afgehandeld en op de balans staan. Hierdoor was een extra eenmalige ophoging van de schadevoorziening met € 18 miljoen nodig. Een sterk beleggingsresultaat heeft het negatieve resultaat uit bedrijfsvoering niet kunnen compenseren.

De geboekte premie bij Verzekeringen hebben we met name door groei in de consumentenportefeuille op peil weten te houden, ondanks de gewijzigde facturatie in Duitsland. Bij het onderdeel 'Data en overige' laten we daarnaast een mooie stijging van de omzet zien; een groot deel daarvan komt bij Autotrust (garanties) vandaan.

Bovemij had ook in 2023 te maken met krapte op de arbeidsmarkt, waardoor we vacatures niet direct ingevuld kregen en genoodzaakt waren uit te wijken naar relatief dure inhuurkrachten. Verder zorgden de implementatie van nieuwe IT-systemen en het reduceren van werkvoorraad op korte termijn voor extra kosten door tijdelijk dubbel draaiende applicaties. Zodra oude systemen afgeschakeld worden, dalen de kosten. Op termijn moeten de investeringen in nieuwe IT uiteraard leiden tot een kostenbesparing.

De marktomstandigheden en de prestaties van Bovemij van het afgelopen jaar stemmen niet positief. Maar we steken de handen uit de mouwen. De mobiliteitsbranche is altijd in beweging en Bovemij is vaker in haar geschiedenis voor uitdagingen gesteld. In periodes van deining is het zaak om maatregelen te treffen die ons weerbaar en flexibel houden.

Dat hebben we gedaan. Eind 2023 kondigden we aan onze strategie te vernieuwen. We gaan meer focus aanbrengen en ons richten op activiteiten waar we een stevige marktpositie hebben, waar we goed in zijn én waarin we winstgevend kunnen opereren richting de toekomst. Het gaat om onze verzekeringen, garanties en datadiensten. Voor die dienstverlening zorgen we voor klantvriendelijke digitale dienstverlening en voor IT-systemen die ons het werk eenvoudiger maken. Dat betekent dat Bovemij stopt met financieringen en dat viaBOVAG.nl als zelfstandige scale-up verder gaat. De ondersteunende diensten passen we aan naar de schaal van de nieuwe organisatie.

Dat is spannend en de verandering heeft impact op onze organisatie en onze medewerkers. Maar het geeft ons wel de focus die nodig is om ook in de toekomst succesvol te blijven. Hiermee geven we aandeelhouders het vertrouwen van een stabiele en renderende organisatie, voor onze medewerkers wordt het werk duidelijker en hopelijk leuker en klanten gaan profiteren van snelle, slagvaardige en vertrouwde dienstverlening. En van producten die relevant en concurrerend zijn.

De eerste tekenen van onze ingezette koers zijn gelukkig al merkbaar. Ook geven klanten aan Bovemij weer meer te zien en te horen. Dat is ook van belang als de partner van de mobiliteitsbranche. Het komend jaar moet de uitvoering van de nieuwe strategie zijn beslag krijgen, het jaar erop hopen we er de vruchten van te plukken. Zodat we bij 75 jaar weer een jubileum kunnen vieren samen.

We bedanken onze collega's en realiseren ons dat 2023 een intensief en bewogen jaar is geweest. We hebben er alle vertrouwen in dat we met onze toegewijde medewerkers onze gewaardeerde klanten ook in de toekomst kunnen blijven ondersteunen om succesvol te ondernemen.

Raad van Bestuur Bovemij N.V.
Hans Coffeng (CEO) en Ageeth Bakker (CFRO)

Kerncijfers

Bovemij N.V. (in duizenden euro's)	2023	2022	2021	2020	2019
Resultaat voor belastingen (incl. aandeel derden)	-21.660	-10.560	63.498	65.486	40.761
Resultaat na belastingen [A]	-15.603	-14.390	46.627	48.834	31.133
Eigen vermogen [B]	188.795	210.222	255.652	221.318	182.302
Rentabiliteit eigen vermogen $[[A] / [B]]$	-8,3%	-6,8%	18,2%	22,1%	17,1%
Toegekend dividend	5.779	-	13.937	11.089	9.665
Beleggingen en liquiditeiten [C]	501.262	479.025	497.092	448.810	376.062
Resultaat beleggingen [D]	19.315	-34.186	19.925	5.025	13.699
Gemiddeld rendement op beleggingen $[[D] / [C]]$	3,9%	-7,0%	4,2%	1,2%	3,7%
Gemiddeld aantal FTE Bovemij N.V.	594	622	625	623	609

Verzekeringsactiviteiten (in duizenden euro's)	2023	2022	2021	2020	2019
Brutopremies	382.520	384.855	366.488	377.755	366.492
In procenten ten opzichte van 2019	104,4%	105,0%	100,0%	103,1%	100,0%
Verdiende premie eigen rekening [E]	373.514	355.298	340.992	342.064	339.983
Schade eigen rekening in verhouding tot [E] [F]	78,3%	61,5%	53,6%	51,1%	62,0%
Acquisitiekosten in verhouding tot [E] [G]	15,0%	15,1%	14,8%	13,8%	15,1%
Beheers- en personeelskosten in verhouding tot [E] [H]	15,3%	13,7%	12,0%	14,9%	15,7%
Combined ratio (F+G+H)	108,6%	90,3%	80,4%	79,8%	92,8%
SCR Ratio N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij	151%	198%**	212%	205%	187%
Technische voorzieningen	462.828	438.477	410.862	411.899	412.008
In procenten van de verdiende premie eigen rekening	123,9%	123,4%	120,5%	120,4%	121,2%

Financieringsactiviteiten (in duizenden euro's)	2023	2022	2021	2020	2019
Uitstaande financieringen*	232.743	260.550	301.981	346.273	343.828
Resultaat in procenten van uitstaande financieringen	-0,5%	0,2%	0,1%	-0,1%	0,8%

*Uitstaande financiering betreft de som van vorderingen uit hoofde van financial lease en de boekwaarde van de vervoermiddelen.

Data-activiteiten (in duizenden euro's)	2023	2022	2021	2020	2019
Omzet data-activiteiten	30.493	26.247	26.437	22.534	27.916

**In 2023 hebben correcties plaatsgevonden in de SCR-berekening. Dit heeft er toe geleid dat de SCR Ratio 2022 is aangepast naar 198% (was 213%). Zie voor een toelichting de jaarrekening paragraaf "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening".

Verlag van de Raad van Bestuur

Missie, visie en kernwaarden

Bovemij: al 60 jaar samen vooruit

Bovemij wordt 1963 door de leden van de BOVAG opgericht als verzekeringsmaatschappij voor de mobiliteitsbranche. Het doel is om risico's af te dekken voor ondernemers die die risico's niet kunnen of willen dragen.

Gedurende de jaren heeft Bovemij zich ontwikkeld tot de partner in de mobiliteitsbranche. Wij helpen bedrijven in de mobiliteitsbranche succesvol ondernemen. Dat doen we met onze dienstverlening en met onze kennis en ervaring die wij de afgelopen 60 jaar hebben opgedaan.

De mobiliteitsbranche staat nooit stil. Dus ook Bovemij niet. De uitdagingen van de branche zijn onze uitdagingen. Wij bewegen mee met de ontwikkelingen en blijven werken aan relevante producten en diensten die onze klanten sterker maken. Zo gaan we samen vooruit.

Onze missie

Wij helpen de mobiliteitsbranche succesvol ondernemen. Dat doen we met behulp van producten voor het mobiliteitsbedrijf én door oplossingen te bieden die branche en consument dichterbij elkaar brengen: met onze verzekeringen, onze garanties en onze datadiensten.

Onze visie

Wij bestaan voor en door de mobiliteitsbranche. Door mobiliteitsbedrijven persoonlijk en digitaal te verbinden met mobiliteitsconsumenten versterken we de branche en houden we iedereen vertrouwd en betrouwbaar onderweg.

Onze kernwaarden

Bovemij heeft drie kernwaarden geformuleerd. Die vormen de uitgangspunten voor ons werk.

Vertrouwen

Vertrouwen is een katalysator die ervoor zorgt dat we samen verder komen. We werken open en transparant, komen onze beloftes na en werken samen aan de meest betrouwbare producten en diensten. Vertrouwen versterkt de verbinding.

Verbinding

Om echt samen te werken aan duurzame, langetermijnoplossingen is het belangrijk dat we elkaar zien en de verbinding met elkaar aangaan. Want alleen ga je snel, maar samen kom je verder. Samen vooruit!

Vooruitgang

We willen, denken en doen vooruit. Want stilstand is achteruitgang. We bewegen mee, met onze klanten en de veranderende wereld. We zien kansen en werken proactief.

Terugblik op 2023

Voor Bovemij was 2023 een jaar met twee gezichten. Aan de ene kant vierden we ons 60-jarig jubileum én vierden we dat Bovemij na 60 jaar nog steeds relevant is als dé partner voor de mobiliteitsbranche.

Aan de andere kant stelden de marktontwikkelingen ons danig op de proef. Bovemij kende een uitdagend jaar waarin de operationele resultaten achter bleven. De schadelast steeg hard, als gevolg van hogere gemiddelde letselschades en stijgende kosten voor schadeherstel door onder andere hogere loon- en materiaalkosten. Dat leidde tot een negatief operationeel resultaat van € -23,0 miljoen (2022: € 21,2 miljoen). Ons beleggingsresultaat van € 19,3 miljoen heeft dit niet volledig kunnen compenseren. Bovemij was in 2023 verlieslatend: -/€ 15,6 miljoen.

Aankondiging van onze nieuwe strategie

We hebben een aantal jaren geleden een platformstrategie geïmplementeerd, vanuit het idee dat digitale platforms leidend zouden moeten worden in onze dienstverlening. Bovemij heeft verschillende platforms ontwikkeld: viaBOVAG.nl voor de particuliere markt en viaBovemij.nl voor de zakelijke klanten. Door ontwikkelingen in de markt, de druk die de platformontwikkeling op onze organisatie heeft gelegd en het feit dat klanten de platformstrategie niet compleet omarmden, hebben we besloten veel meer focus aan te brengen in onze dienstverlening.

Dit heeft ertoe geleid dat wij in 2023 hebben gewerkt aan het vernieuwen en verder aanscherpen van onze strategie. Eind november kondigden wij deze vernieuwing aan. Bovemij gaat zich volledig richten op verzekeringen (Bovemij en ENRA), garanties (Autotruster) en datadiensten (RDC). Tegelijkertijd gaan we de dienstverlening aan klanten voor deze productgroepen verder verbeteren en digitaliseren.

Een van de consequenties is dat Bovemij stopt met het beheer en de financiering van leaseactiviteiten door autobedrijven. Het platform viaBOVAG.nl gaat vanaf 1 juli 2024 als zelfstandige scale-up verder. Door viaBOVAG.nl zelfstandig als deelneming te positioneren wordt het bedrijf (via een gedelegeerd directeur) zelf verantwoordelijk voor haar eigen besturing en losgezet van de governance en besturing vanuit de Bovemij-organisatie. Daardoor wordt viaBOVAG.nl wendbaarder en kan het sneller inspelen op nieuwe ontwikkelingen en de wensen van consumenten en mobiliteitsbedrijven. BOVAG en Bovemij blijven beide aandeelhouder. ViaBovemij.nl wordt de nieuwe 'mijn-omgeving' voor de dienstverlening van Bovemij.

Met de nieuwe koers en de verscherpte focus streven we ernaar sneller en stabiel winstgevend te worden. We scherpen ons portfolio aan en verdelen dat in drie clusters: verzekeringen, garanties en datadiensten. Daarmee vereenvoudigen we onze organisatiestructuur. De drie bedrijfsonderdelen hebben ieder een eigen directie. Die krijgen meer verantwoordelijkheid voor het uitzetten van hun koers, de omzet en de resultaten. De onderdelen worden ook verantwoordelijk voor hun sales- en marketingactiviteiten. De nieuwe gedecentraliseerde organisatiestructuur vergroot de slagvaardigheid en biedt kansen om het serviceniveau te verhogen, problemen accuraat te signaleren, op te lossen en nieuwe kansen in de markt te zien en te grijpen.

Jubileum: 60 jaar Bovemij

Op 18 september 1963 besloten de bestuursleden van BOVAG in het Kurhaus in Scheveningen om een eigen verzekeringsmaatschappij op te richten: de BOVagVERzekeringsMaatschappij, oftewel Bovemij. Daarom vierde Bovemij het afgelopen jaar haar 60-jarig jubileum.

Bovemij organiseerde meerdere activiteiten om haar 60ste verjaardag met stakeholders te vieren. Tijdens Mobiland, een evenement bij het hoofdkantoor in Nijmegen, vierden medewerkers en hun naasten de verjaardag van hun werkgever. Ook het klantevent Mobifest stond in het teken van het 60-jarig bestaan. Daarnaast was er een jubileumsite met 60 portretten van mensen met 60 perspectieven op mobiliteit. Verder vond de Samen60 Estafette plaats, waarbij zes klanten een symbolische rit maakten van oprichtingsplaats Scheveningen naar Nijmegen.

Medewerkers

De aankondiging van de nieuwe koers van Bovemij heeft ook gevolgen voor medewerkers. Bovemij zal helaas afscheid moeten nemen van collega's, met name bij het bedrijfsonderdeel Financieringen. Bovemij heeft gewerkt aan een sociaal plan om dit goed te begeleiden. Aan de andere kant verwachten we dat de nieuwe organisatiestructuur en koers het werk voor medewerkers aantrekkelijker maken. Het doel van hun organisatieonderdeel wordt duidelijker, waardoor voor medewerkers ook hun rol duidelijker wordt en hoe een bijdrage kunnen leveren aan het doel van Bovemij. We verwachten dan ook dat de nieuwe strategie helpt in het verhogen van de medewerkerstevredenheid, het beperken van het verloop in de organisatie en het nog aantrekkelijker worden als werkgever.

Toename van schadelast

Het aantal gemelde schades in het verkeer is het afgelopen jaar gelijk gebleven ten opzichte van het jaar ervoor. Wel zagen we een forse toename van de schadelast, doordat de kosten per schade hoger uitpakt. Dat heeft meerdere oorzaken. De kosten van materialen zijn afgelopen jaar omhooggeschoten. Ook de tarieven van schadeherstellers stegen, net als inflatie van de letselschades. Dat heeft ertoe geleid dat onze combined ratio (de verhouding tussen schadeclaims en inkomsten door premies) in 2023 boven de 100% was.

Gedurende het jaar hebben we maatregelen genomen om de schadelast beter te beheersen. Zo hebben we alles op alles gezet om letselschades zo snel als mogelijk af te wikkelen. Dat is niet alleen kostenbesparend, het is ook prettiger voor de gedupeerde, omdat die eerder weet wat er aan de hand is en sneller wordt geholpen. Om het rendement te herstellen, bekijken we hoe we de schadelast nog beter kunnen beheersen.

Ontwikkelingen in de tweewielermarkt

De verkoop van fietsen stabiliseert en de prijzen staan onder druk door de hoge voorraad bij leverancier en detailhandel. We zien ook dat er steeds meer initiatieven voor zakelijke fietslease ontstaan waarbij bedrijven vanuit duurzaamheidsperspectief hun medewerkers een leasefiets in plaats van een leaseauto aanbieden. Dat geeft onze dochter ENRA ook de kans om een nieuwe propositie in de markt te zetten.

Het afgelopen jaar zijn we in Nederland geconfronteerd met een sterke stijging van het aantal fietsdiefstallen. Tijdens coronacrisis werden zo'n miljoen fietsen per jaar verkocht. De jaren erna stabiliseerde de verkoop tot rond de 800.000 verkochte fietsen op jaarbasis. Het aantal verkochte e-bikes neemt jaar op jaar toe ten koste van conventionele fietsen. De gemiddelde aanschafprijs van e-bikes neemt toe. Ook worden ze steeds vaker gestolen.

Voor de fietsverzekeringen (ENRA) hebben we daarom de premies het afgelopen jaar moeten verhogen. Daarnaast hebben we maatregelen genomen om de schadelast te beheersen. Zo vallen de zogenoemde fatbikes niet meer binnen ons verzekeringspakket. Op bakfietsen verplichten wij track-and-trace-systemen. En we hebben besloten om bij nieuwe fietsverzekeringen een tweede slot te verplichten. Verder zijn brommerverzekeringen niet meer online en via vergelijkingssites af te sluiten, maar alleen via onze retailers. We onderzoeken welke nieuwe tarieven en voorwaarden we voor onze brommerverzekeringen moeten hanteren. Pas als we die scherp hebben, gaat Bovemij weer actief de markt op met haar brommerverzekering.

Het beheersen van de schadelast kent ook een preventieve kant. Zo geeft Bovemij voorlichting en tips om fietsdiefstal te voorkomen, bijvoorbeeld door fietseigenaren erop te wijzen hun fiets altijd op slot te zetten aan een vast object. Ook nemen we deel aan diverse preventieoverlegorganen. De effecten van de maatregelen zullen pas op termijn merkbaar worden. Veelal gaat het om verzekeringscontracten die voor meerdere jaren zijn afgesloten.

Serviceniveau onder druk

Bovemij heeft de lat de afgelopen jaren hoog gelegd, met onze wil te transformeren naar een organisatie waarin digitale platforms leidend zijn, boven op onze reguliere dienstverlening. Zo'n transformatie is niet alleen kostbaar, omdat expertise moet worden ingekocht. Die kost ook tijd, omdat de organisatie zelf een leercurve door moet. Bovendien legde de zogenoemde platformstrategie druk op de organisatie. Dit heeft ervoor gezorgd dat ons serviceniveau het afgelopen jaar in het gedrang kwam, zelfs is afgenomen. We hebben in het voorjaar van 2023 naar noodoplossingen moeten zoeken om onze klanten van dienst te kunnen zijn. We willen dat de klant op ons kan vertrouwen. Het afgelopen jaar hebben we met de inzet van onze medewerkers het serviceniveau weer naar het gewenste niveau kunnen brengen. Door onze nieuwe koers, met aandacht voor de ontwikkeling van digitale dienstverlening, verwachten we dat het serviceniveau verder zal stijgen.

Consolidatie in de automarkt

De trend van marktconsolidatie van de laatste jaren zet ook in 2023 verder door. Grote bedrijven nemen kleinere bedrijven over. Daardoor ontstaan clusters van grote dealers; de kleinere merkdealers verdwijnen. De gemiddelde omvang van onze klanten neemt daarmee toe, het aantal klanten verder af. Bovemij heeft passende dienstverlening voor beide doelgroepen.

Wel hebben we geconstateerd dat de grotere autobedrijven veelal hun eigen leasevloot financieren en beheren. De doelgroep die we bedienden met Bovemij Financieringen wordt door de consolidatie kleiner en zal in de toekomst nog kleiner worden. Dat heeft ervoor gezorgd dat we hebben besloten gedurende 2024 gefaseerd de beheeractiviteiten voor de leasemaatschappijen te beëindigen en vanaf eind 2024 geen nieuwe financieringen aan autoleasemaatschappijen meer te verstrekken. Deze beslissing is onderdeel van onze aangescherpte bedrijfsstrategie die we eind vorig jaar aankondigden.

Voor de kleinere autobedrijven blijft het mogelijk hun voorraad te financieren. Dat doen wij in partnerschap met Finquest BV. Daar reageren onze klanten positief op. Het is ook het bewijs dat wij als Bovemij niet alles in eigen beheer hoeven uit te voeren. In sommige gevallen is het beter en slimmer om allianties aan te gaan met partijen om sneller in te kunnen spelen op klant behoeften. Hiermee kan time to market worden versneld.

Goed beleggingsresultaat

Bovemij heeft een goed beleggingsresultaat behaald in 2023. Wij houden vast aan ons beleggingsbeleid, dat behoudend is. Het resultaat is positief, omdat de gestegen rentestanden in 2022 een positieve impact hebben op de beleggingsopbrengsten vanuit obligaties en hypotheeklen. Daarnaast hebben de aandelen in 2023 ook weer een positief rendement gegenereerd. Zeker met het aankopen van obligaties en andere vastrentende beleggingen hebben we goede rendementen behaald.

Garanties (Autotrust) en datadiensten (RDC)

Autotrust maakte het afgelopen jaar een mooie groei door van 36% ten opzichte van 2022. Daarmee overtrof Autotrust haar doelstelling voor 2023 met 18% naar een totale omzet van 9,3 miljoen euro. De belangrijkste redenen voor de groei zijn het benutten van het commerciële bereik van Bovemij en het inzetten van een professionele marketing-automation en leadopvolging. Daardoor is Autotrust erin geslaagd meer klanten aan zich te binden. Bovendien zorgden deze klanten voor een hogere conversie. Daarbij is goed gebruikgemaakt van de brede klantendatabase van Bovemij, waardoor toegang tot nieuwe klanten eenvoudiger werd. De marketinginspanningen bleken succesvol: Autotrust kwam op de juiste momenten onder de aandacht van potentiële klanten. Met een compacte en slagvaardige organisatie maakt Autotrust als een van drie bedrijfsonderdelen deel uit van de aangescherpte strategie van Bovemij.

RDC heeft in 2023 haar omzet- en winstdoelstelling behaald en de marges op peil gehouden ondanks de door inflatie stijgende kosten. Daarmee was het een positief jaar voor het bedrijfsonderdeel van Bovemij dat datadiensten levert aan klanten en tegelijkertijd de bedrijfsvoering van Bovemij faciliteert met goede data en analyses. Het is RDC gelukt haar bestaande klantenportefeuille te behouden. Een belangrijke stap voorwaarts in de digitale ondersteuning van RDC en de andere bedrijfsonderdelen van Bovemij is de implementatie van een nieuw dataplatform in de cloud. Dat is een strategisch en technisch fundament voor de toekomst van Bovemij. Verder zijn in 2023 meer elektrische voertuigdata toegevoegd aan de belangrijkste datadiensten. Die data worden beschikbaar gesteld aan klanten van RDC.

Compliancedossier afgesloten

We zijn blij dat we de compliance-issues uit het verleden definitief achter ons kunnen laten. De AFM en DNB hebben de voorgenomen boetes aan Bovemij ingetrokken, al blijven beide toezichthouders van mening dat Bovemij in de periode tussen 2014 en 2019 complianceregeels heeft overtreden. Nadat we de onregelmatigheden zelf hadden geconstateerd, hebben we in 2019 direct verbetermaatregelen doorgevoerd om herhaling in de toekomst te voorkomen. Eerder had DNB al laten weten dat deze in opzet voldoende waren. Nu de AFM en DNB een punt achter hun onderzoeken hebben gezet, kan Bovemij deze dossiers achter zich laten en zich volledig richten op de toekomst.

Jubileumdividend

Ondanks het feit dat we geen winst hebben gemaakt in het afgelopen jaar, hebben we toch besloten een eenmalig dividend uit te keren van € 0,60 per aandeel. Dat doen we, omdat we onze aandeelhouders willen belonen voor hun steun en trouwe inzet, zeker in het afgelopen bijzondere jubileumjaar.

Onze organisatie

Bovemij is een naamloze vennootschap en partner voor de mobiliteitsbranche. Bovemij heeft kantoren in Nijmegen, Amsterdam, Grootebroek, Assen en Kaarst (Duitsland). In totaal werken bijna 700 medewerkers aan diensten en producten voor onze klanten en bij bedrijfsonderdelen die onze kernactiviteiten ondersteunen. In november 2023 heeft de directie van Bovemij aangekondigd de organisatie en daarmee ook de structuur en haar kernactiviteiten aan te passen. In dit verslag richten we ons op de activiteiten van 2023, maar geven we wel de veranderingen aan die plaatsvinden in 2024.

Onze kernactiviteiten

Verzekeringen (Bovemij)

In 1963 zijn we opgericht als de bedrijfsverzekeraar van BOVAG: de BOvag VERzekeringsMaatschappij. Daarnaast bieden we tegenwoordig ook verzekeringen voor de ondernemer en hun werknemers en consumentenverzekeringen (voor de klanten van onze B2B-klanten). Bovemij-dochter ENRA is marktleider in fietsverzekeringen in Nederland en ook groot in Duitsland. We zijn ook actief in België.

Garanties (Autotrust)

Onze dochter Autotrust is in Nederland marktleider op het gebied van (verlengde) garanties en onderhoudsabonnementen voor nieuwe en gebruikte personenauto's. Dienstverlening die zeer waardevol is voor onze klanten in het kader van wettelijke en aanvullende garantie en ook voor het bewerkstelligen van onze strategie.

Datadiensten (RDC)

Het bedrijfsonderdeel RDC is verantwoordelijk voor alle data-oplossingen die we aan mobiliteitsbedrijven bieden. Deze data concentreren zich rondom mobiliteitsvoertuigen, mobiliteitsconsumenten en mobiliteitsbedrijven. Daarnaast ondersteunt het bedrijfsonderdeel andere bedrijfsonderdelen van Bovemij op het gebied van data.

viaBovemij.nl

viaBovemij.nl was in 2023 een online platform voor mobiliteitsbedrijven en gaat als mijn-omgeving verder voor de drie bedrijfsonderdelen van Bovemij: verzekeringen, garanties en datadiensten. Het wordt ondergebracht bij RDC.

Financieringen

Onze pijler Financieringen helpt haar klanten door samen met hen een leasemaatschappij op te zetten, die te financieren en ook de volledige operatie en administratie af te handelen. Eind 2023 is besloten om de bedrijfsactiviteiten van het bedrijfsonderdeel Financieringen in 2024 af te bouwen en eind 2024 te stoppen met nieuwe verstrekkingen. Reden om dat te doen is de consolidatie in de mobiliteitsbranche en de daarmee dalende interesse in financieringen via Bovemij. Dit betekent dat Bovemij Financieringen vanaf eind 2024 geen nieuwe financieringen aan autoleasemaatschappijen zal verstrekken en gedurende 2024 gefaseerd haar beheeractiviteiten voor de leasemaatschappijen zal beëindigen.

viaBOVAG.nl

viaBOVAG.nl is het mobiliteitsplatform van en voor BOVAG-bedrijven naar de consument, waarop auto's, fietsen, motorfietsen en campers te vinden zijn. Omdat de governance van Bovemij en de voorwaarden van BOVAG remmend bleken te werken voor het platform is besloten om viaBOVAG.nl vanaf 2024 verder te laten gaan als zelfstandige scale-up. ViaBOVAG.nl krijgt zo de ruimte om slagvaardig te kunnen handelen en ondernemen om haar doelen te bereiken. Bovemij en BOVAG blijven als steunende aandeelhouders zeker betrokken.

Ondersteunende diensten

Tech & Change

Het Tech & Change-bedrijf is verantwoordelijk voor de architectuur van onze informatiesystemen, voor ons change portfolio management, voor het leveren van technische infrastructuur en voor het leveren van delivery teams voor realisatie en beheer. Daarnaast is het Tech & Change-bedrijf verantwoordelijk voor de IT Governance, architectuur, informatiebeveiliging en security.

Interne diensten

Onze gecentraliseerde stafafdelingen HRM, Finance, Facilitaire Zaken en Communicatie zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning van alle diensten.

Interviews met directeuren

Linn Musters (Verzekeringen)

“Hoe ik terugkijk op 2023? Het eerste waar ik aan denk is aan onze nieuwe manier van samenwerken met elkaar. Die is zo veel fijner, rustiger en effectiever geworden. Niet dat we daarvoor niet samenwerkten, hoor. Maar we hebben onze verzekeringstak zo ingericht dat deze de gehele verzekeringsketen beslaat. Van commercie tot Tech & Change, van verzekeringstechniek tot Data & Analytics; we opereren als één team.”

“Tweewekelijks komen we bij elkaar om ons verzekeringsbedrijf naar een volgend niveau te brengen. Multidisciplinair en kijkend naar de complete klantketen. Dat zorgt voor energie. We weten goed van elkaar wat er speelt. En bij iedere verandering die we doorvoeren, kunnen we gebruikmaken van ieders kennis en perspectief. Dat geeft rust en vertrouwen in de keuzes die je maakt. En zorgt voor heldere prioriteiten en betere resultaten. Bovendien, en dat vind ik heel waardevol, maakt dit het werk ook veel leuker.”

“Natuurlijk weten we dat Bovemij voor uitdagingen staat, en dat de urgentie om goede resultaten te behalen groot is. Maar onze verscherpte strategie en slagvaardige samenwerking zorgen ook voor focus: we weten wat ons te doen staat. We hebben een plan. Een uitdaging zoals deze helpt gewoonweg in kiezen.”

“Onlangs hadden we een sessie met klanten. Dan merk je weer dat we een naam hebben opgebouwd in al die jaren. We zijn een nichespeler, we zijn er voor de mobiliteitsbranche. We kennen de sector. En onze klanten kennen ons. Door dicht op de klant te blijven zitten, kunnen we onze dienstverlening verder verbeteren. We zijn in gesprek met elkaar, onze klanten geven tips, over de complexer wordende sector, en hoe wij het onze klanten makkelijker kunnen maken. Geweldig toch? Ze komen naar ons toe, maken er speciaal tijd voor vrij. Dat vind ik zo mooi.”

Frouwke Herder (Autotrust)

“Waar zijn we goed in? Welke meerwaarde bieden we aan onze klanten? En, wat kan er nog beter? Afgelopen jaar hebben we, voor het eerst sinds de drie jaar dat we onder de paraplu van Bovemij vallen, een gedegen en doortimmerd strategisch plan gemaakt voor de toekomst. Daar ben ik heel trots op. Daarvoor dachten we uiteraard ook goed na over onze koers, met succes, want we maken al een aantal jaar een mooie groei door, maar als organisatie waren we nog een stuk jonger. Als scale-up heb je gewoonweg een kortere horizon.”

“Ik ben niet alleen trots op het resultaat maar vooral ook op de manier waarop het plan tot stand is gekomen: samen. De kracht van het plan is dat het écht van onszelf is, door alle medewerkers gedragen en doorleefd. We hebben hiermee echt een professionaliseringsslag gemaakt. Dat moet ook: Autotrust is één van de drie pijlers van de nieuwe strategie van Bovemij.”

“Door goed na te denken over je organisatie kom je tot allerlei nuttige inzichten. Een van de grootste eyeopeners vond ik wel ons marktpotentieel. We bieden onze klanten een waardevol assortiment aan garantieproducten. Maar er is nog veel marktaandeel te winnen.. We hoeven de vernieuwing dus niet te zoeken in allerlei sexy innovaties en proposities, het is zaak ons potentieel te benutten in de dingen die we al doen en die we kunnen als de allerbeste. Dat gaan we de komende jaren laten zien!”

Derk Wagelaar (RDC)

“RDC heeft een rijke historie op het gebied van automotive data. Toen RDC in 1967 werd opgericht waren er nog maar weinig bedrijven bezig met data. In de meer dan 55 jaar historie hebben wij veel data-ervaring en -kennis opgebouwd. We hebben een loyaal klantenbestand. Bovendien zijn de marges op onze producten goed. Er ligt hierdoor een solide basis van waaruit we een stap voorwaarts kunnen zetten.”

“Ik ben daarom blij dat we een van de drie strategische pijlers zijn geworden van Bovemij. Dat ligt in lijn met de ontwikkelingen voor de komende jaren, waarin het belang van data steeds evidentier wordt.”

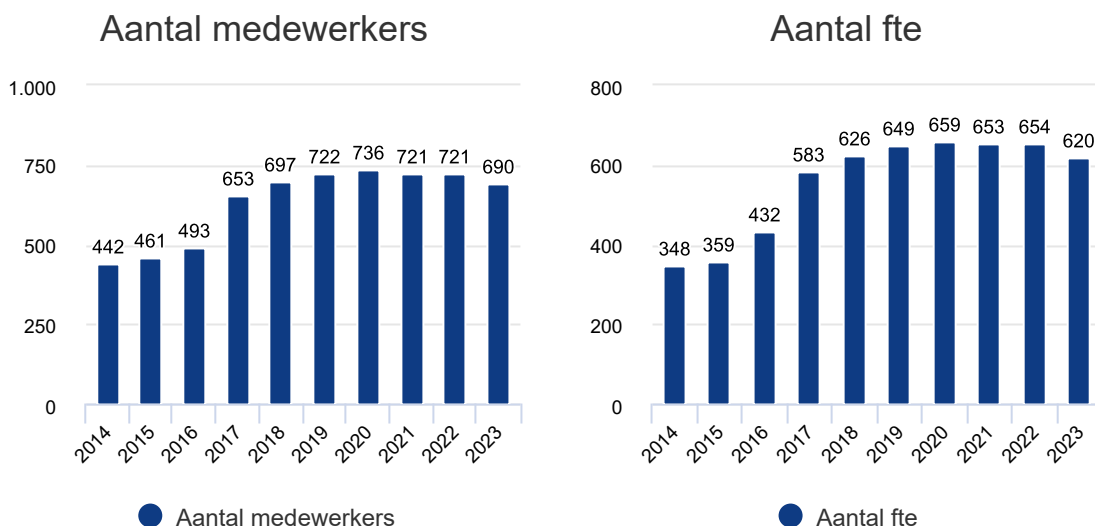
“Er zijn in het verleden beperkte vernieuwingen doorgevoerd en productinvesteringen gedaan. Wij hebben in 2023 een nieuw cloud dataplatform geïmplementeerd, voor RDC en de andere onderdelen van Bovemij. Dat vind ik een mooi hoogtepunt, want dit platform is een strategisch en technisch fundament voor de toekomst van Bovemij.”

“Ik werk sinds september 2023 voor RDC. Dus ik kan niet over het hele jaar terugkijken. Maar wat ik in die korte tijd al wel heb gemerkt: er is hier zó veel kennis in huis. En we hebben een gemotiveerd team. Er wordt nog wel eens gemakkelijk gedacht en gesproken over data en het belang ervan. Maar wij doen het gewoon, hier, in het echt.”

Onze medewerkers

Het was een roerig jaar voor de medewerkers van Bovemij. Om te zorgen voor meer focus, scherpten we aan het eind van 2023 onze strategie aan. We richten ons vanaf 2024 volledig op verzekeringen (Bovemij en ENRA), garanties (Autotruster) en datadiensten (RDC), waar we al een sterke marktpositie hebben. Tegelijkertijd gaan we de dienstverlening aan klanten voor deze productgroepen verder verbeteren en digitaliseren.

Het aantal medewerkers is gedaald ten opzichte van het jaar ervoor.

Sociaal plan

De nieuwe strategie betekent dat er in 2024 afscheid moet worden genomen van medewerkers, met name bij het bedrijfsonderdeel Financieringen dat in run-off gaat. Het door HRM ontwikkelde Sociaal Plan zorgt ervoor dat dit op een goede en zorgvuldige manier gebeurt. Het plan is besproken met de ondernemingsraad en ook door haar goedgekeurd.

Het plan is erop gericht de continuïteit van een loopbaan te waarborgen, bijvoorbeeld via opleidingen, coaching en loopbaanbegeleiding. Dat getuigt van goed werkgeverschap en helpt medewerkers klaar te maken voor de arbeidsmarkt. Ook is er een afvloeiingsregeling, die gunstiger is dan wat wettelijk is verplicht. Daarnaast proberen we actief om medewerkers om te scholen en te herplaatsen.

De belangrijkste personele veranderingen:

Afbouw van Bovemij Financieringen

Onder Bovemij Financieringen vallen twee activiteiten: leasebeheer en leasefinanciering. Besloten is om de leasebeheeractiviteiten in 2024 geleidelijk af te bouwen; de leasefinancieringen lopen nog tot einde looptijd van de leasecontracten. Dat heeft gevolgen voor alle 50 medewerkers. De meeste medewerkers zijn actief voor de beheeractiviteiten en deze zullen geleidelijk afgeschaald worden, waardoor medewerkers ook geleidelijk afvloeien. Voor de leasefinancieringen blijft een kleine kernbezetting actief tot de laatste contracten zijn afgelopen.

Decentralisatie Commercie Bovemij Groep

Onze commerciële medewerkers waren verenigd in het bedrijfsonderdeel Commercie, maar zijn per 2024 gedecentraliseerd ondergebracht bij de verschillende bedrijfsonderdelen. Zo kunnen ze samen optrekken met de directies van de bedrijfsonderdelen en slagvaardiger commerciële successen boeken.

Verzelfstandigen van viaBOVAG.nl

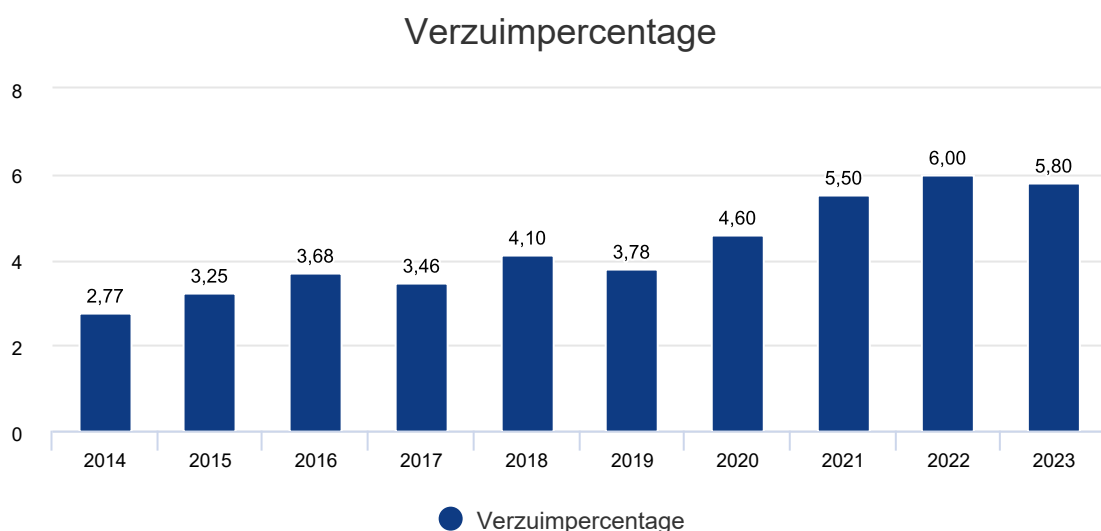
De 20 medewerkers van viaBOVAG.nl gaan in 2024 samen als zelfstandig opererende scale-up verder.

Ondersteunende diensten

De ondersteunende diensten worden geleidelijk aangepast naar de schaal van de nieuwe organisatie. Gedurende 2024 ontstaat meer helderheid over de eventuele personele gevolgen.

Ziekteverzuim gedaald

Het ziekteverzuim binnen Bovemij is in de loop van 2023 licht gedaald. Dat is een bemoedigende trend. Eind 2022 schommelde het verzuimpercentage rond de 6%, aan het einde van 2023 was dit gedaald naar 5,8%. Het landelijk gemiddelde is 4,6% volgens ArboNed. Het verzuim binnen Bovemij is vooral langdurend, dat is boven het landelijk gemiddelde. Kort verzuim komt verhoudingsgewijs minder voor. Bij Bovemij wordt het casemanagement versterkt, om zo leidinggevendenden te helpen om medewerkers die langere tijd zijn uitgevallen weer sneller aan het werk te helpen. Onze nieuwe Arbodienst 'Richting' helpt hierbij met het eigen regiemodel: zelf verantwoordelijkheid nemen en acties oppakken als medewerker, maar ook als leidinggevende, voor het verzuim ontstaat.

Nieuwe arbodienst

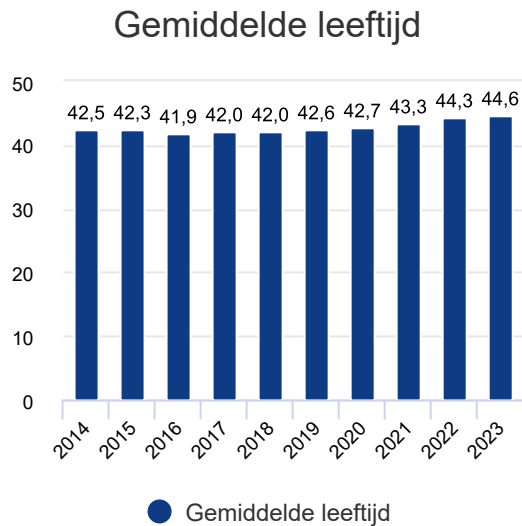
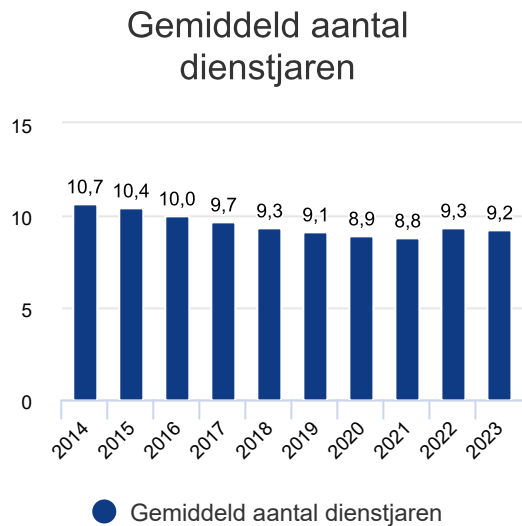
We hebben per 1 mei 2023 een nieuwe arbodienst gecontracteerd: Richting. Richting zet in op het toerusten van leidinggevendenden om zieke medewerkers te begeleiden bij hun re-integratie. Ook de casemanagers van de arbodienst zelf zorgen voor begeleiding van medewerkers die uitvallen. Om het verzuim, en dan met name het langdurig verzuim, terug te dringen, zijn we samen met Richting begonnen met een grondige analyse van het verzuim om zo de oorzaken ervan te achterhalen.

Verloop, dienstjaren en gemiddelde leeftijd

Het aantal dienstjaren van medewerkers van Bovemij is in 2023 nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van het jaar ervoor.

Het verloop binnen Bovemij was in 2023 relatief hoog: 17%. Het verloop wordt vooral veroorzaakt door medewerkers die relatief kort in dienst zijn bij Bovemij. Dat is overigens een trend die landelijk waarneembaar is en heeft ook te maken met de krapte op de arbeidsmarkt. We voeren exitgesprekken om de oorzaken van vertrek te achterhalen. Verdere analyse van het verloop is nodig om het verloop beter te beheersen.

De gemiddelde leeftijd bij Bovemij is vrijwel gelijk gebleven. Bovemij kent een gelijkmatige verdeling van het aantal medewerkers over de verschillende leeftijdscategorieën.

Medewerkerstevredenheid

Bovemij vindt medewerkerstevredenheid belangrijk. Wij onderzochten dit in het verleden tweemaal. Het afgelopen jaar is gekozen voor een nieuwe methodiek en een halfjaarlijkse frequentie. Zo kan Bovemij sneller inspelen op zaken die daarom vragen. Van alle medewerkers deed in 2023 60% mee.

De medewerkerstevredenheid wordt nu uitgedrukt in een eNPS score. Deze geeft aan in welke mate medewerkers Bovemij aanbevelen als werkgever. De score kwam uit op -19, die zich laat vertalen in een gemiddeld rapportcijfer van een 7. Bovemij verwachtte gezien het uitdagende jaar een dergelijke uitkomst, maar is er niet content mee. Wel snappen we de oorzaak van de score: medewerkers ervaren stagnatie en bureaucratie in hun werk. Dat leidt tot werkdruk en ontevredenheid. We verwachten dat de nieuwe strategie, die de organisatie eenvoudiger maakt en de slagkracht laat toenemen, helpt in het verhogen van de medewerkerstevredenheid. Positief is dat medewerkers van Bovemij het prettig vinden om met elkaar samen te werken. Ook de inhoud van het werk wordt interessant gevonden.

Goede medewerkers aantrekken

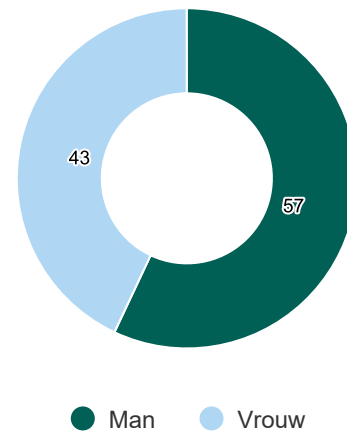
Onze recruiters hebben afgelopen jaar goed werk verricht door bekwame collega's te selecteren en te werven. Wel merken we dat de arbeidsmarkt krap is. In 2023 hebben we een eerste aanzet gedaan met een partner om een onderzoek te starten naar onze werkgeversidentiteit. In 2024 gaan we daarmee verder. Doel is een grotere merkbekendheid bij potentiële medewerkers en een medewerkersbelofte voor nieuwe medewerkers die we al waarmaken bij huidige medewerkers. Dat is nodig om potentiële medewerkers te interesseren om bij Bovemij te komen werken.

Gelijkheid

Over de man-vrouwverhouding is Bovemij tevreden, hoewel er nog verbetering mogelijk is. Bovemij streeft naar een 50/50-verhouding in alle geledingen. De verhouding zoals we die nu kennen is een erfenis vanuit het verleden. De trend is positief; een plan is dan ook niet nodig, wel blijvende alertheid. Van de twee RvB-leden was in 2023 1 lid vrouw. Onder directieleden is 50% vrouw en onder managers is dat 25%. Juist in die laatste groep zouden we meer vrouwelijke managers willen zien.

De lonen voor mannen en vrouwen zijn op bestuursniveau gelijk. Gemiddeld is de loonkloof tussen mannen en vrouwen minder dan 6%. Dat is verklaarbaar en positief. Uiteindelijk streven we naar evenwichtige beloningen voor mannen en vrouwen. In aantallen zien wij nog steeds een ongelijkheid, hoewel het verschil iets is afgenomen: 57% man en 43% vrouw.

Man-vrouwverhouding

Externe capaciteit

Door de krapte op de arbeidsmarkt, met name ict'ers zijn erg gewild, heeft Bovemij relatief dure externe krachten moeten inkopen. Bovemij kent een flexibele schil van 16%. Er wordt naar gestreefd om dit percentage naar beneden te brengen, niet alleen vanuit kostenperspectief, maar ook om onze afhankelijkheid van externen te verkleinen. Dat heeft wel tijd nodig en is een kwestie van de lange adem. We hebben een taskforce geformeerd die aan de slag gaat met een analyse van deze groep. We hebben een strengere beleid omtrent het aantrekken van externen.

Leiderschapsprogramma

Het leiderschapsprogramma 'Take the Lead' is afgelopen jaar afgerond. Dat programma is erop gericht geweest om leiding te geven in een veranderende wereld. Het programma heeft ertoe geleid dat het begrip 'transformationeel leiderschap' invulling heeft gekregen. Ook is het goed geweest om verbinding te maken met elkaar in de verkenning naar leiderschap in de praktijk. Tegelijk zien we ook dat het programma soms als wat theoretisch werd ervaren.

Huisvesting

Begin 2023 hebben we de eerste collega's op onze nieuwe locatie in Amsterdam aan de Mediarena 10 mogen ontvangen. In de loop van het eerste kwartaal waren de verbouwingswerkzaamheden volledig afgerond. De reacties op de nieuwe locatie van zowel collega's, klanten als samenwerkingspartners zijn positief.

De twee panden in eigendom van Bovemij hebben in 2023 energielabel C (Grootebroek) en energielabel B (Takenhofplein 2, Nijmegen) ontvangen. Daarmee voldoen we aan de wet- en regelgeving. Een mooie bijkomstigheid is dat het energieverbruik hierdoor ook een dalende lijn laat zien.

Verslag van de Ondernemingsraad (OR)

Het tweede jaar van de zittingstermijn van de OR begon in volledige bezetting. De vacature die aan het eind van 2022 open stond werd snel ingevuld.

In het eerste kwartaal van 2023 werd de OR betrokken bij de op te zetten sourcingstrategie. De OR werd gevraagd te adviseren over het voornemen om nader te bepalen ICT-activiteiten aan leveranciers uit te besteden. Hierbij is er op verzoek van de OR voor gekozen om een flankerend beleid op te stellen waarin de rechten en plichten van werknemer en werkgever zijn opgenomen.

Naast de vele dossiers die de OR in 2023 behandelde, zoals het invoeren van de Meldingsregeling Vermoeden van een Misstand, de verhuizing van viaBOVAG.nl naar Amsterdam, de topstructuur van de Verzekeraar en het werving- en selectiebeleid, stond vooral het eind van het jaar in het teken van Focus 25, de hernieuwde strategie van Bovemij. In het kader van Focus 25 zijn en worden er beslissingen gemaakt waarbij de OR ook betrokken wordt. Zo hebben we adviezen gegeven over de decentralisatie van Commercie Bovemij Groep en de run-off van het bedrijfsonderdeel Financieringen. Samen met de bestuurder heeft de OR het Sociaal Plan tot een goede definitieve versie gebracht.

De OR heeft in 2023 twee trainingen gehad. De eerste training stond in het teken van de sourcingstrategie en het behandelen van dit dossier. In de tweede training leerden de leden meer over communicatiestijlen.

De samenstelling van de OR is in 2023 enkele malen gewijzigd. Eén lid is vertrokken bij Bovemij en twee leden zijn gestopt. In september zijn alle drie deze vacatures ingevuld.

Markttrends en maatschappelijke ontwikkelingen

Economische (in)stabiliteit heeft nauwelijks invloed op autobezit en gebruik

Het afgelopen jaar zijn prijzen door inflatie hard gestegen, mede als gevolg van geopolitieke spanningen en de economische instabiliteit die dat met zich meebrengt. Dit heeft mensen geraakt in de portemonnee. Ook de val van het kabinet in juli 2023 zorgde voor onzekerheid over diverse dossiers als de woningmarkt, stikstof en migratie. Eind november vonden Tweede Kamerverkiezingen plaats waarbij rechtse en nieuwe partijen wonnen.

De economische- en politieke ontwikkelingen hebben weinig invloed op het autobezit in Nederland. Dat blijft doorgroeien. Dat komt door de toename van het aantal huishoudens in Nederland. Wel zijn de verkoopcijfers van nieuwe auto's, en daarmee de beschikbare occasions op de markt, gedaald. De verwachting is dat de vraag naar mobiliteit het komende decennium blijft groeien, zowel voor goederen als personenvervoer. Het aantal gereden autokilometers daalde fors tijdens de coronacrisis, maar is deels hersteld en zal dit decennium verder blijven groeien (Bron: Wagenparken 2035, Trend-Rx)

Arbeidsmarkt staat onder druk

De arbeidsmarkt blijft onder druk staan. Het aantal beschikbare banen is in jaren niet zo hoog geweest. Binnen verschillende sectoren zorgt de krapte op de arbeidsmarkt voor een verhoogde werkdruk bij bedrijven. Het aantrekken van nieuw personeel is lastig. Dit geldt eveneens voor de mobiliteits- en verzekeringsmarkt. Vacatures staan lang open. Om medewerkers aan te trekken, moeten hogere salarissen worden geboden.

Energieprijzen en inflatie stijgen door

De energieprijzen zijn over het afgelopen jaar hard gestegen. Ook binnen de mobiliteitsbranche vormen de verhoogde energieprijzen een groeiend probleem. Uit de BOVAG Ondernemersmonitor bleek dat 43% van de BOVAG-ondernemers de bedrijfsvoering heeft aangepast als gevolg van de stijgende kosten voor energie, personeel en inflatie hun bedrijfsvoering. Daarom hebben we in 2023 onze energietoeslag aan klanten gecontinueerd. Per 1 april 2024 wordt dit stopgezet.

Populariteit elektrische auto neemt af

De ontwikkeling van elektrificatie heeft het Nederlandse wagenpark veranderd. Ondertussen rijden er bijna 950.000 elektrische auto's. De accu's en grotere modellen zorgen voor een verzwaring van het wagenpark en daarmee ook hogere premies. Afgelopen jaar zagen we dat elektrisch rijden minder aantrekkelijk dreigt te worden. Het prijsverschil tussen nieuwe elektrische voertuigen en auto's met een verbrandingsmotor wordt nauwelijks kleiner. Ook het afbouwen van subsidies en de hoge energieprijzen dreigen de verkoop van elektrische af te remmen.

Uitrol agency model is onzeker

Uit onderzoek van KPMG blijkt dat verwacht wordt dat in 2030 ongeveer 40% van alle nieuwe auto's rechtstreeks bij de fabrikant wordt besteld. De komende jaren schakelt driekwart van alle merken in de komende jaren over naar een ander distributiemodel. Ford en Stellantis zijn de eerste partijen in Nederland; de verwachting is dat andere merken gaan volgen, hoewel diverse merken wel tot uitstel zijn overgegaan. In 2030 zullen autofabrikanten een significant aandeel zelf verkopen, waardoor het volume dat via het Nederlandse retailkanaal wordt verkocht afneemt.

Gebruik van deelauto's zet niet door

Dat de mobiliteitsvorm verandert van bezit naar gebruik is een bekende trend. Het gebruik van deelauto's zet voorlopig nog niet grootschalig door. In de stedelijke gebieden is de trend wel waarneembaar, waarbij autobezit niet meer vanzelfsprekend is en steeds meer gebruik wordt gemaakt van abonnementen die diverse vormen van mobiliteit aanbieden. BOVAG constateerde vorig jaar dat deelauto-concepten in Nederland met het huidige verdienmodel moeite hebben om winstgevend te worden. De vraag naar regelmatige verhuur en deelconcepten zal op de langere termijn wel stijgen, aldus de branchevereniging in juni.

Consumenten zijn positiever over verzekeraars

De opvattingen van de Nederlander over het consumentenvertrouwen, het economisch klimaat en de koopbereidheid zijn aan het einde van 2023 minder negatief dan aan het begin van 2023, maar blijven behoorlijk laag. (Bron: Vertrouwen consumenten minder negatief in november (cbs.nl)) Nederlanders krijgen door de jaren heen wel een steeds positiever beeld van verzekeraars. Vooral klanten die contact hebben gehad met hun verzekeraar zijn positief. Ook de claimafhandeling wordt positief ervaren. Tegelijkertijd vinden consumenten dat verzekeraars hun eigen belang vooropstellen en daarmee niet de klant centraal zetten (Bron: Consumentenmonitor VvV).

Nederlandse verzekeraars kunnen rol spelen bij het afremmen van klimaatverandering

De verzekeringssector kan een proactieve en impactvolle rol spelen bij het afremmen van klimaatverandering. Via de beleggingsportefeuille én de risico-acceptatie kunnen verzekeraars bijdragen aan de wereldwijde overgang naar net-zero broeikasgasemissies. Gemeten naar de ClimateWise-principes voor verzekeringen maken Nederlandse verzekeraars vorderingen op het gebied van ESG-rapportage en duurzaamheid, maar ze liggen internationaal nog achter. Duidelijke beleidslijnen en risicomodellen, gekoppeld aan de algemene CO₂-prestaties van de organisatie, zijn belangrijk bij het streven van de organisatie naar een net-zero beleggings- en verzekeringsportefeuille. De impact van klimaatsverandering op de verzekeringsportefeuille is momenteel vooral zichtbaar in de schadelast. Voor Bovemij zit het risico met name in extreem weer, bijvoorbeeld hagelbuien. Samen met de stijgende inflatie en kosten voor schadeherstel is er sprake van een stijgende schadelast voor alle verzekeraars.

Consolidatie onder verzekeraars

De consolidatietrend onder de verzekeraars loopt naar verwachting ten einde. De druk op kosten in de keten blijven groot. Naast consolidatie stimuleert digitalisering verdergaande standaardisatie. Dit vergroot de efficiency, maar heeft aan de andere kant gevolgen voor de beschikbare vakkennis bij verzekeraars. Bovendien zijn er minder mogelijkheden af te wijken van de standaard; maatwerkrisico's zijn steeds lastiger te verzekeren.

Onze strategie

Ons verhaal is het verhaal van de mobiliteitsbranche. Al 60 jaar zijn we een vertrouwd partner en werkgever in de mobiliteitsbranche. En nog altijd staat het belang van mobiliteitsbedrijven bij Bovemij voorop. Om onze achterban te helpen om succesvol te ondernemen, investeren we continu in passende en aantrekkelijke producten en diensten. Door onze opgebouwde kennis en ervaring hebben wij inzichten die niemand in Nederland heeft. Inzichten waarmee we zowel de mobiliteitsbranche als de consument vooruithelpen.

Die inzichten hebben ertoe geleid dat Bovemij in 2023 haar strategie verder heeft vernieuwd. Wij gaan ons volledig richten op verzekeringen (Bovemij en ENRA), garanties (Autotrust) en datadiensten (RDC). Hierin heeft Bovemij al een sterke marktpositie. Tegelijkertijd gaan we de dienstverlening aan klanten voor deze productgroepen verder verbeteren en digitaliseren. Bovemij versnelt hiermee de aangescherpte focus die het in 2022 al inzette. Daarmee neemt Bovemij definitief afscheid van haar platformstrategie, waarin de digitale platforms viaBOVAG.nl en viaBovemij.nl leidend waren.

Een van de consequenties van de nieuwe strategie is dat Bovemij stopt met het beheer en de financiering van leaseactiviteiten door autobedrijven. Met deze keuzes speelt Bovemij in op de veranderingen in de Nederlandse mobiliteitsbranche en de financiële resultaten die onder druk staan. Een duidelijke focus stelt ons in staat om met meer slagkracht te groeien in de markten waar we al een goede uitgangspositie hebben en op die manier onze klanten beter te bedienen. Dat betekent ook dat viaBOVAG.nl verder gaat als zelfstandige scale-up en dat viaBovemij.nl wordt opgenomen in de 'mijn Bovemij'-omgeving.

Duurzaam ondernemen

De uitdagingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit, energietransitie, gezondheid en welzijn zijn enorm. Wij zijn ervoor om mobiliteitsbedrijven succesvol te laten ondernemen; Bovemij is van en voor de branche. Dat betekent dat we een verantwoordelijkheid hebben en voelen richting onze klanten, de branche waarin wij opereren, onze directe omgeving en richting onszelf als bedrijf. Het is onze ambitie en taak om een positieve bijdrage te leveren aan de duurzame ontwikkelingen in de mobiliteitsbranche.

Duurzaamheid is geen randvoorwaarde meer, maar raakt de kern van ons bedrijf. Het is onlosmakelijk verbonden met onze gehele bedrijfsvoering. Duurzaam ondernemen gaat voor Bovemij stap voor stap. We beginnen dicht bij huis, onze eigen organisatie. En gaan dan steeds een stapje verder. We willen een positieve bijdrage leveren aan de transitie van de mobiliteitsbranche door samen duurzaam vooruit te gaan. Daarin nemen we de mensen om ons heen mee: onze collega's, samenwerkingspartners en klanten.

Hiervoor hebben we doelstellingen geformuleerd op zes thema's waarop wij een positieve impact willen en kunnen maken.

Thema's

Vanuit de brede en mondiale duurzaamheidsthema's heeft Bovemij gewerkt aan het definiëren van thema's die specifiek voor de organisatie Bovemij gelden. Deze thema's kwamen tot stand, mede door suggesties vanuit de organisatie zelf, van externe stakeholders en experts én door te onderzoeken hoe soortgelijke bedrijven met duurzaamheid omgaan. Zo ontstond een longlist van organisatiethema's die intern zijn geprioriteerd op impact. De materialiteitsmatrix van 2022 is hiermee komen te vervallen.

Uiteindelijk heeft Bovemij ervoor gekozen de volgende materiële thema's verder uit te werken:

- **Aandacht voor het milieu** met aandacht voor duurzame energie, duurzaam grondstof- en materiaalgebruik en duurzame mobiliteit van medewerkers
- **Maatschappelijke betrokkenheid**
- **Werkgeluk** met aandacht voor opleiding & ontwikkeling, inclusie & diversiteit en gezondheid & levensstijl
- **Samenwerkingspartners**, met aandacht voor het actief opzoeken van samenwerkingen en het creëren van bewustwording bij leveranciers
- **Duurzaam beleggen**
- **Duurzame producten en diensten** met aandacht voor het ondersteunen van klanten met duurzaamheid en het creëren van bewustwording bij klanten

Aandacht voor het milieu

Een van de materiële thema's is dat we intern aandacht besteden aan het milieu. Zo gaan we voor duurzame energie, duurzaam grondstof- en materiaalgebruik en duurzame mobiliteit van medewerkers. Impact maken we door milieubewust te zijn in onze bedrijfsvoering en duurzaam om te gaan met de beschikbare energiebronnen. Zo zorgen we voor een zo laag mogelijke belasting van het milieu. Voor dit thema hebben we een aantal doelstellingen geformuleerd.

Op die doelstellingen hebben we in 2023 de volgende concrete resultaten behaald:

- Bovemij streeft naar een toename van de reisbewegingen van haar medewerkers met duurzaam vervoer (fiets, openbaar vervoer, hybride- en elektrische auto). Voor 2023 hebben we 35% emissievrij als doel gesteld en dat is gerealiseerd: ons wagenpark is voor 38% emissievrij. Emissievrij wil zeggen dat er geen fossiele brandstof wordt gebruikt.

Als onderdeel van de vergroening van onze mobiliteitsregeling zal begin 2024 de nieuwe regeling worden vastgesteld. Hierin is uitgewerkt dat nieuwe auto's van ons eigen

wagenpark 100% elektrisch moeten zijn. Verder zal reizen met het Openbaar Vervoer volledig worden vergoed (ook voor reizen van minder dan 10 km) en zal er een reiskostenvergoeding komen voor medewerkers die te voet of fiets naar kantoor komen. In het fietsplan is het bedrag voor aanschaf van een fiets verhoogd van € 750,- naar € 1.000,- en er komt ook een mogelijkheid voor het leasen van fietsen

- Bovemij koopt haar energie groen in en vermindert ieder jaar haar CO₂-voetafdruk. In 2022 was 65% van de ingekochte energie groen. Voor de panden in eigendom was het doel om in 2023 100% groene stroom in te kopen. Dit is gerealiseerd voor de panden in Grootebroek en aan het Takenhofplein 2 en daarnaast is voor het pand in Assen de inkoop van energie nu in eigen regie. Het meten van de CO₂-voetafdruk is gedaan op basis van het verbruik van gas en elektra van de panden in eigendom. Hierbij is een jaarlijkse daling te zien die we willen continueren. In 2023 is een daling van 3,8% gerealiseerd.
- Op het gebied van IT zorgt Bovemij ervoor dat apparaten die zijn afgeschreven duurzaam worden afgevoerd, door deze onder meer te laten refurbishen. Voor de technische infrastructuur wordt gestuurd op stroomverbruik en toepassing van groene stroom. In het datacentrum in Ede wordt de restwarmte hergebruikt voor woonwijken.
- Met de rapportage over de CO₂-uitstoot van werkgebonden personenmobiliteit wordt gestart in de tweede helft van 2024. De eerste rapportage dient als nulmeting op basis waarvan we doelstellingen gaan formuleren.
- Verder werkt het bedrijfsrestaurant samen met Greendish om meer plantaardig te eten en daarmee ook de CO₂-uitstoot te verminderen. In juni 2023 is een nulmeting uitgevoerd, waarbij Bovemij uitkomt op een gemiddeld totale uitstoot van 2.803 ton CO₂ per maand. In de tweede helft van 2023 zijn verbeteracties geformuleerd met als doel voor 2024 20-25% minder verspilling en 10-25% reductie van deze gemeten CO₂-uitstoot. Marketing heeft eind 2023 via Google reviews een actie gedaan tegen Black Friday; met deze actie hebben we 100 bomen kunnen laten planten.
- Facilitaire zaken koopt zo duurzaam mogelijk in. Van de totale inkoop vanuit de afdeling facilitaire zaken was in 2023 de doelstelling om 70% te kwalificeren als duurzaam op het gebied van duurzaam verantwoord (op basis van een keurmerk of certificaat van de leverancier) en zo veel als mogelijk lokaal. Die doelstelling is behaald. In 2022 was dit nog 61%.
- Afvalstromen worden separaat verzameld en gerecycled om daarmee de hoeveelheid restafval te verminderen. In 2022 zijn we op de locaties in Nijmegen begonnen met het separaat inzamelen van diverse afvalstromen en het laten recyclen daarvan. Hiermee proberen we de hoeveelheid restafval te verminderen. Doelstelling voor 2023 was om dit voor vijf van onze zeven locaties te doen. Eind 2023 is dit gerealiseerd voor vier locaties. In het eerste kwartaal van 2024 gaat ook de locatie in Assen over tot het scheiden en daarmee laten recyclen van de afvalstromen.

Maatschappelijke betrokkenheid

We willen bij Bovemij impact maken. Ons motto is niet voor niets 'Samen vooruit'. Door ons in te zetten voor maatschappelijke organisaties versterken we niet alleen hen, maar ook onze medewerkers, ons werkgeverschap voor potentiële collega's en ons merk richting klanten en stakeholders. We zetten ons in 2023 op verschillende manieren maatschappelijk betrokken in.

Onze collega's zetten zich als vrijwilliger in voor JINC

Sinds 1 januari 2023 is Bovemij founding partner van JINC Nijmegen. JINC gelooft dat alle kinderen talent hebben, ook als ze opgroeien in een omgeving met veel werkloosheid en weinig rolmodellen. De landelijke non-profit organisatie strijdt voor een maatschappij waarin je achtergrond niet je toekomst bepaalt. Doel was om in 2023 minimaal 50 medewerkers bij te laten dragen aan een JINC-activiteit. Dat zijn er uiteindelijk 45 geworden. Samen hielpen zij meer dan 130 kinderen uit wijken met een sociaaleconomische achterstand op weg naar een goede start op de arbeidsmarkt. Voor 2024 gaan we uit van eenzelfde doelstelling van een bijdrage aan JINC van minimaal 50 medewerkers.

Uit het op 8 november 2022 gepresenteerde impactonderzoek 'De jeugd heeft toekomst' blijkt dat de stijgende kansongelijkheid in Nederland kan worden aangepakt door scholen, bedrijven en aanvullend onderwijs te laten samenwerken. Het onderzoeksrapport valideert de meerwaarde van JINC's interventies zoals Bliksemstages, Sollicitatietraining en Carrière Coach.

Fabian Dekker, arbeidssocioloog en hoofdonderzoeker SEOR: 'We zien dat deze projecten bijdragen aan de persoonlijke veerkracht van jongeren. Hun leefwereld wordt vergroot, hun zelfvertrouwen en zelfbeeld verbeteren en persoonlijke vaardigheden worden versterkt. Eerder onderzoek heeft laten zien dat veerkracht belangrijk is voor succes op de arbeidsmarkt.'

Afgelopen jaar hebben medewerkers van Bovemij bijgedragen aan vier initiatieven van JINC:

- **Bliksemstage**

In 2023 organiseerden medewerkers van Bovemij zes keer een Bliksemstage op kantoor. In een ochtend ontdekten groepjes van 8 tot 15 VMBO-leerlingen wat er te koop is op de arbeidsmarkt. Zo leerden zij tijdens de Bliksemstage onder andere wat een verzekering is en hoe je polisvoorwaarden opstelt.

- **Baas van Morgen**

Begin juni deed CEO Hans Coffeng mee aan het JINC-evenement Baas van Morgen. Hij stond zijn stoel die dag af aan Miquel Frederiks, leerling van het Mondial College. Met Baas van Morgen wil JINC de aandacht vestigen op het feit dat een succesvolle loopbaan niet voor iedereen is weggelegd. Hans en Miquel startten, net als 32 andere Bazen van Morgen uit Nijmegen, de dag met een gezamenlijk ontbijt. De rest van de dag leerde Miquel hoe ons bedrijf in elkaar steekt.

- **Carrière Coach**

Jongeren die opgroeien in een omgeving met armoede, hebben niet altijd ouders of andere familieleden om zich heen die zich intensief bemoeien met hun toekomst. Ook weten ze vaak onvoldoende over hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt, omdat ze minder voorbeelden zien van geslaagde carrières of succesvolle ondernemingen. Vijftien collega's zijn dit jaar gestart als Carrière Coach van groepjes van vier leerlingen om hen een steuntje in de rug te geven. Onze coaches proberen uit te vinden waar een leerling goed in is en zij begeleiden hem of haar bij het maken van een passende keuze voor een vervolgopleiding.

- **Sollicitatietraining**

We deden ook mee aan twee sollicitatietrainingen, de eerste bij het Mondial Collega in Nijmegen, de tweede bij het Maarten van Rossem in Arnhem. Tijdens deze workshops leerden collega's de klassen hoe zij indruk kunnen maken op een potentiële leidinggevende. Natuurlijk kwam de theorie aan bod, maar er werd zeker ook geoefend.

Om JINC in Nijmegen verder op weg te helpen, waren we daarnaast eind november de host van haar netwerkevent.

Onze geschenken voor medewerkers zijn duurzaam van aard

Onze medewerkers ontvangen enkele malen per jaar (bijvoorbeeld met Sinterklaas) een attentie van ons, om hen extra te bedanken voor hun inzet. Die geschenken zijn altijd duurzaam van aard. Zo was het Sinterklaasgeschenk voor medewerkers dit jaar een chocoladepakketje, afkomstig van DoeGoods, waar alleen gebruik wordt gemaakt van duurzame producten, vriendelijk voor mens en milieu. Het pakket werd ingepakt door mensen die, om wat voor reden dan ook, moeite hebben met het vinden van een reguliere baan. Het eindejaarsgeschenk werd afgelopen jaar verzorgd door Pakketje van Hier, dat alleen werkt met hoogwaardige producten van Nederlandse ondernemers.

We steunen goede doelen

Bijna 90 collega's kozen er dit jaar voor hun eindejaarspakket te doneren aan Stichting Quiet. Steeds meer mensen leven in Nederland in armoede. Stichting Quiet verzacht de impact van armoede. Dat doet de stichting onder andere door mensen – in samenwerking met ondernemers – gratis een dienst of product aan te bieden waar zij zelf geen geld voor hebben. Het grote doel: een samenleving waarin iedereen kan meedoen. Op de dag na Kerst organiseerde de Stichting een Kerstmarkt waar mensen die wel een steuntje in de rug konden gebruiken hun door Bovemijanen gedoneerde pakket op konden halen.

Daarnaast deden dit jaar 30 collega's in het kader van Serious Request mee met de Bovemij ALStafette. Samen renden zij van het kantoor in Amsterdam naar het Glazen Huis op de Grote Markt in Nijmegen. Zij haalden daarmee samen bijna € 40.000 op voor de Stichting ALS.

In 2024 gaat JongBovemij (voor en door Bovemijanen onder de 31 jaar) meewerken aan NL Doet; ook de overige collega's kunnen hieraan meedoen.

Werkgeluk

Diversiteit en Inclusie

Als organisatie hechten we veel waarde aan een veilige, prettige en leuke organisatie voor iedereen. Wij creëren samen graag een werkomgeving waar iedereen zich 'thuis' en gelijkwaardig voelt – een inclusieve en gelijkwaardige organisatie. Daarnaast willen we graag een afspiegeling zijn van de diverse maatschappij waar wij deel van uitmaken en zo een diverse(re) organisatie zijn.

Om dit onderwerp bespreekbaar te maken en collega's zich bewust te maken van dit thema zijn er in het derde en vierde kwartaal inspiratiesessies georganiseerd in het kader van diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie. Collega's konden hier vrijwillig aan deelnemen.

Daarnaast is in het najaar van 2023 intern onderzoek gedaan naar de huidige situatie binnen Bovemij in het kader van diversiteit en inclusie. Hierbij is gekeken naar de verdeling en verhouding man/vrouw binnen de organisatie, binnen het (hogere) management en binnen het loongebouw. Ook zijn de (eventuele) inkomensverschillen onderzocht.

	Aantal vrouwen Bovemij	CBS benchmark 2020	Loonkloof Bovemij	CBS benchmark 2020
Leden Raad van Bestuur Bovemij NV	50%	33,33%	0%	20%
Directeuren	43,75%	33,33%	12%	20%
Managers	22,73%	33,33%	6%	20%
Schaal 5 t/m 8	31,67%		6,70%	6%
Schaal 1 t/m 4	59,11%		-4,48%	6%

Aandachtspunten op het gebied van gelijkwaardigheid, diversiteit en inclusiviteit zijn onder andere gericht op het benoemen van meer vrouwen in managementposities. Daarnaast zal Bovemij ook nog een stap moeten maken om een afspiegeling te worden van de maatschappij. Er wordt een klankbordgroep diversiteit samengesteld, waarbij vooral aandacht gaat worden besteed aan het zich laten thuis voelen van collega's binnen Bovemij. Dit begint bij het wervingsproces. Hierbij kunnen bijvoorbeeld de vacatureteksten dusdanig worden beschreven dat deze een meer diverse groep aanspreken.

Medewerkerstevredenheid

Voorheen werd eens per twee jaar een medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. In 2023 hebben we ervoor gekozen om dit onderzoek voortaan twee keer per jaar uit te zetten. In plaats van een uitgebreide vragenlijst wordt er frequenter, maar ook gericht onderzocht hoe tevreden onze medewerkers zijn. Dit gebeurt met behulp van de vragenlijsten van 2DaysMood. In september 2023 heeft het eerste onderzoek plaatsgevonden. Daarnaast wordt maandelijks een stemmingsmeter uitgezet onder de medewerkers, waarbij zij door middel van het beantwoorden van twee korte vragen aangeven hoe het met hen gaat. Hierdoor kan er veel sneller actie worden ondernomen mocht dat nodig zijn.

Vitaliteit en inzetbaarheid

Er is gekozen om per 1 juni 2023 met een andere arbodienst te gaan samenwerken, genaamd Richting. De casemanagers van deze arbodienst zijn het eerste aanspreekpunt voor medewerkers, leidinggevenden en de afdeling HRM. Hiermee worden stappen gezet in het introduceren van het eigen regiemodel, waarbij de verantwoordelijkheid voor het verzuim meer in de lijn ligt.

Ook wordt het inzetbaarheidsbeleid herschreven en op een aantal aspecten aangescherpt, er ligt meer focus op preventie. Daarnaast is de providerboog geprofessionaliseerd. Dit houdt in dat er afspraken zijn gemaakt met 'tweedelijns' experts op het gebied van onder andere verzuimpreventie, vitaliteit en (loopbaan)coaching. Hiermee zorgen we er als werkgever voor dat we sneller passende hulp kunnen inschakelen voor medewerkers wanneer dat nodig is. Dit traject is uitgevoerd op alle locaties en het plan van aanpak is opgesteld.

Ontwikkeling

Ontwikkelmij, het leerplatform van Bovemij is gelanceerd. Medewerkers kunnen hiervan gebruik maken vanuit het principe 'all you can learn'. Naast aantrekkelijk werkgeverschap ligt hierbij de focus op continue ontwikkeling. Dit bevordert de mogelijkheden tot interne doorgroei en duurzame inzetbaarheid.

Duurzaam Beleggen

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij belegt een gedeelte van haar activa. Bij het inrichten van deze beleggingsportefeuille is er nadrukkelijk aandacht voor duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Zo hebben we als investeerder impact op de wijze waarop ondernemingen omgaan met mens, milieu en maatschappij. Voor duurzaam beleggen hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Opstellen separaat ESG-beleggingsbeleid

Dit punt is in samenspraak met de CFRO en het ALCO (beleggingscomité) doorgeschoven naar 2024.

2. Voor implementatie ESG in beleggingsportefeuille sluiten we aan bij de inspanningen van de vermogensbeheerder Kempen Capital Management (KCM)

KCM zorgt op kwartaalbasis voor een ESG-screening van de bedrijven die in de beleggingsportefeuille zitten. De uitslag van deze screening wordt in het beleggingscomité (ALCO) besproken. De specialisten van KCM spreken de fondsmanagers aan op het gebied van ESG-prestaties, indien de resultaten van deze screening daar aanleiding toe geven.

3. Bij beleggingskeuzes beoordelen wij onder andere de ESG-impact

Bovemij heeft per beleggingscategorie (aandelen, obligaties etc) een 'approved list' van toegestane beleggingen. Bij de selectie van deze toegestane beleggingen is onder meer rekening gehouden met ESG-criteria.

4. Uitgangspunt is dat we niet beleggen in bedrijven met een UN Global Compact Fail en/of een lage MSCI rating hebben

Genoemde criteria maken onderdeel uit van de bij punt 2 genoemde screening.

Samenwerkingspartners

Wij kiezen voor samenwerkingspartners die aansluiten bij onze eigen duurzaamheidsambitie en daarmee bijdragen aan onze toekomstbestendigheid en die van de branche. Vanaf 2022 is de uitvraag naar het beleid ten aanzien van duurzaamheid een vast onderdeel bij de leveranciersselectie. Verder schrijft ons beleid voor om zo veel mogelijk met lokale leveranciers te werken, en waar mogelijk met ondernemers uit het MKB.

We hebben voor onze samenwerkingspartners de volgende doelstelling geformuleerd:

Duurzaamheid is een intrinsiek onderdeel van inkoop en uitbestedingsbeslissingen. We hebben oog voor de duurzaamheid van de leveranciersrelatie, de duurzaamheid van het betreffende product of de dienst, de Social Return on Investment, het milieu en het lokale ondernemerschap, in het bijzonder het MKB.

In het jaarverslag van 2022 is aangegeven verdere concrete selectiecriteria in 2023 nader uit te werken. Dit is niet aan bod gekomen in 2023. De vereisten vanuit CSRD worden hiervoor afgewacht.

Duurzame producten en diensten

In 2022 hebben we de bedrijfsgebouwverzekering aangepast. Zo zijn ook de laadpalen voor elektrische voertuigen meeverzekerd. Ook hebben we de dekking bij overstromingen bij secundaire waterkeringen geïntroduceerd. Zo leveren we een bijdrage aan de klimaatbestendige inrichting van onze producten. Daarnaast leveren we een bijdrage aan het repareren, onderhouden en tanken van waterstofauto's. De autoverzekering maken we aantrekkelijker voor duurzaam aangedreven voertuigen. Verder is 'Fiets' een belangrijke propositie voor Bovemij. Dit doen we uiteraard omdat dit een interessante markt is en we goede fietsverzekeringen willen aanbieden. Tegelijkertijd stimuleren we hiermee de groei van het fietssegment en dus ook duurzame mobiliteit.

Bij claimafhandeling bij Autotrust wordt gebruik gemaakt van:

- Ten minste 80 % gereviseerde versnellingsbakken
- Ten minste 50% gereviseerde motoren
- Ten minste 80% gerepareerde aandrijfaccu's

ViaBOVAG.nl helpt ondernemers om Elektrische Voertuigen (EV) extra onder aandacht te brengen bij consument op viaBOVAG.nl. Verder wordt op viaBOVAG.nl specifieke content over EV's voor consumenten weergegeven, zijn EV specifieke eigenschappen bij auto's toegevoegd en specifieke filters bij de zoekcriteria.

Corporate Sustainability Reporting Directive

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een EU-richtlijn die voorschrijft dat grote ondernemingen verplicht worden in hun bestuursverslag te rapporteren over hun impact op milieu-aspecten en HR- en sociale aspecten, oftewel mens en milieu. Ook zullen grote ondernemingen moeten rapporteren of er duurzaamheidsaspecten zijn die een significante impact kunnen hebben op de waarde van de onderneming. Daarnaast zal ook gerapporteerd moeten worden over governance, waaronder verantwoordelijk ondernemingsbestuur en verantwoordelijkheid in de keten.

De Europese Unie heeft de richtlijn in april 2021 gepubliceerd; in november 2022 is in het Europees Parlement ingestemd met het wetsvoorstel. De richtlijn is bedoeld om, zowel voor investeerders als voor andere partijen, meer transparantie over de duurzaamheidsprestaties van organisaties te creëren. Ook voor organisaties die al rapporteren over duurzaamheidsprestaties kan de kwaliteit en relevantie van duurzaamheidsinformatie verbeteren door de CSRD.

Bij de rapportage in het bestuursverslag zal assurance moeten worden verstrekt met een beperkte mate van zekerheid. Deze assurance kan worden verstrekt door een externe accountant.

Bovemij valt onder de grote ondernemingen en zal in 2026 voor het eerst dienen te rapporteren over boekjaar 2025.

Bovemij heeft zich voor 2024 het volgende ten doel gesteld inzake CSRD:

- Nieuwe versie projectplan CSRD vastgesteld door de Raad van Bestuur;
- Dubbele materialiteitsanalyse opgesteld in afstemming met stakeholders. Op basis van deze analyse kan Bovemij bepalen aan welke ESRS-en (European Sustainability Reporting Standards) zij dient te voldoen naast de verplichte ESRS-en;
- Selectie en start inrichting tooling ter ondersteuning voor de uiteindelijke vereiste CSRD rapportage;
- Afgeronde GAP-analyse op de normen van CSRD inclusief een planning hoe om te gaan met de GAP's (informatie die nog niet beschikbaar is binnen Bovemij) in afstemming met de adviserend accountant.

Connectiviteitstabel

Thema	Topic	KPI's				Beschrijving	Impact Bovemij	SDG
		Realisatie 2022	Target 2023	Realisatie 2023	Target 2024			
Duurzame product en diensten	Tevreden klanten	Bovemij Zakelijk +9 ViaBOVAG.nl -34 Autotrust +28 Autogarantie +53	Net Promoter Score (NPS): Bovemij Zakelijk +8 voor 2023	NPS Zakelijk 0	NPS Zakelijk +8	Tevreden klanten die ons aanbevelen bij vrienden. Familie of collega's	Bovemij is de partner voor de mobiliteit op het gebied van verzekeringen, garanties, data en financieringen	8 + 12
Werkgeluk	Aantrekkelijke werkgever	5,8%	Ziekteverzuim Bovemij breed < 5%	5,6%	Ziekteverzuim Bovemij breed < 5%	Bevorderen van duurzame inzetbaarheid van medewerkers binnen Bovemij	Het behouden van goed gekwalificeerde en enthousiaste medewerkers is van belang voor de continuïteit van de onderneming	8 + 10
Werkgeluk	Aantrekkelijke werkgever	nvt - nieuw	Net Promoter Score aantrekkelijk werkgever (ENPS)	ENPS -19 (meting sep 2023)	Ntb	Bevorderen van het zijn van een interessante en aantrekkelijke werkgever. De Net Promoter Score geeft aan in hoeverre medewerkers anderen aanraden om bij Bovemij te komen werken	Het vinden van goed gekwalificeerde en enthousiaste medewerkers is van belang voor de continuïteit van de onderneming	8 + 10
	Aantrekkelijke werkgever	nvt	Nieuw	Verhouding # vrouwen: RvB 33,3% Directeuren 43,8% Managers 22,7% Schaal 5-8 31,7% Schaal 1-4 59,1%	Verbetering % vrouwen in management functies	De mate waarin sprake is van een gelijke verhouding tussen vrouwen en mannen	Het vinden en behouden van goed gekwalificeerde en enthousiaste medewerkers is van belang voor de continuïteit van de onderneming. Met een verhouding tussen vrouwen en mannen die vergelijkbaar is met de markt	8 + 10
Maatschappelijke betrokkenheid	Betrokken medewerkers - aantal collega's die bijdragen aan JINC activiteit	30 collega's	50 collega's	45	50	Medewerkers zijn maatschappelijk betrokken en nemen deel aan de samenwerking met JINC door een stage of sollicitatietraining te verzorgen	Bovemij laat zien dat zij maatschappelijk betrokken is en benadrukt het belang van gelijke kansen voor iedereen	10
Aandacht voor milieu	Duurzame reisbewegingen	34,6%	40%		Ntb	Percentage van de reisbewegingen woon-werkverkeer is duurzaam	Bovemij heeft aandacht voor het milieu en de CO2 uitstoot	7 + 9
Aandacht voor milieu	Emmissievrij wagenpark	30%	35%	38%	Nieuwe auto's wagenpark 100% emissievrij	Percentage van het totale wagenpark van Bovemij dat emissievrij is	Bovemij heeft aandacht voor het milieu en de CO2 uitstoot	7 + 9
Aandacht voor milieu	Jaarlijkse stijging van inkoop van groene energie en jaarlijkse daling van het energieverbruik	65%	100% groene inkoop eigen panden en jaarlijkse daling energieverbruik	100% 3,8% daling eigen energieverbruik	100% groene inkoop eigen panden en jaarlijkse daling energieverbruik	Percentage van de inkoop van energie van Bovemij dat groen is	Bovemij is milieubewust in onze bedrijfsvoering en gaat duurzaam om met de beschikbare bronnen om tot een zo laag mogelijke belasting voor het milieu te zorgen	7 + 9
Maatschappelijke betrokkenheid	Inkoop duurzaam verantwoord	61%	70%	70%	75% (ntb)	Percentage inkopen vanuit Facilitair dat als duurzaam is te kwalificeren (op basis van een keurmerk of certificaat leverancier)	Bovemij is maatschappelijk betrokken en neemt zoveel als mogelijk af van lokale en duurzame onderdemers	10
Aandacht voor milieu	Afval scheiding en recycling	Locatie Nijmegen afvalscheiding	Locatie Amsterdam afvalscheiding en intentie overige locaties	4 van de 7 locaties	5 van de 7 locaties (ntb)	Afvalstromen separaat verzamelen en recyclen	Bovemij heeft aandacht voor het milieu en wil de hoeveelheid restafval verminderen	13

Samenwerkingspartners	Vaststellen criteria voor samenwerking	Gevraagd wordt naar het duurzaamheidsbeleid	Criteria vastgesteld en onderdeel van proces selectie nieuwe partners	In afwachting van vereisten CSRD	In afwachting van vereisten CSRD	Vaststellen van de criteria van duurzaamheid die gebruikt gaan worden bij de selectie van nieuwe samenwerkingspartners	Bij de selectie van nieuwe partners werkt Bovemij samen met partners die voldoen aan de duurzaamheidscriteria van Bovemij	8 + 17
Duurzaam beleggen	Duurzaam beleggen	nvt - nieuw	Bovemij belegt niet in bedrijven met een 'UN Global Compact Fail' en/of een lage MSCI ESG rating	Gehaald, Bovemij heeft een approved list van toegestane beleggingen	Opgesteld separaat ESG beleid voor duurzaam beleggen	Beleggen in aandelenfondsen waarvan de samenstelling minimaal voldoet aan bepaalde ESG-criteria	Op kwartaalbasis aan de hand van rapportages in de ALCO bespreken en indien niet wordt voldaan aanspreken van de fondsmanager om verbetering te bereiken	13

Governance

Bovemij N.V. is een naamloze (structuur)vennootschap, gevestigd te Nijmegen, die aan het hoofd van de groep bedrijven staat die gezamenlijk als Bovemij functioneert. De aandeelhouders en juridische structuur zijn nader toegelicht in de paragraaf “STAK” respectievelijk “Grondslagen voor consolidatie”.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur (RvB) van Bovemij bestaat uit twee leden en werkt aan de hand van een bestuursreglement dat is vastgesteld door de Raad van Commissarissen (RvC), die toezicht houdt op het door de RvB gevoerde beleid. Ieder lid van de RvB heeft een aantal primaire aandachtsgebieden, beiden ondersteund door de secretaris van de Raad van Bestuur.

	J.H.W.H. (Hans) Coffeng	M.G. (Ageeth) Bakker
Functie	CEO	CFRO
Geslacht	Man	Vrouw
Leeftijd	56	52
Nationaliteit	Nederlandse	Nederlandse
In functie	14 februari 2022	1 november 2019
Relevante nevenfuncties	Strategisch adviseur De Nederlandse Zorg Bemiddelaar B.V.	Commissaris Coöperatie Eno U.A. Bestuurslid Stichting Administratie Kantoor Bovemij

Ageeth Bakker & Hans Coffeng

De leden van de Raad van Bestuur hebben een moreel-ethische verklaring ondertekend en een belofte conform de Regeling eed of belofte financiële sector afgelegd. Hiermee zweren en beloven zij onder andere dat zij:

- naar eer en geweten, zorgvuldig, deskundig en integer en volgens relevante wet- en regelgeving, codes en reglementen zullen handelen;
- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- ervoor zullen zorgen dat de medewerkers van Bovemij hun functies integer en zorgvuldig uitoefenen.

Aanpassing Raad van Bestuur

Per 1 februari 2024 is de samenstelling van de Raad van Bestuur aangepast naar een tweekoppig bestuur. Het aflopen van de vierjaarstermijn van Chief Digital Operations Officer Marcel van de Lustgraaf was daarvoor een natuurlijk moment. Zijn positie wordt niet opnieuw ingevuld.

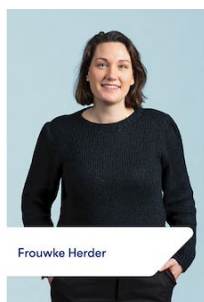
Marcel van Lustgraaf trad in januari 2020 toe tot de Raad van Bestuur voor een periode van vier jaar. Het besluit om deze termijn niet te verlengen is in goed overleg genomen. Zijn taken en verantwoordelijkheden zijn intern herbelegd.

Directieteam

De directievoorzitters van de bedrijfsonderdelen, interne diensten en de leden van de Raad van Bestuur van Bovemij N.V. vormen gezamenlijk het Directieteam. Het Directieteam van Bovemij wordt, naast de leden van de Raad van Bestuur, gevormd door:

- Linn Musters - Verzekeringen
- Miranda de Bruin - ENRA Verzekeringen
- Micha Beekwilder a.i. - viaBOVAG.nl
- Eva Pepping - viaBovemij.nl
- Patrick van Duijnhoven - Commercieel directeur
- Frouwke Herder - Autotrust
- Maïke Wieland - Tech & Change
- Derk Wagelaar - Data & Analytics
- Wibout de Vries - Finance
- Maarten Vis - HRM
- Bianca van Hest - Secretaris Raad van Bestuur

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen (RvC) van Bovemij N.V. heeft als hoofdtaak het houden van toezicht, meer in het bijzonder ten aanzien van het bestuur, de financiering, de strategie, het risicomanagement, compliance en de risico's van de onderneming. In het verslag van de Raad van Commissarissen legt de RvC verantwoording af over het in 2023 gevoerde toezicht. De RvC van Bovemij N.V. wordt gevormd door:

- Arjen Dorland (voorzitter)
- Norbert van den Eijnden (vice-voorzitter)
- Jaco Remijn (lid)
- Corinne Weeda-Hoogstad (lid)
- George Seitzinger (lid)

Het verzekeringsbedrijf van Bovemij staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank. Om de belangen van het verzekeringsbedrijf te waarborgen heeft N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij een eigen Raad van Commissarissen die toezicht houdt op de gang van zaken van het verzekeringsbedrijf. De beide Raden van Commissarissen zijn aan elkaar verbonden door een gemeenschappelijke, onafhankelijke voorzitter die beide RvC's voorziet.

De Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. werkt aan de hand van een reglement en vergadert tenminste vier keer per jaar in het bijzijn van de Raad van Bestuur en tenminste één keer per jaar afzonderlijk. Leden van de Raad van Commissarissen worden voor een periode van maximaal vier jaar benoemd door de Algemene Vergadering, op voordracht van de Raad van Commissarissen. Commissarissen kunnen eenmalig voor een tweede termijn van maximaal vier jaar worden herbenoemd.

De Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. bestaat nu uit vijf leden en laat zich door de, als voorbereidende adviesorganen ingestelde, Audit en Risk Commissie en Nominatie en Remuneratie Commissie adviseren op specifieke gebieden. Beide commissies bestaan uit leden van de RvC's en vergaderen over relevante onderwerpen in aanwezigheid van verantwoordelijke medewerkers en bestuurders van Bovemij. Voor de Audit en Risk Commissie geldt dat zij minimaal vier keer per jaar vergadert en de Nominatie en Remuneratie Commissie vergadert volgens het reglement minstens twee keer per jaar.

De leden van de Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. hebben een eed of belofte conform de Regeling eed of belofte financiële sector afgelegd. Hiermee zweren en beloven zij onder andere dat zij:

- hun functie integer en zorgvuldig uitoefenen;

- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- zich zullen gedragen naar de wetten, reglementen en gedragscodes die op hen van toepassing zijn.

Verklaring inzake corporate governance

De Nederlandse Corporate Governance Code 2022 (de Code) is op Bovemij van toepassing doordat certificaten van aandelen Bovemij N.V. zijn toegelaten tot de handel op de door Captin B.V. beheerde multilaterale handelsfaciliteit. Deze verklaring is opgenomen uit hoofde van artikel 1 lid 3b Besluit inhoud bestuursverslag, waarin wettelijk is voorgeschreven dat een mededeling wordt gedaan over de naleving van de principes en best practice bepalingen opgenomen in de Code.

Afwijking op naleving van de Code

Op 20 december 2022 is de geactualiseerde Code gepubliceerd. Bovemij streeft ernaar de principes en best practice bepalingen zo veel als mogelijk na te leven.

Op best practice bepaling 4.2.2. (Bilaterale contacten met aandeelhouders) wijkt Bovemij van de Code af. Deze afwijkingen zijn niet nieuw en ook niet tijdelijk. Onderstaand motiveert Bovemij waarom van deze bepaling wordt afgeweken.

Bovemij kent in BOVAG en STAK twee grootaandeelhouders en via de STAK een grotere groep certificaathouders. Mede gezien de nauwe strategische relatie met BOVAG heeft Bovemij geen beleid opgesteld inzake bilaterale contacten met aandeelhouders. Daarmee wijkt Bovemij af van best practice bepaling 4.2.2.

Uitgelicht ten aanzien van de code

Diversiteits- en inclusiebeleid (D&I)

Bij de selectie van leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen streeft Bovemij naar selectie van de beste kandidaat en naar een balans tussen leeftijd, geslacht, werkervaring, opleidingsachtergrond en verhouding man-vrouw. Momenteel is de verhouding voor de Raad van Bestuur 1 op de 2 en voor de Raad van Commissarissen is dat 1 op de 5. In het Directieteam zitten 7 vrouwen en 7 mannen.

Bovemij heeft als ambitie een verdeling van 50/50 verdeling van vrouw/ man. Dit streven geldt tevens voor de leidinggevende functies van Bovemij. Dit is een aandachtspunt bij de werving en selectie van nieuwe medewerkers.

Beloningsbeleid

Mede om te voorkomen dat het beloningsbeleid aanzet tot onzorgvuldige klantbehandeling en het nemen van onverantwoorde risico's hanteert Bovemij een bij de aard en omvang van de onderneming passend beloningsbeleid. Hierin wordt rekening gehouden met het langetermijnbelang van de onderneming en het maatschappelijk draagvlak. Bovemij acht het uitgesloten dat de directieleden en medewerkers door haar beloningsbeleid worden aangezet tot het nemen van excessieve en/of onverantwoorde risico's.

Bij Bovemij bestaat geen variabele beloning voor zowel leden van de RvB als voor medewerkers die het risicoprofiel van de onderneming materieel kunnen beïnvloeden.

Ten aanzien van de totale beloning van de leden van de Raad van Bestuur vindt periodiek externe benchmarking plaats. Hierbij wordt gekeken naar financiële ondernemingen van soortgelijke omvang en complexiteit. In 2021 heeft een benchmarking plaatsgevonden voor het salaris van de CEO en als afgeleide hiervan de RvB-leden.

Iedere commissaris ontvangt een passende vaste vergoeding in relatie tot het tijdsbeslag van de werkzaamheden. Een eventuele wijziging in beloning van de leden van de RvC wordt vastgesteld in de Aandeelhoudersvergadering. In de Aandeelhoudersvergadering van 2023 is besloten om per 1 januari 2024 de bezoldiging van de Raad van Commissarissen te indexeren met de CAO Verzekeringen.

Bovemij heeft, als onderdeel van het bestuurverslag, over 2023 een remuneratierapport opgesteld waarmee op inzichtelijke wijze verantwoording wordt afgelegd over het beloningsbeleid en de uitvoering daarvan in 2023. Dit rapport is op de website gepubliceerd.

Cultuur en gedrag

Bovemij blijft investeren in de bedrijfscultuur en neemt maatregelen om het ziekteverzuim te beperken, of liever, te voorkomen. Naast het bieden van relevante verzekeringsproducten voor onze klanten geven we ruimte aan initiatieven die maatschappelijke en of een duurzame bijdrage leveren aan het versterken van de Bovemij-cultuur.

Risicomanagement

Visie op risicomanagement

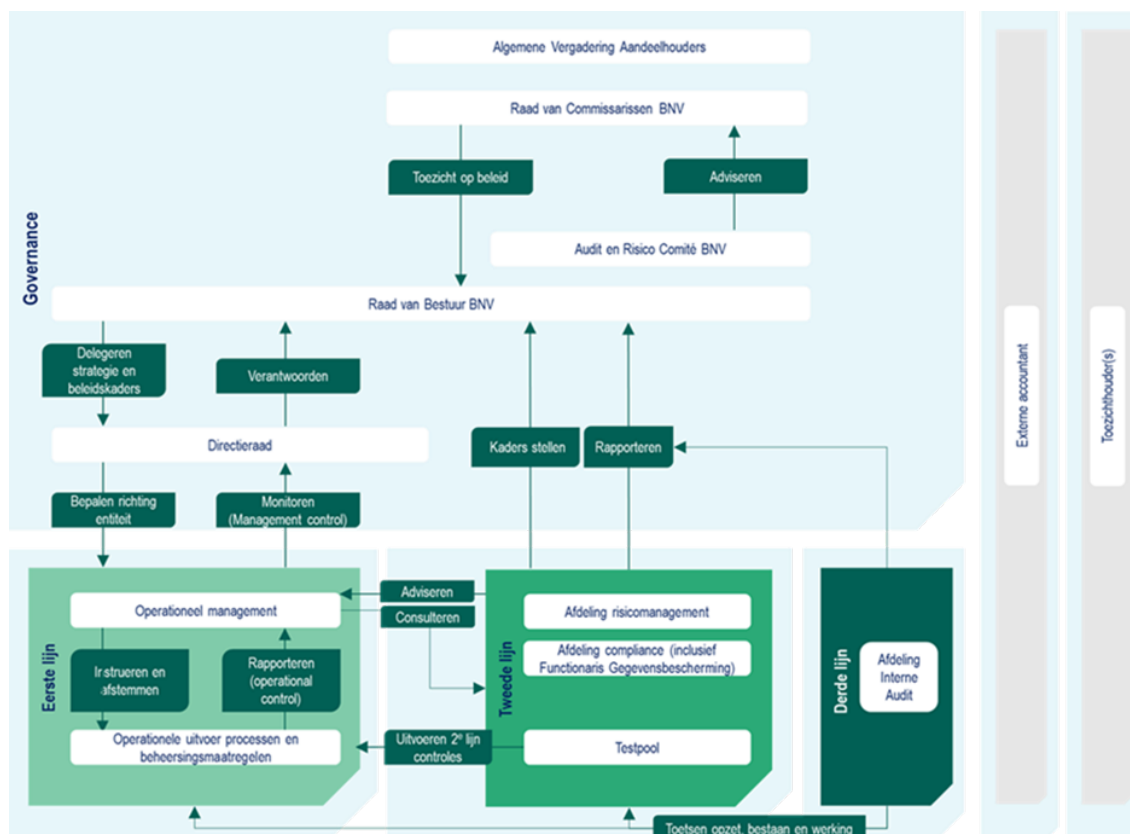
‘Risicobewust ondernemerschap’ is een uitgangspunt voor de bedrijfsvoering van Bovemij. Dat wil zeggen dat doelen moeten worden behaald binnen prudente risicokaders. Ondernemerschap en risicobeheersing zijn voor Bovemij daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Belangrijke elementen van ons risicomanagement zijn de risicomanagement governance, de risicohouding, het risicomanagementproces, de inschattingen van de hoofd risico’s, het Bovemij Control Framework, de risicorapportage, en het risico gebaseerde dividendbeleid. Deze elementen zijn in dit hoofdstuk nader beschreven, en zijn bedoeld om de risico’s waarmee Bovemij wordt geconfronteerd, zoveel mogelijk te beheersen.

Voor de toepassing van risicomanagement binnen de realisatie van de strategie en de besturing van de organisatie, heeft Bovemij het risicomanagementsysteem ingericht op basis van ISO 31000, COBIT for Risk Management en aangevuld met COSO ERM.

Risicomanagement governance

Bovemij hanteert het zogenoemde ‘Three Lines of Defense’ model (3LoD). De 3LoD beoogt een efficiënte beheersing van risico’s door duidelijkheid te geven over de verschillende verantwoordelijkheden ten aanzien van risicomanagement binnen de organisatie. Door een zo optimale inrichting van de 3LoD streeft Bovemij ernaar de risico’s zo goed mogelijk te managen. Dit hebben we als volgt ingericht:

De Raad van Bestuur is binnen Bovemij eindverantwoordelijk voor alle risicomanagementactiviteiten bij het behalen van de doelstellingen en het uitvoeren van de strategie. De Raad van Bestuur stelt de risicobereidheid van de groep vast, zorgt dat een risicomanagementraamwerk voor de beheersing van risico’s aanwezig is en bewaakt de effectiviteit ervan. De organisatie onder leiding van de Directieraad is als eerste lijn primair verantwoordelijk voor de besturing en uitvoering van risicomanagement binnen de betreffende bedrijfseenheden.

Cruciaal is dat de 3LoD het eigenaarschap van het risico van de risico-eigenaar in de *eerste lijn* versterkt en dat de *tweede* en *derde lijn* onafhankelijk en objectief zijn gepositioneerd. Daarom is de filosofie van Bovemij:

- De Directieraad, het management en de medewerkers in de *eerste lijn* zijn primair verantwoordelijk voor de aantoonbare opzet, het bestaan en de effectieve werking van beleid en beheersingsmaatregelen. Voorafgaand aan de besluitvormingsprocessen voert de eerste lijn een risicoanalyse uit. De risicoanalyse illustreert zowel de mogelijk aanwezige risico's, als de benodigde maatregelen ter mitigatie van deze risico's binnen de gestelde risicobereidheid.
- De afdelingen Risicomanagement en Compliance in de *tweede lijn* zijn onafhankelijk gepositioneerd en daarmee gescheiden van de eerste lijn. De functionarissen in de tweede lijn stellen onafhankelijk en objectief de kaders, en ondersteunen de Directieraad en het management bij het identificeren, beoordelen, adviseren, monitoren en rapporteren van risico's. Ook waarborgen zij de effectiviteit van het risicobeheersingssysteem en het voldoen aan de wettelijke eisen, en ondersteunen daarmee de organisatie bij het effectief uitvoeren van het risicomanagement.
- De afdeling Interne Audit in de *derde lijn* toetst onafhankelijk de opzet, het bestaan en de werking van de governance en het risicomanagementsysteem. De functionarissen in de derde lijn beoordelen de kwaliteit van het risicomanagement en de controles binnen het Bovemij Control Framework door middel van een risico gebaseerd auditplan, dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen van Bovemij.

Risicohouding, -bereidheid en -profiel

Bovemij vervult zowel een algemene behoefte binnen de mobiliteitsbranche als een specifieke behoefte van de BOVAG leden. Via haar verzekeraar voorziet Bovemij in een behoefte van haar klanten om de effecten van risico's te verminderen.

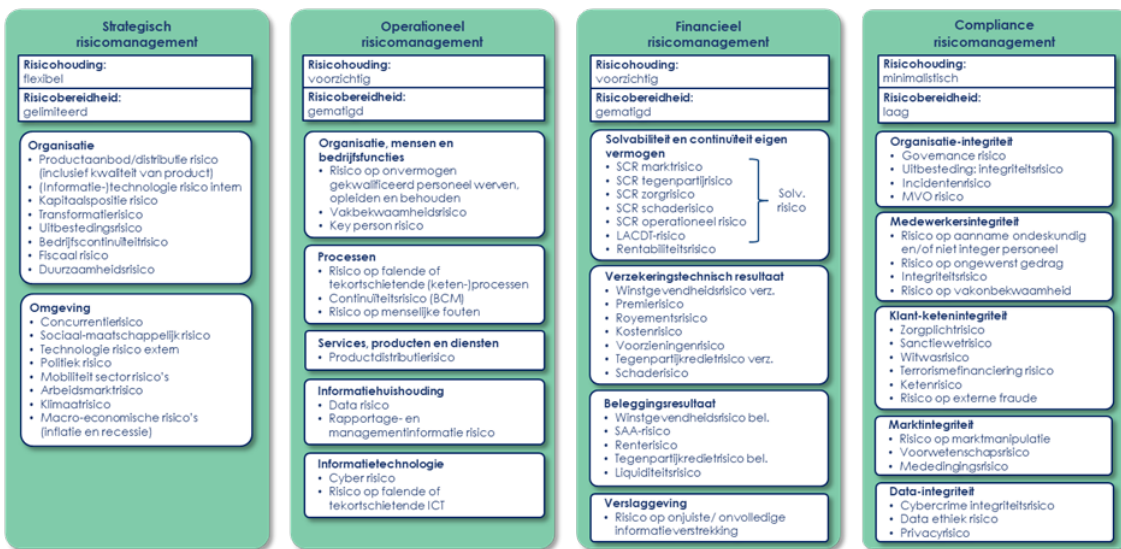
De risicohouding van Bovemij is in algemene zin *voorzichtig* en de bijbehorende risicobereidheid is *gematigd*. Dit houdt in dat Bovemij een voorkeur heeft voor een veilige realisatie van doelstellingen en dat Bovemij haar risico's bij voorkeur vermijdt.

Bovemij heeft deze risicohouding en -bereidheid gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Bovemij voldoet aan wet- en regelgeving;
- Bovemij staat in voor toekomstbestendige en integere besturing, beleid en besluitvorming;
- Bovemij staat in voor een verantwoord rendement uit haar producten en -diensten.

In 2023 heeft Bovemij haar risicoprofiel verder aangescherpt. Bovemij heeft haar risicoprofiel onderverdeeld in een viertal risicogebieden: a) strategisch, b) operationeel c) financieel en d) compliance. Per gebied is voor de risicobereidheid een keuze gemaakt uit het spectrum van extreem laag, laag, gematigd, gelimiteerd, tot volledig anticiperen op risico's.

Als voorbeeld zijn deze gebieden voor de verzekeraar binnen de groep als volgt uitgewerkt in onderliggende risico's.

a. Strategisch

Strategische risicomanagement is verbonden met korte en lange termijn strategische doelstellingen van Bovemij.

De risicobereidheid voor strategische risico's is *gelimiteerd*. Bovemij is zich bewust van de strategische risico's. Deze worden in goede afweging genomen en voor zo ver mogelijk gemitigeerd. Er zal enkel goedkeuring worden gegeven indien er een gedegen plan van aanpak is en een beschrijving van de benodigde (beheers)maatregelen.

b. Operationeel

Operationeel risicomanagement gaat voor Bovemij over het voorkomen en/of beheersen van ongunstige gebeurtenissen binnen de organisatie die van invloed zijn op het interne vermogen van de organisatie om producten en diensten te produceren, op de kwaliteit en de tijdigheid van de productie, en/of op de winstgevendheid. Daarbij is het operationeel risico nauw verwant met componenten binnen de bedrijfsarchitectuur/-infrastructuur.

De risicobereidheid voor operationele risico's is *gematigd*. Daarom gaat Bovemij voorzichtig om met operationele risico's en wenst Bovemij haar doelstellingen hieromtrent veilig te realiseren.

c. Financieel

Met financieel risicomanagement wil Bovemij ongunstige gebeurtenissen tegengaan die effect hebben op de wijze waarop de financiële continuïteit door de organisatie wordt/is gemanaged en de wijze waarop winstgevendheid wordt bereikt. Waarbij financieel risicomanagement nauw verwant is met kwantificeerbare financiële doelstellingen.

Het Beleggingsbeleid van Bovemij Verzekeringen is erop gericht om, binnen de door haar gestelde risicobereidheid en de passendheid bij de verplichtingen, haar rendement te optimaliseren. De risicobereidheid en passendheid is gericht op de borging dat Bovemij Verzekeringen over voldoende financiële middelen beschikt om met hoge mate van zekerheid aan haar toekomstige verplichtingen aan haar polishouders te kunnen voldoen, en om in de tussentijd voldoende solvabel te blijven en te veel volatiliteit in het resultaat te beperken. Conform ons Beleggingsbeleid belegt Bovemij Verzekeringen alleen in niet-complexe financiële instrumenten, zoals aandelen, staats- en bedrijfsobligaties, hypotheekleningen en vastgoed. Beleggingen in complexe financiële instrumenten, zoals derivaten, zijn uitgesloten.

De risicobereidheid voor financiële risico's is *gematigd*. Daarom gaat Bovemij voorzichtig om met financiële risico's en wenst Bovemij haar doelstellingen hieromtrent veilig te realiseren.

d. **Compliance**

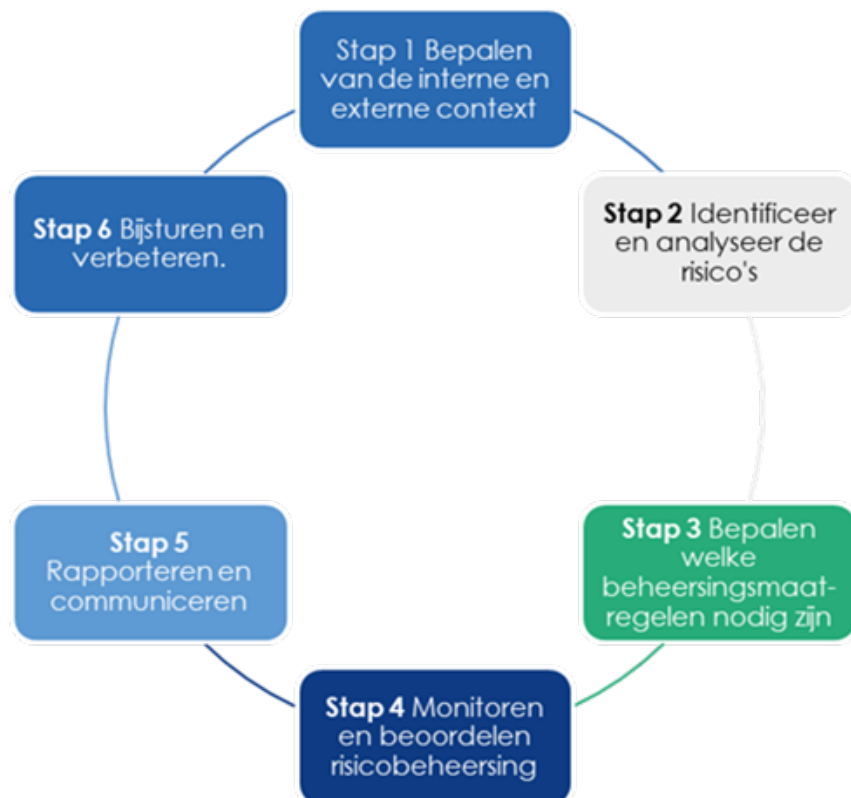
Compliance risicomanagement is voor Bovemij het naleven van relevante wetten, voorschriften, overeenkomsten en intern beleid, met daarbinnen het bewustzijn, de gedragingen, houdingen en het handelen van de organisatie en haar medewerkers. Daarbij hecht Bovemij grote waarde aan het zorgvuldig borgen van de privacy van zowel onze interne als externe klanten.

De risicobereidheid voor compliance risico's is *laag*. Bovemij heeft een averse houding inzake compliance risico's. Het is daarom een kerndoelstelling om deze risico's te vermijden.

Risicomanagementproces

Voor een zo volledig mogelijk beeld van de risico's van Bovemij vinden systematische en gestructureerde risicoanalyses op de vier risicogebieden plaats volgens het standaard risicomanagementproces. Hierbij hanteert Bovemij een top-down en een bottom-up benadering. Dit standaard proces is in beginsel gebaseerd op de best practices uit COBIT, COSO ERM en ISO. In 2023 is onder andere extra aandacht gegeven aan het gestructureerd identificeren van de financiële risico's en de beheersing ervan.

De risicoanalyses zijn onderdeel van het risicomanagementproces dat nodig is om risico's van alle soorten en types continu te kunnen identificeren, beoordelen, beheersen, monitoren en rapporteren, en verbeteren. De stappen in het risicomanagementproces zijn:

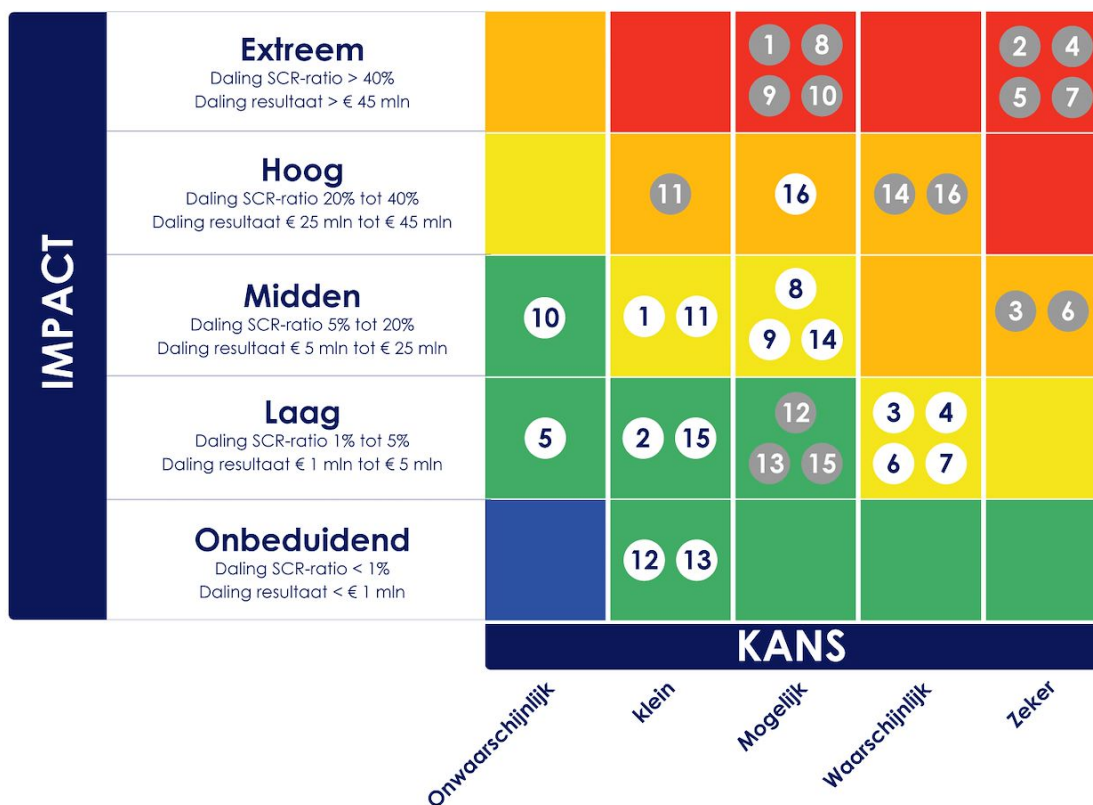

Uit dit proces is het risicoprofiel voortgekomen met de vier genoemde risicogebieden en de onderliggende risico's. Hoewel de risico's daarbinnen allemaal impact kunnen hebben op het behalen van de doelstellingen, zijn niet alle risico's even groot. Zoals de definitie van het risico al beschrijft, wordt de grootte van het risico bepaald door het product van de 'mogelijke gevolgen' (impact) en de 'waarschijnlijkheid' (kans) daarvan.

Inschattingen hoofd risico's

Tijdens de diverse risicoanalyses is in 2023 bij de verzekeraar binnen de groep gestart met het inschatten in een heatmap van kansen en impacts voor de diverse hoofd risico's binnen de vier risicogebieden strategisch, operationeel, financieel en compliance. Daarbij is het bruto risico aangegeven met een grijs bolletje (dus exclusief huidige beheersmaatregelen uit het Bovemij Control Framework) en het netto risico met een wit bolletje (dus inclusief huidige beheersmaatregelen uit het Bovemij Control Framework).

De rode en oranje risico's hieronder hebben aanzienlijke tot verwoestende impact op de organisatie, en overschrijden de risicobereidheid. Ze vereisen direct (aantoonbare) beheersmaatregelen. De gele risico's hebben matige impact en liggen op de grens van de risicobereidheid. De groene en blauwe risico's hebben vrijwel geen tot beperkte impact, en onderschrijden de risicobereidheid. Hiervoor is geen aanvullende actie vereist.

Strategisch risicomanagement	Operationeel risicomanagement:	Financieel risicomanagement:	Compliance risicomanagement:
1) Organisatie	3) Organisatie, mensen en functies	8) Solvabiliteit en continuïteit	12) Organisatie-integriteit
2) Omgeving	4) Processen	9) Verzekeringstechnisch resultaat	13) Medewerkersintegriteit
	5) Services, producten en diensten	10) Beleggingsresultaat	14) Klant-ketenintegriteit
	6) Informatiehuishouding	11) Verslaglegging	15) Marktintegriteit
	7) Informatietechnologie		16) Data-integriteit

In 2023 hebben met name de volgende netto risico's de aandacht gehad van het management, omdat deze in de heatmap uitkomen in het gele of oranje gebied en/of omdat deze risico's voor Bovemij belangrijk zijn. Tussen haakjes is steeds de link gelegd met de tabel hierboven.

Strategisch risicomanagement

(Informatie-)technologie risico (binnen (1) Organisatie):

Dit is het risico dat potentiële bedreigingen en uitdagingen zich binnen een organisatie voordoen vanuit activiteiten met betrekking tot informatietechnologie (IT), met als gevolg dat verkeerde strategische beslissingen worden genomen. De project- en staande organisatie voor Informatiebeveiliging worden geconfronteerd met uitdagingen die bepaalde activiteiten, zoals het inrichten/borgen van beleid, procedures, omgaan met security-incidenten, pentesten en beoordelingen van leveranciers, beperken in hun uitvoering. Om deze reden zijn er de nodige maatregelen genomen, maar voldoet de verzekeraar binnen de groep nog niet aan de normen van De Nederlandsche Bank (DNB). In 2023 heeft Bovemij haar volwassenheid met betrekking tot de Good Practice Informatiebeveiliging van DNB sterk verhoogd, en zijn acties uitgezet op de onderwerpen waar nog een stijging is vereist om in 2024 aan alle normen te voldoen.

Arbeidsmarktrisico (binnen (2) Omgeving):

Dit is het risico dat Bovemij loopt als gevolg van veranderingen in de arbeidsmarkt met betrekking tot onzekerheid en uitdagingen die zich voordoen in verband met werkgelegenheid en arbeid, met als gevolg dat het personeelsbestand niet flexibel en concurrerend genoeg is in een dynamische arbeidsmarkt. Het op orde brengen van het organisatorische fundament vereist meer inzet en middelen dan aanvankelijk verwacht. Gelijktijdig moet er achterstallig onderhoud worden weggewerkt en moeten legacy-systemen worden vervangen. De gelijktijdige uitvoering van deze taken vormt een uitdaging, gezien de beperkte beschikbaarheid van personeel en middelen. Daarbij wordt de organisatie geconfronteerd met uitstroom, ziekteverzuim en verloopt de werving van personeel moeilijk.

Klimaatrisico (binnen (2) Omgeving):

Dit zijn risico's die ontstaan door de impact van klimaatverandering op het bedrijfsmodel, de activiteiten en de financiële prestaties (verdienmodel) van Bovemij, met als gevolg dat Bovemij te veel bloot staat aan fysieke en transitierisico's van de klimaatverandering. Fysieke risico's zijn direct gerelateerd aan de fysieke gevolgen van klimaatverandering. Voor de verzekeraar binnen de groep kan dit een toename van schadeclaims betekenen als gevolg van extreme weersomstandigheden, met name hagelschade. De verzekeraar heeft dit risico gemitigeerd door een herverzekeringsprogramma. Ook kunnen de fysieke risico's impact hebben op de waarde en rendement van beleggingen. Transitierisico's ontstaan door de overgang naar een klimaatvriendelijke economie.

Operationeel risicomanagement

Organisatie, mensen en bedrijfsfuncties (3) en Processen (4):

Dit zijn risico's die ontstaan door de dagelijkse operationele activiteiten, processen, systemen en mensen binnen de organisatie, met als gevolg dat de interne bedrijfsvoering onvoldoende beheerst wordt. Het Bovemij Control Framework (BCF) is nog in ontwikkeling. Bovendien wordt nog verder gewerkt aan het fundament van het BCF, inclusief de kaders, methodieken, beleid en processen. Dit geeft druk op de bestaande organisatie, die tegelijkertijd aan het transformeren is.

Informatiehuishouding (6) en Informatietechnologie (7):

Informatiehuishoudingsrisico's ontstaan in verband met het beheer en de bescherming van informatie en informatietechnologierisico's gaan over mensen, technologie, processen en externe risico's (waaronder risico's van uitbestedingen), met als gevolg dat informatiesystemen en gegevens worden aangetast op gebied van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. Binnen de security organisatie is in 2023 meer capaciteit gekomen voor het ondersteunen van operationele processen en het tijdig afhandelen van informatiebeveiligingsincidenten, en is een aantal security processen belegd bij een security partner. Dit heeft geleid tot beter inzicht in de dreigingen die er op cybersecurity gebied zijn en een gestroomlijnder en aantoonbaar proces voor afhandeling. Ook zijn in 2023 verdere stappen gezet in de aantoonbare werking van de belangrijkste controls rondom informatiebeveiliging.

Daarnaast is gebleken uit de DNB-toezichtsuitvraag dat er behoefte is aan verbetering van het datamanagement en de datakwaliteit. De data governance is in 2023 daarom verbeterd: het Data Governance Beleid is aangescherpt en een Data Management Office is geïnitieerd om de gestelde richtlijnen te implementeren.

Financieel risicomanagement

Solvabiliteitsrisico (binnen [8] Solvabiliteit en continuïteit):

Dit is het risico dat de verzekeraar binnen de groep onvoldoende solvabel is, met als gevolg dat de verzekeraar niet aan haar polisverplichtingen kan voldoen en daarnaast niet aan Solvency II-eisen. De solvabiliteitsratio wordt ieder kwartaal gemonitord en beoordeeld of grenzen van Key Risk Indicators (KRI's) in gevaar komen. Het behalen van het streefniveau van 170% is in de loop van 2023 onder druk komen te staan vanwege tegenvallende verzekeringstechnische resultaten. Per ultimo 2023 is de ratio gedaald tot het intern vereiste niveau van 150%. Dit heeft de benodigde managementaandacht en er is extra monitoring. De verzekeraar heeft een aantal herstelmaatregelen uit het Kapitaalbeleid ingezet ter bescherming van de solvabiliteitsratio, zoals het derisken van de beleggingsportefeuille. Daarnaast onderneemt de verzekeraar diverse managementacties ter verbetering van het rendement om de solvabiliteit weer te laten groeien richting het streefniveau.

Rentabiliteitsrisico (binnen [8] Solvabiliteit en continuïteit):

Dit is het risico is dat Bovemij onvoldoende rendabel is, met als gevolg dat Bovemij te weinig winst maakt ten opzichte van de netto risico's en de solvabiliteitsdoelen. Vanwege de combinatie van verzekerings- en beleggingsresultaten kan het rendement op eigen vermogen incidenteel te laag uitvallen. Dit is acceptabel als de solvabiliteitsratio binnen de KRI-grenzen blijft. Gedurende 2023 zijn verzekeringstechnische KRI-grenzen overschreden, waardoor de verzekeraar binnen de groep heeft moeten bijsturen via managementacties op het gebied van premie, schadelast en kosten. De beleggingstechnische KRI's raken niet de kritische grenzen.

Winstgevendheidsrisico verzekeringen (binnen [9] Verzekeringstechnisch resultaat):

Dit is het risico dat de verzekeraar binnen de groep onvoldoende winstgevend is per productgroep, met als gevolg dat Bovemij te weinig winst maakt ten opzichte van de netto risico's en de solvabiliteitsdoelen. Per productgroep wordt gemonitord en direct bijgestuurd indien de combined ratio te laag uitpakt. Er zijn meerdere knoppen (premie, kosten, dekking) beschikbaar om dit bij te stellen. Daarnaast zijn de grootste risico's herverzekerd.

Winstgevendheidsrisico beleggingen (binnen [10] Beleggingsresultaat):

Dit is het risico dat de verzekeraar binnen de groep onvoldoende winstgevend is, met als gevolg dat Bovemij te weinig winst maakt ten opzichte van de netto risico's. Voor de langere termijn is een strategische asset allocatie gekozen waardoor *incidenteel* de winstgevendheid op beleggingen zou kunnen tegenvallen, zoals in 2022. De asset allocatie is echter zodanig gekozen dat de solvabiliteitsratio en het activa rendement op *langere termijn* worden gemaximaliseerd onder de restrictie van de risicobereidheid voor de financiële risico's.

Het risico voor grote verliezen vanwege verouderde aannames uit de laatste beleggingsstudie, en/of doordat de werkelijke portefeuille afwijkt van de strategische asset allocatie wordt gemonitord en waar nodig op tijd bijgestuurd.

Risico op onjuiste / onvolledige informatieverstrekking (binnen [11] Verslaglegging):

Dit betreft het risico dat de financiële verslaggeving van Bovemij niet nauwkeurig, tijdig of in overeenstemming met de relevante accountingregels en -normen is, met als gevolg dat de financiële informatie die Bovemij openbaar maakt, niet juist of geloofwaardig is. Zie verder: Informatiehuishouding [6] en Informatietechnologie [7].

Compliance risicomanagement

Incidentenrisico (binnen [12] Organisatie-integriteit):

Dit is het risico dat er onvoldoende inspanningen worden verricht om incidenten te voorkomen, en dat incidenten niet gemeld (kunnen) worden, met als gevolg dat Bovemij er geen lering uit kan trekken en maatregelen kan treffen om herhaling te voorkomen. Bovemij heeft recent haar klokkenluiders- en incidentenregeling geactualiseerd, en doet daarnaast aan awareness-activiteiten om het melden van incidenten te stimuleren. De meldingen die Compliance heeft ontvangen, zijn onderzocht en waar nodig zijn maatregelen getroffen.

Sanctiewetrisico (binnen [14] Klant-ketenintegriteit):

Dit betreft het risico dat Bovemij zakendoet met personen die op een sanctielijst staan (en of worden toegevoegd), met als gevolg dat daardoor (inter-)nationale sancties worden geschonden. Bovemij hecht belang en heeft aandacht voor het aantoonbaar compliant zijn aan de sanctiewetgeving. Compliance heeft vastgesteld dat nieuwe en bestaande verzekeringsklanten aan de sanctielijsten worden getoetst.

Cybercrime integriteitsrisico (binnen [16] Data-integriteit):

Dit betreft het risico van digitale criminaliteit waarbij interne/externe partijen zich richten op de ICT van Bovemij, haar klanten en andere samenwerkingspartners, met als gevolg dat zij onbedoeld zouden meewerken aan criminele activiteiten. Op grond van de Wft dienen financiële ondernemingen de bedrijfsvoering zodanig in te richten dat de bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's beheerst worden en integer zijn. De AVG eist passende maatregelen om opslag en uitwisseling van gegevens te beschermen. De huidige informatiebeveiliging kan nog verder verbeteren. Hiervoor is een project gestart.

Bovemij Control Framework

Het Bovemij Control Framework binnen Bovemij is een belangrijk onderdeel van succesvol risicomanagement. Interne controle heeft betrekking op de methoden, procedures en controles die Bovemij heeft ingesteld om ervoor te zorgen dat Bovemij haar doelstellingen realiseert. Hierbij is een sterke link met het risicomanagementproces en de -activiteiten. Bovemij maakt gebruik van het gestandaardiseerde Bovemij Control Framework. Het Bovemij Control Framework is het middel dat zorgt voor structuur, duidelijkheid over verantwoordelijkheden en eigenaarschap, zodat de entiteit kan sturen en transparant kan zijn over haar feitelijke risicobeheersing. In 2023 heeft Bovemij risico's binnen de vier risicogebieden met bijbehorende beheersingsmaatregelen toegevoegd aan het Bovemij Control Framework waarmee ook Bovemij de werking van haar risicomanagementbeleid steeds beter kan bewaken.

Risicorapportage

In alle stadia en activiteiten binnen het risicomanagementsysteem vindt communicatie en overleg plaats met interne en externe belanghebbenden. Bovemij heeft een aantal overleggremia en communicatiekanalen ingesteld waarin aandacht wordt besteed aan zaken met betrekking tot risicobeheersing, de verschillende risico's (inclusief oorzaken en gevolgen daarvan) en eventuele aanvullende maatregelen die getroffen moeten worden. Maar ook in de dagelijkse samenwerking heeft risicomanagement een plaats. Daarnaast kan de eerste lijn de tweede lijn functionarissen als sparringpartner gebruiken.

Risico gebaseerd dividendbeleid

Bovemij wil haar financiële verplichtingen op korte en lange termijn nakomen. Een gezonde kapitaalpositie is hiervoor een randvoorwaarde. Kapitaalmanagement is bij Bovemij gebaseerd op het wettelijke kader, economische grondslagen en uitgangspunten vanuit de aandeelhouders bezien.

Bij het beheer van het kapitaal hanteert Bovermij een dividend pay-out ratio van 30% (van het resultaat na belasting). De uitkering van het dividend is eveneens afhankelijk van de solvabiliteitspositie van de verzekeraar binnen de groep. De uitkering van dividend is niet mogelijk als de solvabiliteitsratio van de verzekeraar beneden het intern vastgestelde vereiste niveau van 150% ligt. Boven de zogenoemde bovengrens van 175% is uitkering van dividend mogelijk. Tussen het intern vastgestelde streefniveau van 170% en het intern vastgestelde vereiste niveau van 150% kan er alleen dividend worden uitgekeerd als dit verantwoord wordt geacht door de statutaire directie van de verzekeraar.

Financiële resultaten

Bovemij maakt onderscheid in drie verschillende activiteiten, te weten verzekerings-, financierings- en data- & platformactiviteiten. In de gesegmenteerde balans en de gesegmenteerde winst-en-verliesrekening worden deze activiteiten elk als een segment weergegeven.

Negatief resultaat door fors hogere schadelast en extra schadevoorziening

Het nettoresultaat van Bovemij bedraagt € -15,6 miljoen in 2023 en ligt daarmee op een lager niveau dan in 2022 (€ 14,4 miljoen).

Het resultaat uit reguliere bedrijfsvoering bedraagt € -23,0 miljoen (2022: € 21,2 miljoen). Het resultaat uit operationele bedrijfsvoering staat aanhoudend onder druk door brede marktontwikkelingen, waaronder de hoge inflatie die zowel van invloed is op de materiële schadelast als op letselschades, een toename in diefstal van elektrische fietsen en hogere externe personeelskosten door krapte op de arbeidsmarkt. De inflatie raakt niet alleen de schadelast van het afgelopen boekjaar, maar ook schades die nog niet zijn afgehandeld en op de balans staan. Hierdoor was een extra eenmalige ophoging van de schadevoorziening met € 18 miljoen nodig.

Het resultaat voor belastingen van Bovemij is in 2023 € 19,3 miljoen positief beïnvloed door het resultaat uit beleggingen versus een negatief resultaat uit beleggingen van € -34,2 miljoen in 2022. Het resultaat is positief, omdat de gestegen rentestanden in 2023 een positieve impact hebben op de beleggingsopbrengsten vanuit obligaties en hypotheeklen. Daarnaast hebben de aandelen in 2023 ook weer een positief rendement gegenereerd. Zeker met het aankopen van obligaties en andere vastrentende beleggingen hebben we goede rendementen behaald.

Onze verzekeringsresultaten

Premieontwikkeling

De bruto geboekte premie van Bovemij bedraagt in 2023 € 382,5 miljoen en ligt daarmee € 2,4 miljoen lager dan de bruto geboekte premie in 2022 (€ 384,9 miljoen). De daling in de bruto geboekte premie is er het gevolg van dat in 2023 steeds meer langjarige verzekeringscontracten gedurende de looptijd van de contracten in termijnen worden betaald, waardoor een groter deel van de bruto geboekte premie van deze contracten in latere boekjaren wordt verantwoord.

Op de netto verdiende premie heeft de verandering van de betalingstermijn geen impact. Onderliggend steeg de netto verdiende premie in 2023 met € 18,2 miljoen naar een niveau van € 373,5 miljoen (2022: € 355,3 miljoen). De groei werd met name gerealiseerd in de particuliere tweewieler- en autoportefeuilles door een combinatie van hogere gemiddelde premies en groei in het aantal verzekerde voertuigen.

Combined ratio

De combined ratio (bestaande uit het schade- en kostenpercentage) is in 2023 uitgekomen op 108,6% (2022: 90,3%). De stijging van de combined ratio wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een stijging van de schadelast in 2023 als gevolg van meer schademeldingen door toegenomen asfaltkilometers, een landelijke stijging van het aantal fietsdiefstallen en een toename van gemiddelde schadebedragen per schademelding door inflatie. Daarnaast hebben de genoemde ontwikkelingen ertoe geleid dat er in 2023 een incidentele aanvullende dotatie aan de voorziening voor nog te betalen schaden van € 18,0 miljoen heeft plaatsgevonden voor de nog in komende jaren af te wikkelen aansprakelijkheidsschades.

De beheers- en personeelskosten namen in 2023 toe naar 15,3% van de netto verdiende premie (2022: 13,7%). Deze stijging wordt veroorzaakt door kosteninflatie, stijgende loonkosten door krapte op de arbeidsmarkt en toenemende kosten voor modernisering en digitalisering van de organisatie.

Beleggingsresultaten

In 2023 is het rendement op beleggingen 3,9% positief, waarmee het beleggingsresultaat uitkomt op € 19,3 miljoen positief (2022: € 34,1 miljoen negatief). Het positieve resultaat is het gevolg van gestegen aandelenkoersen, waardoor ook de waarde van de aandelenportefeuilles van Bovemij in 2023 is toegenomen. Daarnaast profiteerde Bovemij van de stijging van de rente, waardoor het rendement op de liquiditeiten en beleggingen in geldmarktfondsen sterk verbeterde ten opzichte van eerdere jaren.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsvereisten hebben betrekking op de onder toezicht staande verzekeringsonderneming N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij en zijn gebaseerd op Solvency II grondslagen. De solvabiliteitsratio van dochteronderneming N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij bedraagt 151% (2022: 198%).

Het beschikbaar eigen vermogen onder Solvency II bedraagt eind 2023 € 197,4 miljoen en is met € 28,8 miljoen afgenomen (2022: € 226,2 miljoen). De belangrijkste oorzaken hiervan zijn het in 2023 uitgekeerde interim dividend en de negatieve resultaten over het boekjaar 2023.

Het minimaal benodigde vermogen (solvabiliteitskapitaalvereiste) bedraagt eind 2023 € 131,1 miljoen en is met € 24,8 miljoen gestegen (2022: € 106,3 miljoen). Deze stijging kent twee belangrijke oorzaken. Allereerst stijgt het schaderisico door de toegenomen omvang van de technische voorzieningen en de groei van de netto verdiende premies. Daarnaast is het verlies-compenserende effect van uitgestelde belastingen, dat in mindering mag worden gebracht op het minimaal benodigde vermogen, gedaald doordat de omvang van de belastinglatenties zijn gedaald en er geen fiscaal verrekenbaar resultaat over 2023 is gerealiseerd.

In de berekening van de solvabiliteit wordt rekening gehouden met alle voor N.V. SchadeverzekeringMaatschappij relevant geachte risico's. Voor een toelichting op het intern vastgestelde streefniveau (appetite) van de solvabiliteit wordt verwezen naar het Verslag van de Raad van Bestuur, paragraaf Risicomanagement en hierin naar de subparagraaf Kapitaal- en dividendbeleid.

Bij de vaststelling van de solvabiliteitsratio wordt gebruik gemaakt van diverse schattingen, waaronder:

- de vaststelling van de best estimate technische voorzieningen;
- de vaststelling van de voorziening voor niet-gemodelleerde portefeuilles;
- het verlies-compenserende effect van uitgestelde belastingen (Loss Absorbing Capacity of Deferred Taxes; LAC DT) bij de bepaling van de Solvency Capital Requirement (SCR).

Onze financieringsresultaten

Ontwikkeling financieringsportefeuille

Op 31 december 2023 bedraagt de boekwaarde van de uitstaande financieringen van Bovemij € 232,7 miljoen (31 december 2022: € 260,5 miljoen). In 2023 daalde de boekwaarde van de uitstaande financieringen met € 27,8 miljoen doordat eind 2023 is besloten om de bedrijfsactiviteiten van het bedrijfsonderdeel Financieringen in 2024 af te bouwen en eind 2024 te stoppen met nieuwe verstrekkingen. Reden om dat te doen is de consolidatie in de mobiliteitsbranche en de daarmee dalende interesse in financieringen via Bovemij. Dit betekent dat Bovemij Financieringen vanaf eind 2024 geen nieuwe financieringen aan autoleasemaatschappijen zal verstrekken en gedurende 2024 gefaseerd haar beheeractiviteiten voor de leasemaatschappijen zal beëindigen waardoor de kredietbehoefte met ingang van 22 maart 2024 wordt verlaagd van naar € 190,0 miljoen.

Financiële prestaties bedrijfsonderdeel Financieringen

In 2023 heeft het bedrijfsonderdeel Financieringen een verlies voor belastingen van € -1,1 miljoen gerealiseerd mede als gevolg van het treffen van een reorganisatievoorziening van € 1,0 miljoen. De marge op rente is gedaald naar € 4,3 miljoen (2022: € 5,3 miljoen).

Data en platforms

Data en platforms ondersteunen de mobiliteitsbranche

In 2018 lanceerden BOVAG en Bovemij gezamenlijk het mobiliteitsplatform viaBOVAG.nl. BOVAG en Bovemij participeren beide voor 50% in de gezamenlijke onderneming BOVAG Bovemij Platform B.V. waarin viaBOVAG.nl is ondergebracht.

Het platform viaBOVAG.nl gaat vanaf 1 juli 2024 als zelfstandige scale-up verder. Door viaBOVAG.nl zelfstandig als deelneming te positioneren wordt het bedrijf zelf verantwoordelijk voor haar eigen besturing en losgezet van de governance en besturing vanuit de Bovemij-organisatie. BOVAG en Bovemij blijven beide aandeelhouder.

In 2023 heeft RDC haar omzet- en winstdoelstelling behaald en de marges op peil gehouden ondanks de door inflatie stijgende kosten. Daarmee was het een positief jaar voor het bedrijfsonderdeel van Bovemij dat datadiensten levert aan klanten en tegelijkertijd de bedrijfsvoering van Bovemij faciliteert met goede data en analyses. ViaBovemij.nl wordt de nieuwe 'mijn-omgeving' voor de dienstverlening van Bovemij.

Financiële prestaties bedrijfsonderdeel Data en platforms

De omzet uit garanties en datadiensten over 2023 bedraagt € 30,5 miljoen (2022: € 26,2 miljoen). Ten opzichte van 2022 steeg de omzet door een hogere omzet van met name Autotrust. Door zowel een margeverbetering als een kostenverbetering bedraagt het verlies voor belastingen in 2023 € 5,3 miljoen (2022: € 15,6 miljoen verlies voor belastingen). Het resultaat van BOVAG Bovemij Platform B.V. is voor 100% in de geconsolideerde resultatenrekening van Bovemij opgenomen en vervolgens gecorrigeerd voor het 50%-aandeel in het resultaat na belastingen dat niet voor rekening van Bovemij komt.

Autotrust

In 2021 heeft Bovemij door de overname van Autotrust haar diensten uitgebreid met garanties en onderhoudsabonnementen. Autotrust maakte het afgelopen jaar een mooie groei door van 36% ten opzichte van 2022. Daarmee overtrof Autotrust haar doelstelling voor 2023 met 18% naar een totale omzet van 9,3 miljoen euro. In 2023 heeft Autotrust een omzet van € 9,3 miljoen (2022 € 6,9 miljoen) en een resultaat voor belastingen van € -0,1 miljoen gerealiseerd (2022 € -0,3 miljoen).

Holding en Bovemij Interne diensten

In het resultaat van de Holding en Bovemij Interne diensten zijn de niet doorbelaste holdingkosten en de kosten van groepsbrede initiatieven verantwoord. Deze groepsbrede initiatieven zijn zowel gericht op de ondersteuning alsmede op de realisatie van de strategie van Bovemij.

Kasstroomoverzicht

Bovemij heeft per jaareinde 2023 € 76 miljoen aan liquide middelen (2021: € 220 miljoen). De onderliggende kasstromen zijn als volgt:

- De kasstroom uit operationele activiteiten van Bovemij bedroeg in 2023 € 28,9 miljoen en is met € 41,3 miljoen afgenomen ten opzichte van 2022.
- De uitgaande kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten was in 2023 € 132,2 miljoen hoger dan in 2022, met name door aankopen op beleggingen waarbij de aandelen zijn verkocht en obligaties zijn aangekocht (effect € 124 miljoen) en een desinvestering op vervoermiddelen als gevolg van de afname van de Financieringsportefeuille (effect € 9,6 miljoen).
- De kasstroom uit financieringsactiviteiten was € 40,9 miljoen lager (en € 19,2 negatief) ten opzichte van 2022, met name veroorzaakt door de afname van de financieringsportefeuille (effect € 27,2 miljoen) en een lagere dividenduitkering in 2023 en inkoop eigen aandelen in 2022.

Het aandeel

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt acht miljoen euro (€ 8.000.000,-) en is verdeeld in veertig miljoen (40.000.000) gewone aandelen, elk met een nominale waarde van twintig eurocent (€ 0,20). Per balansdatum zijn er hiervan negen miljoen zeshonderdtweëëndertigduizend honderddertien (9.632.113) geplaatst en volgestort (2022: 9.632.113).

Alle gewone aandelen luiden op naam. Van de geplaatste aandelen worden er 8.502.579 (2022: 8.502.579) gehouden door BOVAG en worden er 1.129.534 (2022: 1.129.534) gehouden door Stichting Administratiekantoor Bovemij Verzekeringsgroep (STAK). STAK heeft ten doel het verkrijgen en administreren van gewone aandelen in het kapitaal van Bovemij N.V. tegen uitgifte van certificaten van aandelen aan certificaathouders. Certificaten van aandelen zijn slechts verhandelbaar op een gereguleerde, interne markt waar slechts een gesloten groep van BOVAG-leden en medewerkers van Bovemij toegang toe hebben.

Stemrecht

Elk aandeel geeft recht op het uitbrengen van één stem tijdens de Algemene Vergadering. Certificaathouders hebben het recht tijdens de Algemene Vergadering naar eigen inzicht te stemmen, mits daartoe een stemvolmacht is verleend door STAK. Voor dit aantal stemmen is STAK uitgesloten om zelf te stemmen.

Verhandelbaarheid

Aandeelhouders die aandelen willen overdragen, hebben daarvoor goedkeuring van de Algemene Vergadering nodig. De overdracht moet plaatsvinden binnen drie maanden nadat goedkeuring is verleend. Certificaten van aandelen kunnen slechts worden verhandeld via de gereguleerde, interne markt tussen degenen die onderdeel uitmaken van de gesloten groep met toegang tot deze markt. Ten behoeve van de handel op deze interne markt wordt jaarlijks een indicatie voor de waarde van certificaten van aandelen Bovemij N.V. door een onafhankelijk bedrijfswaardeerder vastgesteld en gedeeld op de Algemene Vergadering. Deze waarde dient tevens ten behoeve van de werknemersregeling waarvoor geldt dat werknemers bij pensionering of uitdiensttreding de bij hen in bezit zijnde certificaten aan Bovemij kunnen aanbieden tegen de laatst vastgestelde richtprijs, waartegen Bovemij verplicht is deze in te kopen.

Benoeming en ontslag van bestuurders en commissarissen en statutenwijziging

Leden van de Raad van Bestuur van Bovemij N.V. worden benoemd door de Raad van Commissarissen. Van een voorgenomen benoeming wordt door de RvC kennis gegeven aan de Algemene Vergadering en de Ondernemingsraad. Ieder lid van de RvB kan te allen tijde door de RvC worden geschorst. Het recht tot het ontslaan van een lid van de RvB ligt bij de RvC, echter niet nadat de Algemene Vergadering en de Ondernemingsraad over het voorgenomen ontslag zijn gehoord en het betreffende lid zich tegenover de Algemene Vergadering heeft kunnen verantwoorden. Commissarissen worden benoemd door de Algemene Vergadering. Het recht tot het wijzigen van de statuten van Bovemij N.V. komt toe aan de Algemene Vergadering, doch slechts na goedkeuring van de RvB.

Bestuurdersverklaring

Bestuurders verklaren, voor zover hen bekend, dat:

- de jaarrekening, zoals opgenomen in dit verslag, een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en het resultaat over het boekjaar van Bovemij N.V. en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- het verslag van de Raad van Bestuur, zoals opgenomen in dit verslag, een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van Bovemij N.V. en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in de jaarrekening zijn opgenomen. In het bestuursverslag zijn de wezenlijke risico's waarmee Bovemij N.V. wordt geconfronteerd, beschreven.

Onder verwijzing naar best practice bepaling 1.4.3 van de Corporate Governance Code 2022 verklaart de Raad van Bestuur dat:

- het verslag in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen in de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen met betrekking tot de risico's als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1;
- voornoemde systemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern basis; en
- in het verslag de materiële risico's als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1 en de onzekerheden zijn vermeld, voor zover die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

Voor deze verklaring maakt de Raad van Bestuur gebruik van het interne controlesysteem dat is gebaseerd op het three lines of defense model en is beschreven in het hoofdstuk Risicomanagement als onderdeel van het bestuursverslag. De effectieve werking hiervan in 2023 is door de Raad van Bestuur vastgesteld, mede op basis van de werkzaamheden en rapportages van de Internal Audit Functie. Voor de beoordeling of het gerechtvaardigd is om de financiële verslaggeving op going concern basis op te stellen, baseert de Raad van Bestuur zich op de intern opgestelde meerjarenprognose en de in 2023 uitgevoerde ORSA.

Vooruitblik

Bovemij heeft een uitdagend jaar achter de rug. Maar ook een jaar waarin we duidelijke en doeltreffende maatregelen hebben genomen om komend jaar het tij te keren, om ook de volgende 60 jaar relevant te blijven als de partner voor de mobiliteitsbranche. We richten ons komende jaar sterk op rendementsverbetering.

Met onze nieuwe strategie en daarmee de focus op onze kernactiviteiten verwachten we in 2024 ons been op financieel vlak weer bij te trekken. De executie van onze nieuwe bedrijfsstrategie zal komend jaar waarschijnlijk nog niet direct leiden tot operationele winsten voor al onze drie bedrijfsonderdelen, maar we leggen hier komend jaar wél een stevig fundament voor. Door de decentrale aansturing kunnen de directeurs van de onderdelen korter op de bal zitten. Ook de gedecentraliseerde commerciële binnen- en buitendienst moet ervoor zorgen dat accuraat op nieuwe kansen kan worden ingespeeld. Bij Verzekeringen loopt een versnellingsprogramma dat eraan bij moet dragen dat we een moderne verzekeraar worden met hoogwaardige dienstverlening waar het leuk is om te werken.

We verwachten dat onze dienstverlening in 2024 weer volledig op orde is. Dat wil zeggen dat onze klanten op ons kunnen rekenen. Digitaal waar dat kan, en persoonlijk waar dat nodig en wenselijk is. Van onze investeringen in digitalisering gaan wij, én onze klanten, de komende jaren de vruchten plukken.

De marktomstandigheden blijven uitdagend, ook het komende jaar. Ook zullen we alles op alles moeten zetten om in de krappe arbeidsmarkt de juiste mensen voor de juiste plek te vinden. Dat vraagt om actieve werving van nieuw personeel. Aan de andere kant zal 2024 voor een aantal van onze medewerkers ook in het teken staan van afscheid. Zo gaan de medewerkers van Financieringen ons verlaten. Op dat vlak wordt 2024 een moeilijke periode, waarin we aandacht besteden aan de gevoeligheden die bij deze beweging horen. Tegelijkertijd zullen we blijven investeren in onze bedrijfscultuur. En nemen we maatregelen om ziekteverzuim te beperken, of liever, te voorkomen.

Tot slot, we blijven mooie dingen doen. De energie die we kregen door de activiteiten in het kader van ons jubileum, proberen we ook komend jaar vast te houden. Naast het bieden van relevante verzekeringsproducten voor onze klanten geven we ruimte aan initiatieven die maatschappelijke en/of duurzame waardecreatie op lange termijn toevoegen én bijdragen aan het versterken van onze Bovemij-cultuur.

Verlag van de Raad van Commissarissen

Terugblik op 2023

De Raad van Commissarissen (RvC) van Bovemij N.V. heeft als hoofdtaak het houden van toezicht, meer in het bijzonder ten aanzien van het bestuur, de financiering, de strategie, het risicomanagement, compliance en de risico's van de onderneming. Daarnaast ziet de RvC een rol weggelegd in de relatie met de aandeelhouders van Bovemij, BOVAG en STAK.

Thema's RvC afgelopen jaar

Belangrijke onderwerpen voor de RvC van Bovemij in 2023 waren:

- de samenstelling van de Raad van Bestuur;
- de aanscherping van de strategie;
- de financiële resultaten;
- informatiebeveiliging;
- duurzaamheid en de voorbereidingen op CSRD; en
- de afronding van het compliancedossier.

Samenstelling van de Raad van Bestuur

Begin 2023 is de samenstelling van de Raad van Bestuur aangepast om de organisatie slagvaardiger en wendbaarder te maken. Het aflopen van de termijn van vier jaar van Chief Commercial Officer Mas van Steenis was daarvoor een natuurlijk moment. CEO Hans Coffeng heeft de commerciële verantwoordelijkheden overgenomen.

Per november 2023 verliep ook de termijn van CFRO Ageeth Bakker. De RvC heeft in afstemming met Ageeth en Hans Coffeng besloten haar bestuursrechtelijke termijn te verlengen met vier jaar. Deze herbenoeming is ter kennisgeving geagendeerd in de Buitengewone Vergadering van Aandeelhouders van 15 december 2023.

Begin 2024 is de samenstelling van de Raad van Bestuur aangepast naar een tweekoppig bestuur. Het aflopen van de vierjaarstermijn van Chief Digital Operations Officer Marcel van de Lustgraaf was daarvoor een natuurlijk moment. Zijn positie wordt niet opnieuw ingevuld. De portefeuilles zijn herbelegd binnen het bestuur.

Aanscherping van de strategie

De RvC is door de RvB meegenomen in de overwegingen en uitwerkingen van de aanscherping van de strategie. De RvC is positief over de keuze om zich te richten op verzekeringen, garanties en datadiensten waarbij de dienstverlening aan klanten voor deze productgroepen verder wordt verbeterd en gedigitaliseerd. Deze focus en de impact dat Bovemij gaat stoppen met het beheer en de financiering van leaseactiviteiten door autobedrijven zijn uitgebreid besproken in de RvC. Voor 2024 zijn de KPI's besproken op welke wijze de RvC de realisatie van de strategie en onderliggende doelstellingen kan volgen.

Financiële resultaten

De schademarkt heeft te maken met een stijging van de schadelast en dit heeft een aanzienlijke impact op de resultaten van de verzekeraar en daarmee Bovemij als groep. Naast sturing van de schadelast zijn beheersing van de kosten, het verder verbeteren van de klantprocessen en de kernproposities verzekeringen, garanties en data belangrijke thema's voor de komende periode.

De omzet is ten opzichte van het voorgaande jaar op peil gebleven. Het resultaat uit operationele bedrijfsvoering staat aanhoudend onder druk door brede marktontwikkelingen, waaronder de hoge inflatie die zowel van invloed is op de materiële schadelast als op letselschades, een toename in diefstal van elektrische fietsen en hogere externe personeelskosten door krapte op de arbeidsmarkt. De inflatie raakt niet alleen de schadelast van het afgelopen boekjaar, maar ook schades die nog niet zijn afgehandeld en op de balans staan. Hierdoor was een extra eenmalige ophoging van de schadevoorziening met € 18 miljoen nodig. Een sterk beleggingsresultaat heeft het negatieve resultaat uit bedrijfsvoering niet kunnen compenseren.

Door de hogere schadelast is de combined ratio gestegen tot 108,6%. Ook de solvabiliteitsratio staat als gevolg van de hoge schadelast en de extra schadevoorziening onder druk en bedraagt 150%. De RvC zal toezien op de maatregelen die het bestuur neemt om deze ratio's te verbeteren.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging is het afgelopen jaar een terugkerend agendaonderwerp geweest. Naast het bespreken van de voortgangsrapportages van de betreffende stuurgroep wordt tevens bij belangrijke deadlines een extra audit uitgevoerd door Deloitte.

De organisatie heeft een enorme ontwikkeling gemaakt qua volwassenheidsniveau en ook de bewustwording van de medewerkers in de organisatie. Controls zijn toegevoegd aan het Bovemij Control Framework en de komende periode zal de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen worden getoetst door de tweede lijn risicomanagement.

De RvC ziet de organisatie zich ontwikkelen, maar dit blijft een belangrijk aandachtspunt om zich verder in te verbeteren.

Duurzaamheid en voorbereidingen CRSD

De RvC is geïnformeerd over de activiteiten die hebben plaatsgevonden in 2023 naar aanleiding van de zes thema's die voor Bovemij centraal staan in Duurzaam Ondernemen. De onderneming is gestart met de voorbereidingen voor de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Bovemij valt onder de grote ondernemingen en zal in Q1 2026 voor het eerst dienen te rapporteren over boekjaar 2025.

Afronding compliencedossier

Door de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur zijn destijds meldingen gedaan bij de betreffende toezicht instellingen en de Belastingdienst over incidenten uit de periode 2014-2019. De Raad van Bestuur heeft de Raad van Commissarissen regelmatig geïnformeerd over de status van de issues en welke aanpak zij volgt in samenspraak met de adviserende advocaat.

In 2023 hebben AFM en DNB hun voorgenomen boetes ingetrokken. De toezichtrechtelijke onderzoeken naar de compliance issues uit het verleden zijn hiermee definitief afgerond en een voorziening van € 3,75 miljoen is vrijgevallen. Ook het compliencedossier van de Belastingdienst is begin januari 2023 afgerond. De RvC complimenteert de RvB met de afronding van deze dossiers en nog belangrijker de verbeteringen die in de organisatie zijn doorgevoerd om dergelijke issues in de toekomst te voorkomen.

Samenstelling en deskundigheid

De Raad van Commissarissen van de holding is gelinkt met de Raad van Commissarissen van de schadeverzekeraar via de gezamenlijke voorzitter van de Raden van Commissarissen. Dit verslag is geschreven vanuit de Raad van Commissarissen van holding Bovemij N.V. Het verslag van de Raad van Commissarissen van de verzekeraar is opgenomen in het jaarverslag van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij.

De Raad van Commissarissen dient zodanig te zijn samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar en de Raad van Bestuur onafhankelijk en kritisch opereren. Om die reden zijn in artikel 2 van het Reglement Raad van Commissarissen Bovemij N.V. vereisten opgesteld waaraan de samenstelling van de RvC dient te voldoen en wordt gewerkt met een profielschets ten behoeve van de gewenste invulling van de RvC.

Bij de selectie van leden van RvB en de RvC streeft Bovemij naar selectie van de beste kandidaat en naar een balans tussen leeftijd, geslacht, werkervaring en opleidingsachtergrond.

De RvC van Bovemij N.V. is als volgt samengesteld vanuit de volgende profielen:

- Arjen Dorland - Voorzitter RvC Bovemij N.V. en N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij (linking pin). Profiel financiële instellingen en digitale strategie.
- Norbert van den Eijnden - Vice-voorzitter RvC Bovemij N.V. Profiel automotive en leasing
- Jaco Remijn - Profiel automotive en BOVAG
- Corinne Weeda-Hoogstad - Profiel financieel en risk
- George Seitzinger - Profiel automotive en BOVAG

Personalia

	A.C. (Arjen) Dorland	N. (Norbert) van den Eijnden	J.E. (Jaco) Remijn	C. (Corinne) Weeda - Hoogstad	G.H. (George) Seitzinger
Functie	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Geslacht	Man	Man	Man	Vrouw	Man
Leeftijd	68	64	56	55	58
Nationaliteit	Nederlandse	Nederlandse	Nederlandse	Nederlandse	Nederlandse
In functie	Benoemd op de Aandeelhoudersvergadering van 24 april 2020 voor een periode van 4 jaar	Benoemd op de Aandeelhoudersvergadering van 24 april 2020 voor een periode van 4 jaar	Benoemd op de Buitengewone Aandeelhoudersvergadering van 5 juni 2020 voor een periode van 4 jaar	Benoemd op de Buitengewone Aandeelhoudersvergadering van 16 juli 2020 voor een periode van 4 jaar	Benoemd op de Aandeelhoudersvergadering van 23 april 2021 voor een periode van 4 jaar
Relevante nevenfuncties	Vice-voorzitter RvC ABN AMRO Bank Vice-voorzitter Rvc Essent NV Voorzitter RvT Haaglanden Medisch Centrum Voorzitter RvT Naturalis Voorzitter RvT Japanmuseum Sieboldhuis	Member Supervisory Board Allane SE Lid RvC Exploitatiemaatschappij Golfbaan Amelisweerd B.V. Voorzitter Stichting Duurzame Vecht Zelfstandig adviseur in de (auto)mobiliteitsbranche Trusted advisor Leaseman Car Care B.V.	Algemeen Directeur Broekhuis Groep Kerkrentmeester PKN Putten	CFO MSPS / Infomedics Lid RvC Florensis	Algemeen Directeur - Van Dijk Holding BV Lid Raad van Advies Beesd Infra Management BV Bestuurder Stichting Duizend Assen

Financiële belangen van commissarissen

De huidige leden van de Raad van Commissarissen hebben geen direct of indirect financieel belang in de vennootschap.

Commissies

De Raden van Commissarissen hebben in het voorjaar van 2019 besloten tot instelling van een tweetal commissies, te weten een Audit en Risk Commissie (ARC) en een Nominatie en Remuneratie Commissie (NRC). Deze commissies functioneren beide als voorbereidend adviesorgaan voor de Raden van Commissarissen.

In 2023 is de ARC zes keer bijeengekomen. Voorzitter van de ARC is Corinne Weeda-Hoogstad en overige deelnemers zijn Norbert van den Eijnden en Ageeth Bakker. Arjen Dorland en Hans Coffeng hebben een standing invitation. Halverwege 2023 is George Seitzinger als lid aan de ARC toegevoegd. Corinne Weeda - Hoogstad heeft 2 vergaderingen moeten missen (67% aanwezigheid) en Norbert van den Eijnden heeft het voorzitterschap tijdelijk waargenomen. Norbert van den Eijnden en George Seitzinger zijn 100% aanwezig geweest. Belangrijkste onderwerpen zijn de integriteit en kwaliteit van de financiële verslaglegging, de effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen en de besluitvoorbereiding hierover richting de Raad van Commissarissen. De externe accountant heeft op relevante agendapunten deelgenomen aan de bijeenkomsten van de ARC.

De NRC is in 2023 twee keer bijeengekomen. De NRC wordt voorgezeten door Arjen Dorland. Overige leden zijn Jaco Remijn, Hans Coffeng. Arjen Dorland en Jaco Remijn zijn 100% aanwezig geweest. Belangrijkste onderwerpen zijn de de remuneratie en KPI's van de Raad van Bestuur, de strategische personeelsplanning, de herbenoeming van de CFRO en de adviezen hierover ter besluitvorming richting de Raad van Commissarissen.

Toezicht

Corporate Governance Code

De Corporate Governance Code 2016 is van toepassing op Bovemij. De Raad van Commissarissen herkent zich in de uitgangspunten en best practices van de Corporate Governance Code. Naar het oordeel van de Raad van Commissarissen is voldaan aan de eisen voor onafhankelijkheid zoals bedoeld in de Code.

Vergaderingen

In 2023 kwam de Raad van Commissarissen in totaal 15 keer bijeen. Dit betreft naast reguliere vergaderingen extra vergaderingen inzake de strategie, de governance, de afstemming met BOVAG, voorbereiding Algemene vergadering van Aandeelhouders en het Onderling Beraad. Hiernaast zijn nog een drietal kennissessie georganiseerd. De reguliere vergaderingen hebben in 2023 vijf keer hebben plaatsgevonden. De externe accountant (EY) was aanwezig bij twee van deze vergaderingen (begin en einde jaar).

Bij de totstandkoming van de strategie is de Raad van Commissarissen in een adviserende rol betrokken. Daarnaast ziet de Raad van Commissarissen toe op de kwaliteit van besluitvorming in de belangrijkste beslissingen en investeringen bij de uitvoering van de strategie van Bovemij. In 2023 kwam de Raad van Commissarissen twee keer bijeen in een strategiedag met de Raad van Bestuur, Statutaire Directie van de Verzekeraar en de Raden van Commissarissen van de Holding en de Verzekeraar.

Aanwezigheid	Reguliere vergaderingen	Extra vergaderingen
A.C. (Arjen) Dorland	100% (5 van de 5)	100% (10 van de 10)
N. (Norbert) van den Eijnden	100% (5 van de 5)	100% (10 van de 10)
J.E. (Jaco) Remijn	100% (5 van de 5)	100% (10 van de 10)
C. (Corinne) Weeda - Hoogstad	40% (2 van de 5)	60% (6 van de 10)
G.H. (George) Seitzinger	100% (5 van de 5)	100% (10 van de 10)

Evaluatie functioneren

In november 2023 heeft de Raad van Commissarissen een Onderling Beraad gehouden, zonder de aanwezigheid van de Raad van Bestuur. In dit overleg staat de evaluatie van de RvC, de onderliggende commissies, de RvB en het individuele functioneren van de commissarissen centraal. Hiervoor zijn individueel evaluatieformulieren ingevuld en de resultaten zijn met elkaar in het Onderling Beraad besproken.

De RvC heeft een helder beeld bij het mandaat en de verantwoordelijkheden van de RvC. Ondanks het aanzienlijk aantal extra meetings is de conclusie dat de frequentie als goed en zinvol wordt ervaren. Commissarissen zijn tevreden over de wijze waarop zij ook buiten de reguliere vergadering worden geïnformeerd over materiële kwesties en ontwikkelingen. Er is een algemeen positief beeld over de samenwerking en de bijdrage van alle leden van de RvC en de onderliggende commissies (Audit en Risico Commissie en Nominatie en Remuneratie Commissie).

Voor 2024 is door de RvC aangegeven meer sturing te geven op de operatie en de resultaten van de onderneming aan de hand van de aangescherpte strategie Focus 25. De RvC is positief over deze aangescherpte strategie en de door de RvB gemaakte keuzes en focus voor Bovemij voor de komende periode. SVM is een belangrijke pijler en in de RvC van Bovemij zal hier meer aandacht voor gaan zijn. Andere aandachtspunten voor de komende tijd zijn: bedrijfsvoering inclusief commercie, updates over de belangrijkste projecten, klanttevredenheid, duurzame bedrijfsvoering en voorbereiding implementatie CSRD.

Het verslag van het Onderling Beraad is gedeeld met de RvB om gezamenlijk de verbeterpunten te gaan realiseren, los van de aandachtspunten die specifiek bij de RvC liggen. De eigenaar van de actiepunten is de voorzitter van de RvC en deze monitort de opvolging met ondersteuning van de secretaris. Tevens vinden twee keer per jaar strategiedagen met bestuur en commissarissen plaats waarbij naast het vooruit kijken ook de evaluatie aan bod komt.

Jaarrekening 2023

Dividend

Statutair ligt de bevoegdheid voor het reserveren van (een gedeelte) van de jaarwinst bij de directie van de vennootschap, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen. De Algemene Vergadering stelt de jaarrekening vast, inclusief het daarin opgenomen dividendvoorstel. De Raad van Bestuur heeft in overeenstemming met artikel 39 van de statuten een voorstel gedaan aan de Raad van Commissarissen betreffende de winstbestemming.

Eind december 2023 heeft Bovemij een incidenteel dividend uitgekeerd van 0,60 eurocent per certificaat voor een totaalbedrag van 5,8 miljoen euro. Dit als blijk van waardering voor de relatie met haar certificaathouder- en aandeelhouders in het jaar waar Bovemij haar 60-jarig bestaan viert. De solide financiële basis van Bovemij bood ruimte voor deze incidentele dividendumuitkering. Het dividendbeleid blijft ongewijzigd.

Met inachtneming van het kapitaalbeleid van Bovemij N.V. wordt voorgesteld om geen dividend uit te keren vanwege een negatief resultaat. Het resultaat is het resultaat na belastingen. Dit betekent dat over het resultaat van 2023 geen dividend wordt uitgekeerd op de (certificaten van) gewone aandelen. Dit voorstel staat ter beschikking van de Algemene Vergadering van 12 april 2024.

Decharge

De Raad van Commissarissen keurt op basis van artikel 39 van de statuten dit dividendvoorstel goed. Wij adviseren u de jaarrekening conform artikel 37 van de statuten vast te stellen. Wij vragen u decharge te verlenen aan de leden van de Raad van Bestuur voor hun bestuur in 2023 en aan de leden van de Raad van Commissarissen voor het uitgevoerde toezicht in 2023.

Tot slot

Gezien de ontwikkeling van de schadelast was het een moeilijk jaar voor Bovemij waarbij voor het tweede achtereenvolgende jaar een verlies moet worden gepresenteerd. De Raad van Commissarissen complimenteert de Raad van Bestuur met de keuzes om de strategie aan te scherpen met focus op de kernproposities verzekeringen, garanties en data. Deze keuzes heeft het vertrouwen van de commissarissen als ook de stakeholders.

De Raad van Commissarissen wil in het bijzonder haar dank uitspreken voor de medewerkers van Bovemij. Er wordt veel van iedereen gevraagd om naast het toekomstbestendig maken van de organisatie ook de focus te hebben voor de huidige dienstverlening. Met waardering kijken we naar de loyaliteit en inzet van de medewerkers in deze tijd waarin aan Bovemij verder wordt gebouwd.

We zijn tevreden met de mogelijkheid die afgelopen jaar is geboden met het uitkeren van een incidenteel dividend in het kader van het zestigjarig bestaan van Bovemij. Uiteraard neemt dit niet de problematiek weg van de beperkte verhandelbaarheid op de markt en het opnieuw niet kunnen uitkeren van regulier dividend gebaseerd op het resultaat van Bovemij.

Samen vooruit is en blijft het credo; het onderstreept het belang om gezamenlijk op te treden met onze stakeholders. We zien uit naar de samenwerking in 2024 vanuit een gemeenschappelijk belang.

Onze aandeelhouders

BOVAG

Koers

Allereerst is hier een welgemeende felicitatie op zijn plaats voor Bovemij en alle Bovemij-medewerkers, want Bovemij is inmiddels zestig jaar een bedrijf ván en vóór de branche. Een bedrijf dat de ondernemers in de branche vooruit wil helpen, precies zoals BOVAG bij de oprichting, zes decennia geleden, voor ogen stond.

2023 was ook het jaar dat Bovemij zijn strategie aanscherpte. Bovemij gaat zich volledig richten op verzekeringen, garanties en datadiensten. Daarin is Bovemij van oudsher sterk. BOVAG begrijpt die strategiewijziging. De nieuwe strategie is een logische en de nieuwe focus zal ook beter begrepen worden door de BOVAG-ondernemers, en dus de klanten van Bovemij.

Aan het begin van het jaar was er nog de hoop op een veel beter jaar, maar toen de halfjaarcijfers tegenvielen, heeft de Raad van Bestuur onder leiding van RvB-voorzitter Hans Coffeng terecht en effectief ingegrepen door te versimpelen en te versoberen. Als BOVAG steunen wij de strategiewijziging dan ook. Ik wens Bovemij veel succes met deze nieuwe koers en ik heb alle vertrouwen in de Raad van Bestuur en diens hernieuwde aanpak.

In 2023 heeft ook BOVAG zijn koers verlegd. De focus van BOVAG komt de komende jaren te liggen op: Verduurzaming, Veiligheid, Betrouwbaarheid en Toekomstbestendigheid. En om die nieuwe koers inhoud te geven, hebben we Bovemij als partner hard nodig. Het een staat los van het ander, maar het geeft aan dat beide organisaties scherp aan de wind varen en niet blind willen en kunnen zijn voor de tekenen des tijds.

Han ten Broeke
Algemeen voorzitter BOVAG

STAK

Stichting Administratiekantoor Bovemij (STAK) heeft als doel het verkrijgen en administreren van gewone aandelen in het kapitaal van Bovemij N.V. STAK oefent het stemrecht uit, int het op de aandelen beschikbaar gestelde dividend en keert het dividend uit aan de certificaathouders. Na het inkoopprogramma certificaten van mei 2022 is de verhouding van de aandeelhouders van Bovemij gewijzigd: BOVAG 88% en STAK 12%. STAK vertegenwoordigt zo'n 200 certificaathouders, die allemaal behoren tot het netwerk van BOVAG.

De samenstelling van het STAK-bestuur is als volgt:

- Bob Velthuis - voorzitter
- Henk van der Kwast - lid
- Arnold Koopmans - lid
- George de Booij - lid namens BOVAG
- Ageeth Bakker - lid namens Bovemij

Het bestuur van STAK kwam in het afgelopen jaar drie keer bij elkaar. Onderwerpen die onder meer aan bod kwamen, zijn de strategie van Bovemij, verzoeken van certificaathouders die goedkeuring van het STAK-bestuur vereisen, de verhandelbaarheid van de certificaten en het dividendbeleid.

Op 1 december 2023 heeft de STAK een informele bijeenkomst voor certificaathouders georganiseerd. Ter voorbereiding zijn de certificaathouders in de gelegenheid gesteld hun vragen in te dienen. De ingediende vragen van de certificaathouders zijn door Bovemij uitgewerkt en aan alle certificaathouders verstrekt.

In het eerste deel van de bijeenkomst is door Hans Coffeng en Ageeth Bakker namens de Raad van Bestuur een toelichting gegeven op de strategie van Bovemij. Ook is de aankondiging gedaan van het voornemen tot het uitkeren van een incidenteel dividend van € 0,60 per certificaathouder als blijk van waardering voor de loyaliteit en in het kader van het zestigjarig bestaan van Bovemij. Het tweede deel van de bijeenkomst was alleen voor certificaathouders en de onafhankelijke leden van het STAK-bestuur.

De certificaathouders en STAK zijn positief over de aanscherpingen in de strategie waarbij de focus komt te liggen op verzekeringen, data en garanties om hier een goede performance in te willen bereiken. Verder is besproken dat de STAK regelmatig als aandeelhouder op de hoogte wordt gehouden door de Raad van Bestuur over de ontwikkelingen bij Bovemij voor zover dit door de MAR-wetgeving mogelijk is. Onderkend wordt dat er voor de problematiek van de beperkte verhandelbaarheid van certificaten geen oplossing nu voorhanden is. Zoals eerder aangegeven zal Bovemij blijvend kijken naar de mogelijkheden van een eventueel nieuw inkoopprogramma.

Bob Velthuis
Voorzitter Stichting Administratiekantoor Bovemij

Jaarrekening 2023

Geconsolideerde balans per 31 december 2023

(voor resultaatbestemming)

Activa

(in duizenden euro's)		31-12-2023	31-12-2022
Immateriële vaste activa	1		
Software		6.299	5.296
Goodwill		5.058	5.780
		11.357	11.076
Beleggingen	2		
<i>Terreinen en gebouwen</i>			
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik		8.805	9.005
Overige terreinen en gebouwen		44.296	45.867
		53.101	54.872
<i>Overige financiële beleggingen</i>			
Aandelen		28.149	52.960
Obligaties		260.173	70.226
Hypotheken		83.272	80.663
Uitstaande leningen		269	398
		371.863	204.247
Vorderingen	3		
Vorderingen uit herverzekering		21.664	16.476
Vorderingen uit directe verzekering		3.178	3.597
Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering		-	25.299
Vorderingen uit hoofde van financial lease		231.556	258.244
Actieve belastinglatentie		770	763
Overige vorderingen		26.811	16.745
		283.979	321.124
Overige activa	4		
Materiële vaste activa		3.225	4.523
Liquide middelen		76.298	219.906
		79.523	224.429
Overlopende activa	5		
Overlopende acquisitiekosten		26.140	29.778
Overige overlopende activa		37.829	34.303
		63.969	64.081
		863.792	879.829

Passiva

(in duizenden euro's)		31-12-2023	31-12-2022
Groepsvermogen	6	188.795	210.222
Aandeel derden	7	-10.950	-10.769
Achtergestelde leningen	8	39.284	41.144
Technische voorzieningen	9		
Voor niet-verdiende premies en lopende risico's			
-Bruto		168.706	174.531
-Aandeel herverzekeraars		2.228	2.301
		166.478	172.230
Voor te betalen schaden			
-Bruto		341.997	297.414
-Aandeel herverzekeraars		67.025	50.273
		274.972	247.141
Overige technische voorzieningen		21.378	19.106
		462.828	438.477
Voorzieningen	10		
Voorziening voor latente belastingen		5.353	9.821
Overige voorzieningen		9.662	10.682
		15.015	20.503
Schulden	11		
Schulden uit herverzekering		320	437
Schulden uit directe verzekering		3.847	2.664
Schulden aan kredietinstellingen		136.388	147.954
Belastingen en premies sociale verzekeringen		8.485	8.528
Overige schulden		14.656	16.644
		163.696	176.227
Overlopende passiva	12	5.124	4.025
		863.792	879.829

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023

Technische rekening

(in duizenden euro's)

		2023	2022
Verdiende premie eigen rekening	13		
<i>Premies</i>			
-Bruto		382.520	384.855
-Aandeel herverzekeraars		14.758	10.692
		367.762	374.163
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>			
-Bruto		5.825	-16.396
-Aandeel herverzekeraars		73	2.469
		5.752	-18.865
		373.514	355.298
Toegerekende opbrengst uit beleggingen		15.658	-22.557
Schade eigen rekening	14		
<i>Schaden</i>			
-Bruto		271.381	221.651
-Aandeel herverzekeraars		9.114	12.022
		262.267	209.629
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>			
-Bruto		44.583	9.053
-Aandeel herverzekeraars		16.752	1.115
		27.831	7.938
Wijziging overige technische voorzieningen		2.272	812
		292.370	218.379
Bedrijfskosten	15		
Acquisitiekosten		52.638	57.704
Wijziging overlopende acquisitiekosten		3.638	-3.669
Beheers- en personeelskosten		5.7124	48.730
Provisie van herverzekeraar		-306	-341
		113.094	102.424
Resultaat technische rekening		-16.292	11.938

Niet-technische rekening

(in duizenden euro's)		2023	2022
Resultaat technische rekening		-16.292	11.938
Beleggingsopbrengsten	16		
Opbrengst gebouwen en terreinen		2.633	3.027
Opbrengst overige beleggingen		8	18
Ongerealiseerde winst op beleggingen		10.093	80
Gerealiseerde winst op beleggingen		9.686	3.791
		22.420	6.916
Beleggingslasten	17		
Beheerskosten en rentelasten beleggingen		895	3.820
Ongerealiseerd verlies op beleggingen		2.130	36.146
Gerealiseerd verlies op beleggingen		80	1.136
		3.105	41.102
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening		-15.658	22.557
Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten	18		
Omzet		47.575	55.861
Kostprijs van de omzet		14.046	25.442
		33.529	30.419
Beheerskosten niet-verzekeringstechnisch		48.106	45.724
Overige baten (+) en lasten (-)		-199	-3
Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten		-14.776	-15.308
Andere baten en lasten	19	3.070	-1.750
Resultaat voor belastingen		-24.341	-16.749
Belastingen	20	6.057	-3.830
Resultaat na belastingen		-18.284	-20.579
Resultaat aandeel derden	21	2.681	6.189
Resultaat na belastingen toekomend aan Bovemij N.V.		-15.603	-14.390
Resultaat na belastingen per aandeel (in euro's)		-1,53	-1,41

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

2023

2022

		2023	2022
Stand liquide middelen per 1 januari		219.906	230.832
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Resultaat na belastingen		-15.603	-14.390
Aanpassingen voor:			
Aandeel derden	7	-181	-3.190
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen materiële vaste activa	4	170	1.831
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen immateriële vaste activa	1	793	1.362
Niet-gerealiseerde waardeverandering beleggingen	2	-12.509	36.471
Mutatie vorderingen uit hoofde van financial lease	3	26.688	30.096
Mutatie technische voorzieningen	9	24.351	27.615
Mutatie voorziening voor latente belastingen	10	-4.468	-11.190
Mutatie overige voorzieningen	10	-1.020	142
Mutatie overige operationele activiteiten		10.703	14.24
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		28.924	70.171
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten			
<i>Investerings- en aankopen</i>			
Aankopen beleggingen	2	-245.293	-44.644
Acquisitie deelnemingen, netto van geacquireerde liquide middelen		-	-
Investerings materiële vaste activa	4	-125	-1.207
Investerings immateriële vaste activa	1	-1.074	-1.348
<i>Desinvesteringen en verkopen</i>			
Verkopen beleggingen	2	91.957	15.314
Desinvesteringen materiële vaste activa	4	1.253	10.843
Desinvesteringen immateriële vaste activa	1	-	33
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		-153.282	-21.009
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Inkoop/verkoop eigen certificaten		-44	-16.103
Dividenduitkering		-5.779	-13.937
Overige vermogensmutatie		-	-1.000
Opgenomen financieringen	8, 11	68.246	46.869
Afgeleste financieringen	8, 11	-81.673	-75.917
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-19.250	-60.088
Mutatie liquide middelen		-143.608	-10.926
Stand liquide middelen per 31 december		76.298	219.906

De nummering in het kasstroomoverzicht verwijst naar de nummering in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening. De mutatie van overige operationele activiteiten in het kasstroomoverzicht betreft de mutatie in het boekjaar van de vorderingen, de overlopende activa, de schulden en de overlopende passiva. Voor de kasstroom inkoop/verkoop eigen certificaten en de kasstroom uit dividenduitkering, zoals opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten, wordt verwezen naar de specificatie van het eigen vermogen in de enkelvoudige balans.

Eind 2023 is besloten om de bedrijfsactiviteiten van het bedrijfsonderdeel Financieringen te beëindigen, zie ook Beëindiging bedrijfsactiviteiten onder "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening". De kasstromen van het bedrijfsonderdeel Financieringen 2023 uit operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten bedragen € 24.089.000, € 1.177.000 respectievelijk € -26.617.000.

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening

Algemeen

Op grond van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, in het bijzonder afdeling 15, zijn de voor verzekeringsmaatschappijen geldende voorschriften voor de jaarrekening toegepast.

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Alle bedragen in de gepresenteerde tabellen zijn, tenzij anders aangegeven, vermeld in duizenden euro's. De bedragen in tekstuele toelichtingen staan vermeld in euro's.

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de enkelvoudige winst-en-verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat na belastingen van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het resultaat na belastingen uit eigen bedrijfsuitoefening.

Activiteiten

Bovemij N.V. (KvK-nummer 10027450), gevestigd te Nijmegen, heeft drie hoofdactiviteiten, waarbij de activiteiten primair zijn gericht op de mobiliteitsbranche. Bovemij verzekert, financiert en verzorgt data-activiteiten via platforms voor mobiliteitsbedrijven en hun klanten.

Continuïteit

Bovemij N.V. heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de huidige en toekomstige situatie, inclusief liquiditeit- en solvabiliteitsprognoses voor tenminste de komende twaalf maanden na vaststelling van dit jaarverslag 28 maart 2024, van de mogelijkheid om de continuïteitveronderstelling te handhaven. Op basis van deze beoordeling is Bovemij van mening dat er geen gerede twijfel bestaat ten aanzien van de continuïteitsveronderstelling die aan deze jaarrekening ten grondslag ligt.

Beëindiging bedrijfsactiviteiten

Eind 2023 is besloten om de bedrijfsactiviteiten van het bedrijfsonderdeel Financieringen in 2024 af te bouwen en eind 2024 te stoppen met nieuwe verstrekkingen. Reden om dat te doen is de consolidatie in de mobiliteitsbranche en de daarmee dalende interesse in financieringen via Bovemij. Dit betekent dat het segment Financieringen vanaf eind 2024 geen nieuwe financieringen aan autoleasemaatschappijen zal verstrekken en gedurende 2024 gefaseerd haar beheeractiviteiten voor de leasemaatschappijen zal beëindigen.

De beëindiging bedrijfsactiviteiten van het bedrijfsonderdeel "Financieringen" is nader toegelicht in:

- Kasstroomoverzicht
- Overige voorzieningen: als leegstand- en reorganisatievoorziening
- Gesegmenteerde balans en winst-en-verliesrekeninginformatie.

Foutherstel

SII ratio

Tijdens Q3 2023 is geconstateerd dat er een materiële onjuistheid in de SCR-berekening zat die ten tijde van de implementatie van Solvency II in 2016 al was opgenomen.

Deze onjuistheid betrof de te verdienen premies na 12 maanden van (meerjarige) contracten van fietsverzekeringen. Daarnaast is de definitie van contractgrens voor de garagetekening aangepast. Beide correcties hebben impact op het risicokapitaal (SCR) dat per saldo verhoogd is. Verder zorgt de aanpassing van de contractgrens voor de garagetekening voor een verlaging van het Solvency II eigen vermogen.

Dit heeft echter geen impact op het eigen vermogen voor de jaarrekening. Wel leidt dit er toe dat het vergelijkende cijfer in de “Kerncijfers” voor 2022 en de jaarrekening onder paragraaf “6. Groepsvermogen” zijn aangepast.

In het bestuurverslag is onder kerncijfers de volgende correctie gemaakt: SCR-ratio in 2022 198% (was 213%). De jaren voor 2022 zijn niet aangepast vanwege beperkte materialiteit van de correcties voor die jaren.

Wettelijke reserve

Per 31 december 2023 is vastgesteld dat een materieel gedeelte van de overige reserves gepresenteerd had moeten worden als wettelijke reserve zoals bepaald op grond van Titel 9 BW 2.

Het gevolg is dat de wettelijke reserves per 1 januari 2022 en 31 december 2022 zijn herzien en gerubriceerd met een bedrag van € 10.209.000 (was € 326.000). De € 10.209.000 rubricering bestaat uit een herziene beginbalans per 1 januari 2022 van € 15.218.000 (was € 277.000) en een mutatie van € -5.009.000 miljoen, lopend boekjaar 2022.

De overige reserves zijn per 1 januari 2022 en 31 december 2022 herzien en gerubriceerd met een bedrag van € -10.209.000 (was € 182.039.000). De € 10.209.000 rubricering bestaat uit een herziene beginbalans per 1 januari 2022 van € 147.266.000 (was € 162.207.000) en een mutatie van € -5.009.000 miljoen, lopend boekjaar 2022.

De rubricering heeft geen impact op het eigen vermogen of het balanstotaal van de jaarrekening maar leidt wel tot een aanpassing van het vergelijkend cijfer in de enkelvoudige jaarrekening, zie “3. Eigen vermogen”.

Presentatiewijzigingen

De in deze jaarrekening ter vergelijking opgenomen cijfers over 2022 zijn, waar nodig, ten behoeve van het inzicht gerubriceerd en toegelicht, zie tabel Solvabiliteitsvereisten.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat Bovemij schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde activa en verplichtingen en de gerapporteerde baten en lasten voor de verslagperiode. De belangrijkste schattingen betreffen het vaststellen van de [1] verzekeringstechnische en overige voorzieningen, [2] waardering van niet (beurs)genoteerde beleggingen en [3] waardering van vorderingen uit hoofde van financial lease.

De situaties worden hierbij beoordeeld op basis van beschikbare financiële informatie, marktgegevens, ervaring en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. Hoewel deze schattingen met betrekking tot actuele gebeurtenissen naar beste weten van het management worden gemaakt, bestaat de mogelijkheid dat de feitelijke uitkomsten afwijken van de schattingen. Om dit risico te minimaliseren worden de schattingen en onderliggende veronderstellingen jaarlijks beoordeeld en waar nodig herzien. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Voor de gehanteerde methodiek en aannames bij het vaststellen van de verzekeringstechnische voorzieningen en de waardering van de financiële beleggingen wordt verwezen naar de paragrafen ‘Technische en overige voorzieningen’, ‘Beleggingen’ en ‘Vorderingen uit hoofde van financial lease’ in de toelichting op de balans.

Schattingswijzigingen

Mede als gevolg van de verhoogde inflatie zijn de verwachte kosten voor het afwikkelen van met name schades in de branches Motorrijtuigen WA en Motorrijtuigen Casco het afgelopen jaar relatief fors toegenomen. Bovemij N.V. heeft er daarom voor gekozen om haar technische voorzieningen te verhogen. De schadevoorziening, ná verhoging, bevindt zich binnen de bandbreedte van de toereikendheidstoets. Hiertoe is de IBN(E)R-factor voor de schadevoorzieningen verhoogd, met een totale impact van € 18.000.000.

Grondslagen voor consolidatie

De volgende deelnemingen zijn in de consolidatie betrokken:

Naam	Statutair gevestigd te	Aandeel 2023	Aandeel 2022
N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij	Nijmegen	100%	100%
Enra Verzekeringen B.V.	Grootebroek	100%	100%
Enra GmbH	Kaarst (Duitsland)	100%	100%
Quakel Assuradeuren B.V.	Alphen aan den Rijn	50%	50%
Bovemij Intermediair B.V.	Nijmegen	100%	100%
Bovemij Juridische Diensten B.V.	Nijmegen	100%	100%
RDC Group B.V.	Amsterdam	100%	100%
RDC inMotiv Nederland B.V.	Amsterdam	100%	100%
Bovemij Financieringen B.V.	Nijmegen	0%	100%
Bovemij Financieringsmaatschappij B.V.	Nijmegen	100%	100%
Care4Lease B.V.	Nijmegen	100%	100%
Bovemij Finance B.V.	Nijmegen	0%	100%
BOVAG Bovemij Platform B.V.	Nijmegen	50%	50%
Bovemij Platform Holding B.V.	Nijmegen	100%	100%
Viabovemij B.V.	Nijmegen	100%	100%
Bovemij Interne Diensten B.V.	Nijmegen	100%	100%
Commercie Bovemij Groep B.V.	Nijmegen	100%	100%
Autotrust Holding B.V.	Groningen	100%	100%
Autotrust B.V.	Assen	100%	100%
Autotrust Europe B.V.	Groningen	100%	100%
Autotrust Service B.V.	Assen	100%	100%

Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin overheersende zeggenschap wordt uitgeoefend. De groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop overheersende zeggenschap op de groepsmaatschappij is verkregen. De groepsmaatschappijen worden niet meer in de consolidatie opgenomen vanaf de datum waarop geen sprake meer is van overheersende zeggenschap. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vastgesteld.

Proportionele consolidatie wordt alleen toegepast op de joint venture Quakel Assuradeuren B.V.

Bovemij N.V. en BOVAG Daisy B.V. zijn beiden voor 50% eigenaar van BOVAG Bovemij Platform B.V. De cijfers van deze vennootschap zijn voor 100% in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen, wegens overheersende zeggenschap doordat Bovemij de bestuurders kan benoemen. Het aandeel van BOVAG Daisy B.V. is in de jaarrekening verwerkt als 'aandeel derden'.

Alle in de consolidatiekring betrokken deelnemingen, met uitzondering van BOVAG Bovemij Platform B.V., Enra GmbH en Quakel Assuradeuren B.V., zijn onderdeel van de fiscale eenheid voor vennootschapsbelasting. Voor de omzetbelasting zijn alle in de consolidatiekring betrokken deelnemingen, met uitzondering van BOVAG Bovemij Platform B.V., Enra GmbH, Quakel Assuradeuren B.V., ViaBovemij B.V. en Bovemij Platform Holding B.V. onderdeel van de fiscale eenheid voor. Alle transacties met verbonden partijen hebben plaatsgevonden onder normale marktvoorwaarden.

Voor de verslaglegging van bedrijfscombinaties van entiteiten of transacties onder gemeenschappelijke leiding hanteert Bovemij de 'pooling of interest' methode.

Fusie

Zowel Bovemij Finance B.V. (30 december 2023) als Bovemij Financieringen B.V. (31 december 2023) zijn als verdwijnende vennootschappen juridisch gefuseerd met Bovemij N.V. Als gevolg van de fusies valt Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. nu direct onder Bovemij N.V.

De fusies hebben geen invloed op de jaarrekening van Bovemij N.V., omdat het fusies betreft binnen de consolidatiekring.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Tenzij anders vermeld zijn activa en passiva in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde ervan betrouwbaar kan worden vastgesteld. De activa en passiva worden indien mogelijk gewaardeerd tegen de reële waarden. Indien dit niet mogelijk is, wordt de alternatieve waarderingsgrondslag toegelicht.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van onvolwaardigheid op de betreffende activa worden in mindering gebracht. In vreemde valuta luidende bedragen worden omgerekend tegen de koersen per balansdatum. Dit heeft uitsluitend betrekking op beleggingen. Valutaverschillen worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening. De rapportagevaluta van de jaarrekening is de euro.

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd en tegen het nettobedrag in de balans verantwoord, wanneer Bovemij:

- Een direct afdwingbaar juridisch recht heeft om de opgenomen bedragen te salderen.
- Voornemens is om op netto basis te verrekenen, dan wel de realisatie van het actief en de verrekening van de verplichting gelijktijdig te laten plaatsvinden.

Immateriële vaste activa

Een immaterieel vast actief wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot het actief zullen toekomen aan de groep en tevens de kostprijs van het actief betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Software

De gekochte software (licenties) en de door Bovemij ontwikkelde software onder de immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

Uitgaven in verband met de ontwikkeling van software die intern wordt gebruikt of toekomstige economische voordelen genereert en die de vast te stellen kosten overtreft, worden opgenomen als immateriële vaste activa en afgeschreven over de geschatte gebruiksduur. De geactiveerde kosten betreffen de personeelskosten van softwareontwikkeling en de toerekenbare overheadkosten. Uitgaven in verband met het onderhoud van software worden als kosten genomen in de periode waarin ze worden gemaakt.

Afschrijving van software wordt op lineaire basis berekend, afhankelijk van de geschatte gebruiksduur, vanaf de datum waarop ze in gebruik zijn genomen. De geschatte gebruiksduur voor software is drie tot vijf jaar of een kortere periode indien de licentieperiode korter is dan drie jaar. De geactiveerde kosten voor software wordt jaarlijks op basis van de resterende gebruiksduur getest op indicaties voor bijzondere waardevermindering. Bijzondere waardeverminderingen worden voornamelijk veroorzaakt door het stoppen van de verkoop of het gebruik van de software.

Goodwill

De goodwill is het surplus van de verkrijgingsprijs op overnamedatum van een bedrijf boven de reële waarde van het saldo van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen, verworven op overnamedatum. De goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs en in tien jaar afgeschreven. Bovendien heeft de verworven goodwill uit bedrijfscombinaties toegewezen aan kasstroomgenererende eenheden (CGU's) op basis van de verwachte synergie die de combinatie zal opleveren. De waarde van goodwill wordt gemonitord op het niveau van een bedrijfsonderdeel, dat gevormd wordt door een verzameling producten of productgroepen met dezelfde risicokenmerken, zijnde het niveau waarop de risico's worden beheerd en kapitaal wordt toegewezen. Een eventueel overschot van de boekwaarde van het bedrijfsonderdeel tegenover de realiseerbare waarde zal eerst worden toegewezen aan de goodwill. Het toetsen van bijzondere waardevermindering op CGU-niveau wordt periodiek uitgevoerd en vaker als omstandigheden daartoe aanleiding geven. In geval van een bijzonder waardeverminderverslies zal dit worden toegewezen aan de betreffende CGU. Een voor goodwill verwerkte bijzondere waardevermindering kan niet in een volgende periode worden teruggeboekt.

Beleggingen

Een belegging wordt bij eerste opname gewaardeerd op reële waarde verhoogd met transactiekosten die direct gerelateerd zijn aan de aankoop of uitgifte van een belegging.

Bij afwezigheid van een actieve markt wordt de reële waarde van niet-beursgenoteerde beleggingen geschat op basis van de contante waarde van de kasstromen of andere waarderingstechnieken.

Waarderingstechnieken zijn van nature subjectief van aard en kunnen een significante impact hebben op de bepaling van de reële waarden voor bepaalde beleggingen. Waarderingstechnieken bevatten verschillende aannames voor de prijsbepalende factoren. De toepassing van verschillende waarderingstechnieken en aannames kunnen effect hebben op de reële waarde.

Terreinen en gebouwen

De gebouwen en terreinen worden gewaardeerd op marktwaarde. Om dit accuraat vast te stellen vindt jaarlijks een taxatie plaats door externe deskundigen. De gebouwen zijn gewaardeerd tegen de getaxeerde onderhandse verkoopwaarde onder voortzetting van de lopende huurovereenkomsten.

Kosten ter instandhouding van het onroerend goed worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord. De gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen worden direct ten gunste of laste van het resultaat gebracht. Waardemutaties worden tevens opgenomen in de herwaarderingsreserve. Ook wordt er rekening gehouden met belastinglatenties.

Overige financiële beleggingen

Financiële instrumenten

Een financieel actief of een financiële verplichting wordt in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de toelichting op de balanspost.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle, of nagenoeg alle, rechten op economische voordelen en alle, of nagenoeg alle, risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Aandelen, obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Waardering van aandelenfondsen, obligaties en andere vastrentende waardepapieren geschiedt tegen marktwaarde. Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen komen volledig ten gunste of ten laste van het resultaat van het boekjaar. De gerealiseerde waardeverschillen worden bepaald door de verkoopopbrengst te verminderen met de marktwaarde bij aanvang van het boekjaar.

Hypotheken

De waardering van de hypotheekbeleggingsfondsen geschiedt tegen marktwaarde, welke ten minste eenmaal per maand wordt vastgesteld. Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen komen volledig ten gunste of ten laste van het resultaat van het boekjaar. De gerealiseerde waardeverschillen worden bepaald door de verkoopopbrengst te verminderen met de marktwaarde bij aanvang van het boekjaar.

Uitstaande leningen

Uitstaande leningen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de verstrekte hoofdsom (nominaal) onder aftrek van cumulatieve aflossingen, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Vorderingen

Overige vorderingen, vorderingen uit herverzekering, vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering en vorderingen uit directe verzekering worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, inclusief transactiekosten. Na eerste verwerking worden deze gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. Deze bijzondere waardeverminderingen worden doorgevoerd indien daarvoor objectieve aanwijzingen bestaan, het incurred loss model. Waardeverminderingen worden teruggenomen ten gunste van het resultaat zodra deze hebben opgehouden te bestaan.

Vorderingen uit herverzekering

Vorderingen uit herverzekering bestaan uit inkomende en uitgaande herverzekeringen.

Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering

De vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering hebben betrekking op de in WIA Construct III gezamenlijk met N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen uitgevoerde WIA-verzekering voor de BOVAG-branche en de NVKL-branche. Voor de jaren 2014 en 2015 heeft Bovemij in het WIA Construct III als co-assurateur opgetreden, voor de jaren 2016 tot en met 2020 heeft Bovemij in het WIA Construct III als quotashare herverzekeraar opgetreden. De in de constructperiode ontvangen premies worden belegd door N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen en zijn voor het gedeelte dat deze bij afrekening van het WIA Construct III aan Bovemij zal toekomen onder de vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering opgenomen. WIA Construct III loopt vanaf 2014 en is eind 2020 gesloten voor nieuwe instroom van verzekeringsrisico's.

Vorderingen uit hoofde van financial lease

Bij vorderingen uit hoofde van financial lease zijn nagenoeg alle aan de eigendom verbonden risico's en voordelen overgedragen aan de kredietnemer. Deze contracten worden verantwoord als financieel actief tegen een bedrag gelijk aan de contante waarde van de minimale leasebetalingen. Dit is inclusief gegarandeerde restwaarde en de niet-gegarandeerde restwaarde zoals die aan de onderneming toekomt, na aftrek van eventuele cumulatieve waardeverminderingen.

Het vaststellen van een noodzakelijk geachte voorziening is een inherent onzeker proces voor oninbare Financial Lease- en consumptief kredietvorderingen. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op het financieel actief. Het onderpand van de financieringstermijnen wordt maandelijks getoetst op de verhouding handelswaarde/boekwaarde waarbij Autotelex de bron is.

Bijzondere waardeverminderingen worden doorgevoerd indien daarvoor objectieve aanwijzingen bestaan, het incurred loss model. Waardeverminderingen worden teruggenomen ten gunste van het resultaat zodra deze hebben opgehouden te bestaan.

Direct toerekenbare kosten zijn inbegrepen in de initiële bepaling van de financiële leasevorderingen. Het verschil tussen de bruto-investering in de lease en de contante waarde van de invorderbare minimale leasebetalingen is onverdiende interest en wordt over de looptijd van de lease verantwoord tegen een constant rendement op de netto-investering in de financiële lease.

Op balansdatum wordt nagegaan of sprake is van signalen die erop duiden dat de financiële lease aan bijzondere waardevermindering onderhevig is. Dat is het geval voor zover er een verschil is tussen de boekwaarde van het actief en de contante waarde van de voor de toekomst verwachte, tegen de impliciete rentevoet verdisconteerde kasstromen. Een zodanig verlies uit hoofde van waardevermindering wordt direct in de winst-en-verliesrekening verantwoord en opgenomen onder de kosten.

Overige activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa, met uitzondering van vervoermiddelen, zijn gewaardeerd op basis van kostprijs verminderd met lineaire afschrijvingen. De vervoermiddelen betreffen auto's waarvoor Bovemij als lessor operational leasecontracten heeft lopen. Deze operational leaseauto's worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen.

Bij de waardering van materiële vaste activa wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen, de verwachte economische levensduur en met een eventuele residuwaarde. Afschrijvingen vinden plaats vanaf het moment van ingebruikneming. Echter, de vervoermiddelen worden vanaf contractdatum afgeschreven. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

- Inrichting gebouwen en kantoorinventaris: 5 - 10 jaar.
- Informatieverwerkende systemen: 5 jaar.
- Vervoermiddelen: gelijkgesteld aan contractperiode (gemiddeld 4 jaar).

Liquide middelen

De liquide middelen betreffen direct opeisbare geldmiddelen bij bancaire instellingen, waaronder deposito's en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

Overlopende acquisitiekosten

De overlopende acquisitiekosten worden gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde en betreffen de nog verdiend te maken acquisitiekosten. De acquisitiekosten worden evenredig verdiend gemaakt over de looptijd van de polis.

Overige overlopende activa

De overige overlopende activa worden gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.

Eigen vermogen

Herwaarderingsreserve

Waardeverschillen die ontstaan bij herwaardering van tegen actuele waarden gewaardeerde beleggingen, worden via de winst-en-verliesrekening verwerkt. Voor zover ongerealiseerde waardevermeerderingen betrekking hebben op beleggingen waarvoor geen frequente marktnotering beschikbaar is, zal een herwaarderingsreserve worden gevormd ten laste van de algemene reserve. Hierbij wordt rekening gehouden met de latente belastingverplichting.

Wettelijke reserve

Bovemij vormt een wettelijke reserve voor deelnemingen waarbij Bovemij N.V. niet zelfstandig kan beslissen over het dividendbeleid en voor het nog niet afgeschreven deel van de ontwikkelde software. De wettelijke reserve wordt gevormd ten laste van de algemene reserve.

Aandeel derden

Het aandeel derden heeft betrekking op het eigen vermogen in een geconsolideerde entiteit voor zover deze niet toe te rekenen is, direct of indirect, aan Bovemij N.V.

Achtergestelde leningen

De achtergestelde leningen betreffen hoofdzakelijk leningen voor autofinancieringen gestort door leasemaatschappijen en hebben een achtergesteld karakter ten opzichte van de schulden aan kredietinstellingen. De achtergestelde leningen zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde de resterende aflossingswaarde van de achtergestelde leningen.

Technische voorzieningen

Toereikendheidstoets

Elk kwartaal voert Bovemij een toets uit op de toereikendheid van de balanswaarde van de technische voorzieningen inclusief de voorziening voor schadebehandelingskosten. Hiertoe wordt een toetsvoorziening vastgesteld. Deze toetsvoorziening is een benadering van de marktwaarde van de verplichtingen, waarbij rekening wordt gehouden met onzekerheidsmarges en sluit grotendeels aan op de Solvency II methodiek, waarbij ten opzichte van het Solvency II standaardmodel de risicomarge meer prudent is vastgesteld. De toets wordt op totaalniveau uitgevoerd, gesplitst naar de schadevoorziening, inclusief de voorziening voor schadebehandelingskosten en de premievoorziening (inclusief toekomstposten), waarbij een bandbreedte wordt vastgesteld. Indien per jaareinde blijkt dat de balansvoorziening op basis van het voorzieningenbeleid aanpassing behoeft, wordt de balansvoorziening op het, in het voorzieningenbeleid opgenomen, streefniveau gebracht. Hierbij zullen eventuele tekorten en overschotten op de schade- en premievoorziening niet onderling gecompenseerd worden. Er wordt gebruikgemaakt van gangbare actuariële methoden en technieken en van expert judgement.

Technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's betreft onverdiende brutopremies ultimo boekjaar na aftrek van het aandeel van de herverzekeraars. De premie wordt naar evenredigheid van de nog niet verstreken risicotermijnen verdiend gemaakt. De voorziening is nominaal opgenomen.

Technische voorzieningen voor te betalen schaden

De voorziening voor te betalen schaden betreft het geschatte deel van de gemelde, maar nog niet afgewikkelde schaden. Tevens zijn voorzieningen voor schaden opgenomen die per balansdatum wel zijn voorgevallen, maar nog niet bij de verzekeraar zijn gemeld (IBNR), alsmede voor mogelijke mutaties in wel gemelde maar nog niet afgewikkelde schaden (IBNER). De omvang van dit deel van de voorziening is onzeker en wordt geschat op basis van actuariële schade-uitlopanalyses, waarbij rekening gehouden wordt met verwachte subrogatie en de verkrijging van het eigendom van verzekerde zaken. Voor het schatten van de totale schadelast tot aan balansdatum wordt gebruik gemaakt van algemeen gangbare actuariële technieken en modellen, die gebruik maken van historische ontwikkelingen en verwachte trends van diverse interne en externe factoren en van expert judgement. Voorbeelden van dergelijke factoren zijn schadebehandelingsprocedures, inflatie, invaliderings- en revalideringskansen, sterftkansen, veranderingen in wet- en regelgeving, gerechtelijke uitspraken en het gedrag van polishouders.

De te regresseren schaden en het aandeel herverzekeraars zijn op de voorziening in mindering gebracht. Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen zijn, vanwege het langlopende karakter van deze periodieke uitkeringen, tegen contante waarde berekend.

Overige technische voorzieningen

De overige technische voorzieningen bestaan uit twee posten. De eerste post is de voorziening voor de interne kosten van de schadeafhandeling van nog af te wikkelen schaden (voorziening voor schadebehandelingskosten) en wordt berekend naar rato van de dossiivoorzieningen. De toereikendheid hiervan wordt getoetst als onderdeel van de totale toets op de toereikendheid van de technische voorzieningen die op kwartaalbasis wordt uitgevoerd. De tweede post betreft het aandeel in de schadereserve van het Waarborgfonds Motorverkeer. Beide posten zijn op nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Voorzieningen voor latente belastingen

De voorziening voor latente belastingen wordt berekend voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde voor financiële verslaggevingsdoeleinden van activa en verplichtingen en de fiscale boekwaarde van deze activa en verplichtingen zoals bij vastgoed, aandelen, obligaties en voorzieningen. Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er het komende jaar fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee ongebruikte fiscale verliezen kunnen worden verrekend. Daarnaast wordt een latente belastingvordering opgenomen voor zover er fiscaal geen voorziening is gevormd, terwijl deze wel in de commerciële jaarrekening is opgenomen (voorziening Waarborgfonds Motorverkeer) en voor de situatie waarin activa fiscaal hoger zijn gewaardeerd dan de waardering voor financiële verslaggevingsdoeleinden. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen het nominale belastingtarief van 25,8% in 2023.

Overige voorzieningen

De volgende voorzieningen zijn opgenomen in de post overige voorzieningen:

- Voorziening voor jubileumuitkeringen aan medewerkers. Deze voorziening is gevormd ten behoeve van mogelijke verplichtingen aan medewerkers in verband met uitkeringen inzake jubilea gedurende de periode dat medewerkers werkzaam zullen zijn bij Bovemij. Hierbij is rekening gehouden met de blijfkans versus uitstroomkans en wordt er rekening gehouden met salarisstijgingen, doordat gerekend wordt met het gemiddelde van relevante actuele salarissen. Salarisstijgingen door CAO-verhogingen worden via het inflatiepercentage ondervangen. De voorziening is gebaseerd op actuariële grondslagen en opgenomen tegen contante waarde.
- Voorziening voor afkoop van pensioenverplichting. Dit betreft de voorziening voor de jaarlijkse compensatie van medewerkers die voorheen een onvoorwaardelijke indexatieregeling als onderdeel van hun pensioen hadden. Deze jaarlijkse compensatie zullen betreffende medewerkers bij vervroegde uitdiensttreding in één bedrag als afkoop ontvangen. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening wordt gehouden met de blijfkansen van betreffende medewerkers.

- Voorziening voor niet opgenomen vakantiedagen. Dit betreft de verplichting van Bovemij aan haar medewerkers om niet opgenomen vakantiedagen alsnog te laten opnemen, dan wel uit te betalen. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.
- Voorziening voor cascoschaden en onderhoud leaseauto's. Deze voorziening heeft betrekking op de entiteit Care4Lease en is gevormd ten behoeve van te betalen cascoschaden en kosten van onderhoud van gefinancierde voertuigen waarvan Bovemij het juridisch eigendom heeft. Het cascorisico van deze voertuigen is niet verzekerd. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.
- De voorziening voor garantieverplichtingen Autotrust. Deze voorziening betreft de geschatte kosten van garantieverplichtingen voor geleverde goederen en diensten van Autotrust. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.
- Voorziening voor pensioenverplichting inactieven. Dit betreft een voorziening voor de toekomstige inkoop van indexatie voor inactieven, voorheen overige overlopende passiva. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde.
- De voorziening voor reorganisatiekosten. Deze voorziening vloeit voort uit de nieuw aangekondigde strategie en betreft de geschatte reorganisatiekosten van Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. en RDC Group B.V. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.
- De voorziening voor leegstand. Deze voorziening vloeit voort uit de nieuw aangekondigde strategie en betreft de geschatte leegstandkosten. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.

Voor de contante waardeberekening inflatie en disconteringsvoet is gebruik gemaakt van de standaard rekenwaardes van 2,4% (2022: 2,4%) respectievelijk 2,9% (2022: 3,2%).

Schulden

Overige schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs die meestal gelijk is aan de nominale waarde.

Overlopende passiva

Overlopende passiva worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde. De overlopende passiva worden gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de in rekening gebrachte premies en overige baten en de betaalde schaden en andere lasten over het jaar, rekening houdend met lopende herverzekeringsovereenkomsten. Baten en lasten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering of vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een waardeverandering van een actief of een mutatie van een verplichting heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord zodra zij te voorzien zijn.

Het resultaat wordt tevens bepaald met inachtneming van de verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen van op actuele waarde gewaardeerde beleggingen.

Uitgaande herverzekeringspremies, en de van herverzekeraars te ontvangen aandelen in verrichte uitkeringen en schades eigen rekening, worden in mindering gebracht op de winst-en-verliesrekening.

De aan herverzekeraars betaalde herverzekeringspremie wordt naar evenredigheid van de looptijd van de contracten als last genomen in de resultatenrekening.

Verdiende premies eigen rekening

Onder brutopremies wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte bedragen, na aftrek van de in rekening gebrachte assurantiebelasting en wettelijke bijdragen.

De premies voor schadeverzekeringen worden gedurende de looptijd van het contract naar evenredigheid van de verstreken verzekeringstermijn als opbrengst opgenomen. De wijziging in de technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's wordt tevens onder het premie-inkomen verantwoord. Dit gebeurt afzonderlijk voor iedere branche. Bovemij onderscheidt bij het opstellen van de jaarrekening de volgende branches: ongevallen en ziekte, motorrijtuigen aansprakelijkheid, casco, brand en andere schade aan goederen en overige branches. Kortingen die deel uitmaken van een op het risico afgestemd tarief worden in mindering gebracht op de brutopremies.

Toegerekende beleggingsopbrengsten

De beleggingen worden aangehouden ter afdekking van het eigen vermogen en de technische voorzieningen. De opbrengsten uit beleggingen worden aan de branches toegerekend op basis van de gemiddelde omvang van de technische voorzieningen.

Schade eigen rekening

De schade voor eigen rekening wordt per branche uitgewerkt. De branches die Bovemij onderscheidt bij het opstellen van de jaarrekening zijn: ongevallen en ziekte, motorrijtuigen aansprakelijkheid, casco, brand en andere schade aan goederen en overige branches.

Onder de schade voor eigen rekening wordt ook de mutatie van de technische voorziening weergegeven. Bij de bestaande schaden wordt een IBNER-voorziening opgenomen voor eventueel te laag uitgevallen reserveringen en een IBNR-voorziening voor de schaden die nog niet zijn gemeld maar zich al wel hebben voorgedaan op balansdatum.

Bedrijfskosten

Binnen Bovemij vallen de acquisitie-, bedrijfs- en personeelskosten onder de post bedrijfskosten. Al deze kosten worden gemaakt voor het voortbrengen van omzet, waarbij onderscheid kan worden gemaakt tussen kosten van aan de klant geleverde diensten en kosten van bedrijfsvoering.

De acquisitiekosten in verband met overeenkomsten die van kracht zijn op de balansdatum en die worden overgedragen naar volgende rapportageperioden, worden geactiveerd voor de resterende risicoperioden.

Pensioenen

Vanaf 1 januari 2019 zijn alle pensioenregelingen voor actieven aangepast naar moderne beschikbare premieregelingen. Hierbij zijn de onvoorwaardelijke indexatieregelingen voor actieven in zijn geheel gestopt. Voor een deel van de inactieven zijn de onvoorwaardelijke indexatieregelingen vooralsnog intact gebleven.

Beleggingen

De beleggingsopbrengsten en beleggingslasten bestaan uit huuropbrengsten uit terreinen en gebouwen, dividenduitkeringen uit aandelenfondsen en rentebaten uit hypotheek, obligaties, andere vastrentende waardepapieren, uitstaande leningen en liquiditeiten, alsmede beleggingskosten, gerealiseerde beleggingswinsten en -verliezen en waardeveranderingen van beleggingen.

Niet-verzekeringstechnische activiteiten

Niet-verzekeringstechnische activiteiten betreffen de resultaten van activiteiten niet zijnde verzekeringstechnische activiteiten.

Het resultaat op financial lease contracten is het verschil tussen de bruto investering in de lease en de contante waarde van de invorderbare minimale leasebetalingen. Dit is de onverdiende interest, die over de looptijd van de lease in het resultaat wordt verantwoord tegen een constant rendement op de netto-investering in de financiële lease. Direct toerekenbare kosten (initiële directe kosten) zijn inbegrepen in de initiële bepaling van de financiële leasevorderingen. Er zijn geen directe initiële kosten voor de financial lease.

Het resultaat op operational lease contracten wordt evenredig aan de looptijd van het contract verantwoord in het resultaat. Direct toerekenbare kosten (initiële directe kosten) zijn inbegrepen in de initiële bepaling van de operationele leasevorderingen en worden evenredig aan de looptijd verantwoord. Er zijn geen directe initiële kosten voor de operational lease.

Belastingen

Vennootschapsbelasting over het resultaat voor het huidige boekjaar bestaat uit huidige en latente belastingen. Vennootschapsbelasting wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening tenzij deze betrekking heeft op posten opgenomen onder Groepsvermogen, in welk geval deze posten netto (na belasting) worden opgenomen onder Groepsvermogen. Verwachte te ontvangen/betalen belastingen worden gebaseerd op het belastbare resultaat voor het boekjaar op basis van de op de balansdatum vastgestelde belastingtarieven, evenals op eventuele aanpassingen in de te ontvangen of verschuldigde vennootschapsbelasting over voorgaande jaren. Het nominale belastingtarief is over 2023 25,8%.

Grondslagen voor het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de kasstromen uit operationele, kasstromen uit investerings- en beleggingsactiviteiten en kasstromen uit financieringsactiviteiten.

Vanwege de aard van de operationele activiteiten van Bovemij zijn kasstromen met betrekking tot verzekeren, data en financial lease opgenomen als onderdeel van de totale kasstroom uit operationele activiteiten. Ontvangen en betaalde rente, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn ook opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Investerings en desinvesteringen in terreinen en gebouwen evenals acquisitie deelnemingen worden verantwoord onder de investerings- en beleggingsactiviteiten.

Betaalde dividenden worden verantwoord onder de financieringsactiviteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Gesegmenteerde informatie

Bovemij onderscheidt bedrijfssegmenten in overeenstemming met de bestuurlijke en interne rapportagestructuur. Om een gedegen beeld te vormen van deze activiteiten binnen het geheel van Bovemij wordt een gesegmenteerde balans en een gesegmenteerde winst-en-verliesrekening weergegeven. Hiermee wordt inzicht gegeven in de kapitaalposities en de prestaties van de verschillende segmenten waarin Bovemij opereert.

Bovemij maakt onderscheid in drie verschillende activiteiten, te weten verzekerings-, financierings- en data-activiteiten. In de gesegmenteerde balans en de gesegmenteerde winst-en-verliesrekening worden deze activiteiten ieder als een segment weergegeven. Tevens is er een segment 'groep' toegevoegd met hierin activiteiten die niet vallen onder de hoofdactiviteiten.

Hieronder een toelichting op de vier segmenten:

1. Verzekeringsactiviteiten

De schadeverzekeringsmaatschappij focust zich op verzekeringsoplossingen voor de mobiliteitsbranche. Hierbij biedt het oplossingen aan voor zowel particulieren als bedrijven, die aansluiten op de vraag in de mobiliteitsbranche.

2. Financieringsactiviteiten

Om de vraag uit de mobiliteitsbranche te kunnen ondersteunen en om de groei van vraag naar gebruik in plaats van bezit te volgen, biedt Bovemij wagenparkfinancieringen aan. Deze financieringen stellen de klanten van Bovemij in staat om wagenparken voor hun (eind)klanten aan te schaffen.

3. Data- en overige activiteiten

Data- en overige activiteiten worden uitgevoerd door RDC, BOVAG Bovemij Platform, viaBovemij.nl en Autotruster.

RDC biedt tal van automatiserings- en datadiensten aan voor bedrijven in de mobiliteitsbranche. Door beter en efficiënter gebruik te maken van de beschikbare informatie helpt RDC haar klanten inzicht te verkrijgen in de beschikbare data en het automatiseren en versoepelen van contact met hun klanten.

BOVAG Bovemij Platform biedt BOVAG-ondernemers een mobiliteitsplatform: viaBOVAG.nl. Het platform is het mobiliteitsplatform van de branche en onderscheidt zich doordat op viaBOVAG.nl uitsluitend voertuigen worden verkocht met de zekerheden van BOVAG.

ViaBovemij.nl is een platform dat ondersteunende oplossingen gaat aanbieden op één digitaal platform. Het helpt mobiliteitsbedrijven om met behulp van data-inzicht de consument aan zich te verbinden.

Autotruster is in Nederland marktleider in autogaranties voor occasions en biedt daarnaast service- en onderhoudsabonnementen aan in de mobiliteitsbranche.

4. Groep

In de groep worden de niet doorbelaste holdingactiviteiten verantwoord. Dit betreft niet doorbelaste kosten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op geconsolideerde balans per 31 december 2023

1. Immateriële vaste activa

Software

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschaffingskosten	15.727	14.506
Afschrijvingen	-10.431	-9.886
	5.296	4.620
Mutaties in de boekwaarde		
Investeringen	1.074	1.348
Afschrijvingen	-71	-639
Desinvesteringen	-	-127
Afschrijvingen desinvesteringen	-	94
	1.003	676
Stand per 31 december		
Aanschaffingskosten	16.801	15.727
Afschrijvingen	-10.502	-10.431
	6.299	5.296

Goodwill

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschaffingskosten	7.226	7.226
Afschrijvingen	-1.446	-723
	5.780	6.503
Mutaties in de boekwaarde		
Afschrijvingen	-722	-723
	-722	-723
Stand per 31 december		
Aanschaffingskosten	7.226	7.226
Afschrijvingen	-2.168	-1.446
	5.058	5.780

De goodwill heeft betrekking op de aankoop van Autotrust in 2021.

2. Beleggingen

Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	9.005	20.560
Verkoop in boekjaar	-	-11.630
Herwaardering in boekjaar	-200	75
Stand per 31 december	8.805	9.005

Terreinen en gebouwen maken deel uit van de beleggingsportefeuille. Alle terreinen en gebouwen zijn getaxeerd per 31 december 2023. De verkoop ten bedrage van € 11.630.000 in 2022 betreft twee kantoorpanden in Nijmegen.

De verkrijgingsprijs van de gebouwen en terreinen voor eigen gebruik bedraagt per 31 december 2023 € 11.643.000 (2022: € 11.643.000). De huuropbrengsten hiervan bedragen in 2023 € 1.043.000 (2022: € 1.239.000) en de direct toerekenbare kosten bedragen € 578.000 (2022: € 866.000). De netto-opbrengst van gebouwen en terreinen voor eigen gebruik, zijnde € 41.000 (2022: € 373.000), is verantwoord als opbrengst uit beleggingen. De waardering van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is inclusief een cumulatieve herwaardering van € 2.838.000 negatief (2022: € 2.638.000 negatief).

Overige terreinen en gebouwen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	45.867	48.728
Herwaardering in boekjaar	-1.571	-2.861
Stand per 31 december	44.296	45.867

De verkrijgingsprijs van overige terreinen en gebouwen bedraagt per 31 december 2023 € 32.040.000 (2022: € 32.040.000). De huuropbrengsten hiervan bedragen in 2023 € 1.855.000 (2022: € 1.788.000) en de direct toerekenbare kosten bedragen € 653.000 (2022: € 694.000). De waardering van deze terreinen en gebouwen is inclusief een cumulatieve herwaardering van € 12.256.000 positief (2022: € 13.827.000 positief).

Overige financiële beleggingen

(in duizenden euro's)	2023		2022	
	Balanswaarde	Verkrijgingsprijs	Balanswaarde	Verkrijgingsprijs
Aandelen	28.149	14.108	52.960	47.434
Obligaties	260.173	260.852	70.226	75.978
Hypotheken	83.272	94.252	80.663	92.734
Uitstaande leningen	269	-	398	397
Stand per 31 december	371.863	369.212	204.247	216.543

Verloop overige financiële beleggingen

(in duizenden euro's)	Aandelen	Obligaties	Hypotheke	Uitstaande leningen	Totaal 2023	Totaal 2022
Stand per 1 januari	52.960	70.226	80.663	398	204.247	196.972
Aankopen en stortingen	1.119	242.142	1.916	116	245.293	44.644
Herwaardering ten gunste (- ten laste) van resultaat	8.515	4.698	1.069	-2	14.280	-33.685
Verkopen en aflossingen	-34.445	-56.893	-376	-243	-91.957	-3.684
Stand per 31 december	28.149	260.173	83.272	269	371.863	204.247

Toelichting waarderingsmethode beleggingen 2023

(in duizenden euro's)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderingsmodellen	Andere methoden	Totaal 2023
Terreinen en gebouwen	-	53.101	-	-	53.101
Aandelen	28.149	-	-	-	28.149
Obligaties	260.173	-	-	-	260.173
Hypotheke	-	-	-	83.272	83.272
Uitstaande leningen	-	-	-	269	269
Stand per 31 december	288.322	53.101	-	83.541	424.964

Toelichting waarderingsmethode beleggingen 2022

(in duizenden euro's)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderingsmodellen	Andere methoden	Totaal 2022
Terreinen en gebouwen	-	9.005	45.867	-	54.872
Aandelen	52.960	-	-	-	52.960
Obligaties	70.226	-	-	-	70.226
Hypotheke	-	-	-	80.663	80.663
Uitstaande leningen	-	-	-	398	398
Stand per 31 december	123.186	9.005	45.867	81.061	259.119

Toelichting op waarderingsmethodes volgens andere methodes:

- De waarde van de hypotheekfondsen waarin Bovemij belegt wordt bepaald op basis van de netto vermogenswaarde van het fonds. De netto vermogenswaarde wordt gebruikt als benadering van de marktwaarde. De netto vermogenswaarde wordt bepaald door de waarde van de hypotheke in de fondsen. De waarde van de hypotheke in de fondsen wordt bepaald door de toekomstige contractuele kasstromen contant te maken, waarbij rekening wordt gehouden met vervroegde aflossingen door de hypotheekgever.
- Uitstaande leningen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de verstrekte hoofdsom (nominaal) onder aftrek van cumulatieve aflossingen, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Gebouwen en terreinen

Onder gebouwen en terreinen zijn de gebouwen en terreinen voor eigen gebruik en woningprojecten voor commerciële verhuur opgenomen.

De gebouwen en terreinen voor eigen gebruik worden gewaardeerd op marktwaarde, welke middels taxaties wordt bepaald. De taxaties worden jaarlijks uitgevoerd of frequenter indien ontwikkelingen in de vastgoedmarkt daar aanleiding voor geven. De taxatie van de gebouwen en terreinen voor eigen gebruik is bepaald aan de hand van het gemiddelde van de BAR/NAR (bruto aanvangsrendement/netto aanvangsrendement) methode en de DCF (discounted cash flow) methode. Kasstromen worden bepaald aan de hand van bestaande huurcontracten, of een marktconform tarief in geval van leegstand. Hierbij wordt rekening gehouden met reeds bekende mutaties, verwachte exploitatiekosten en verwachte incidentele kosten, zoals groot onderhoud. De gehanteerde rentevoet wordt per object bepaald aan de hand van sector, regio en complexe opslagen. In de DCF methode wordt een afgeleid marktrendement van 8,4% gehanteerd. In de BAR/NAR methode wordt uitgegaan van een netto aanvangsrendement variërend van 6,2% tot 6,7%.

De woningen voor commerciële verhuur worden gewaardeerd op marktwaarde. Deze is afgeleid van de gepubliceerde verkoopprijzen per vierkante meter van vergelijkbare objecten.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen genoteerde marktprijzen of netto vermogenswaarde.

De aandelen die worden gewaardeerd tegen genoteerde marktprijzen betreffen passieve aandelenbeleggingsfondsen die de MSCI Europe Index en MSCI World Index volgen.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

- Nederlandse staatsobligaties;
- Een beleggingsfonds dat investeert in kortlopende (0-3 jaar) bedrijfsobligaties;
- Geldmarktfondsen bestaande uit kortlopende geldmarktinstrumenten zoals schatkistpapier, commercial paper en depositocertificaten.

Deze beleggingen staan genoteerd aan de openbare kapitaalmarkt en zijn gewaardeerd tegen reële waarde.

Hypotheeken

Bovemij participeert in Nederlandse hypotheekbeleggingsfondsen met een portefeuille van uitsluitend Nederlandse hypotheeken die zijn verstrekt na 1 januari 2013. De particuliere Nederlandse woonhuizen dienen als onderpand. De hypotheekbeleggingsfondsen hebben de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten in en uit kunnen treden te allen tijde afhankelijk is van de hypotheekproductie, respectievelijk de beschikbare liquide middelen. De waardering van de hypotheekbeleggingsfondsen wordt bepaald op basis van de netto vermogenswaarde van het fonds. De netto vermogenswaarde wordt bepaald door de waarde van de hypotheeken in de fondsen. De waarde van de hypotheeken in de fondsen wordt bepaald door de toekomstige contractuele kasstromen contant te maken, waarbij rekening wordt gehouden met vervroegde aflossingen door de hypotheekgever.

Uitstaande leningen

Uitstaande leningen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de verstrekte hoofdsom (nominaal) onder aftrek van cumulatieve aflossingen, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

3. Vorderingen

Voor vorderingen uit herverzekering en uit direct verzekering is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde.

Vorderingen uit herverzekering

Voor de jaren vanaf 2021 treedt Bovemij op als herverzekeraar van het WIA Construct IV. De vordering op N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen volgend uit deze herverzekering is op de balans van Bovemij opgenomen onder de vordering uit herverzekering en bedraagt € 14.484.000 (2022: € 9.229.000).

Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	25.299	35.536
Onttrekking/toevoeging WIA-construct III	-25.299	-10.237
Stand per 31 december	-	25.299

De vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering hebben betrekking op de in WIA Construct III gezamenlijk met N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen uitgevoerde WIA-verzekering voor de BOVAG-branche en de NVKL-branche.

In 2023 is met N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen een vaststellingsovereenkomst overeengekomen waarin is overgegaan tot een afrekening per 1 oktober 2023 met finale kwijting.

Vorderingen uit hoofde van Financial Lease

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	258.244	288.340
Financieringen verstrekt	83.492	96.096
Financieringen afgelost	-109.876	-125.780
Voorziening oninbare financial leasevorderingen	-304	-412
Stand per 31 december	231.556	258.244

De vorderingen uit hoofde van financial lease bestaan uit leaseovereenkomsten waarbij de lessee het economisch eigendom van het voertuig heeft en Bovemij als lessor het juridisch eigendom. Deze leasecontracten kennen een vast rentepercentage gedurende de looptijd van het contract. Contracten kunnen stilzwijgend worden verlengd.

De Voorziening oninbare financial leasevorderingen is per balansdatum € 304.000 (2022: € 412.000). Dit betreft voor € 240.000 euro voorzieningen op eindlessees in de directe financial leaseportefeuille en € 64.000 euro betreft een voorziening op financial leasevorderingen op een leasemaatschappij.

Per 31 december 2023 bestaat de portefeuille voor € 496.000 (2022: € 1.527.000) uit huurkoopcontracten op particulieren, ten behoeve van de aanschaf van een voertuig. Er wordt geen consumptief krediet meer verstrekt door BFM vanaf boekjaar 2020.

Er wordt een voorziening getroffen op de financial lease en consumptief kredietportefeuille indien de debiteur minimaal één achterstand langer dan negentig dagen open heeft staan. De voorziening betreft in dat geval het volledige debiteurensaldo exclusief omzetbelasting. In de tabel is onder de voorziening oninbare financial leasevorderingen een last van € 199.000 (2022: € 3.000) geboekt onder bijzonder waardevermindering uit hoofde van vorderingen lease. Het overige deel betreft het onttrekken van de voorziening ten behoeve van oninbare financial leasevorderingen.

Voor een bedrag van € 85.418.000 bedraagt de looptijd van de vorderingen uit hoofde van financial lease korter dan één jaar, een bedrag van € 146.138.000 heeft een looptijd tussen de één en vijf jaar en een bedrag van nihil heeft een looptijd langer dan vijf jaar. De maximale looptijd van vorderingen uit hoofde van financial lease is zes jaar en de rente bedraagt tussen de 0,0% en 3,4%. Als zekerheid voor de vordering uit hoofde van financial lease zijn achtergestelde leningen gestort door kredietnemers, zie 8. Achtergestelde leningen.

De bruto investering bestaat uit de aankoopwaarde van de auto onderliggende aan de lease en geactiveerde initiële directe kosten. De contante waarde van de financial leaseportefeuille, bestaande uit aflossing en rente, wordt verdisconteerd tegen de impliciete rentevoet uit het leasecontract. Omdat de contante waarde verdisconteerd wordt tegen de impliciete rentevoet en alle betalingen gegarandeerd zijn inclusief de restwaarde door de terugkoopverplichting, is de bruto investering in de lease minimaal gelijk aan de contante waarde.

Er zijn geen onverdiende rentebaten. Er zijn geen cumulatieve waardeverminderingen op de contante waarde in mindering gebracht. Voorzieningen voor oninbaarheid voor reeds gefactureerde leasetermijnen staan verantwoord onder de overige vorderingen.

Er zijn geen voorwaardelijke leasebetalingen verwerkt als opbrengst omdat er geen aanvullende voorwaarden zijn op de leasebetalingen, anders dan het verstrijken van tijd.

De reële waarde van de vorderingen uit hoofde van financial lease wordt geschat op basis van de verwachte kasstromen die worden verdisconteerd tegen het rentepercentage dat Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. op de laatst opgenomen tranche aan kredietinstellingen betaalt. De geschatte reële waarde van de vorderingen uit hoofde van financial lease bedraagt € 243.726.000 (2022: € 264.380.000).

Actieve belastinglatentie

(in duizenden euro's)	2023	2022
Aandelen en hypotheke	-	42
Voorziening Waarborgfonds Motorverkeer	770	721
Stand per 31 december	770	763

Overige vorderingen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Debiteuren niet-verzekeringstechnische activiteiten	2.832	3.242
Vooruitbetaalde kostenfacturen	3.740	3.830
Nog te factureren omzet RDC	1.482	1.456
Rekening courant Stichting Rechtsbijstand Mobiliteitsbranche	364	665
Te vorderen vennootschapsbelasting	16.438	5.610
Overige vorderingen	1.955	1.942
Stand per 31 december	26.811	16.745

De overige vorderingen hebben overwegend een kortlopend karakter en bevatten geen materieel kredietrisico, de boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

4. Overige activa

Materiële vaste activa

(in duizenden euro's)	Kantoor- inventaris	Informatie- verwerkende systemen	Vervoer- middelen	Totaal 2023	Totaal 2022
Stand per 1 januari					
Aanschaffingskosten	7.784	3.764	2.765	14.313	32.930
Afschrijvingen	-6.316	-3.015	-459	-9.790	-16.940
	1.468	749	2.306	4.523	15.990
Mutaties in de boekwaarde					
Investerings	125	-	-	125	1.207
Afschrijvingen	-101	-145	-77	-323	-1.678
Desinvesteringen	-	-58	-1.195	-1.253	-19.824
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-	8.981
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	153	153	-153
	24	-203	-1.119	-1.298	-11.467
Stand per 31 december					
Aanschaffingskosten	7.909	3.706	1.570	13.185	14.313
Afschrijvingen	-6.417	-3.160	-383	-9.960	-9.790
	1.492	546	1.187	3.225	4.523

De vervoermiddelen betreffen leaseauto's van Bovemij Financieringsmaatschappij waarop geen terugkoopverplichting van toepassing is. Leaseauto's waarop wel een terugkoopverplichting van toepassing is worden verantwoord bij vorderingen uit hoofde van financial lease.

De voertuigen worden verhuurd uit hoofde van operational leasecontracten. Alle voertuigen hebben een kenteken geregistreerd bij het RDW, het betreft zowel personenauto's als bestelwagens. Bovemij Financieringsmaatschappij heeft als lessor het juridisch en economisch eigendom op deze voertuigen. Deze leasecontracten kennen een vast rentepercentage gedurende de looptijd van het contract. Contracten kunnen stilzwijgend worden verlengd.

Het bedrag aan desinvesteringen en afschrijving desinvesteringen in boekjaar 2023 onder vervoermiddelen wordt grotendeels veroorzaakt door voortijdig beëindigde operationele leasecontracten van een omvangrijke relatie van BFM.

De bruto investering bestaat uit de aankoopwaarde van de auto onderliggende aan de lease en geactiveerde initiële directe kosten. De contante waarde van de operational leaseportefeuille, bestaande uit afschrijving en rente, wordt verdisconteerd tegen de impliciete rentevoet uit het leasecontract. Omdat de contante waarde verdisconteerd wordt tegen de impliciete rentevoet en alle betalingen gegarandeerd zijn inclusief de restwaarde, is de bruto investering in de lease minimaal gelijk aan de contante waarde. Op basis van de jaarlijkse evaluatie van de operational leaseportefeuille zijn er geen indicaties voor een impairment.

Er zijn geen onverdiende rentebaten. Er zijn geen cumulatieve waardeverminderingen op de contante waarde in mindering gebracht. Voorzieningen voor oninbaarheid voor reeds gefactureerde leasetermijnen staan verantwoord onder de debiteuren niet-verzekeringstechnische activiteiten.

Er wordt een voorziening getroffen op de operational leaseportefeuille indien de debiteur minimaal één achterstand langer dan negentig dagen open heeft staan. De voorziening betreft in dat geval het volledige saldo van de debiteur exclusief omzetbelasting.

Er zijn geen voorwaardelijke leasebetalingen verwerkt als opbrengst omdat er geen aanvullende voorwaarden zijn op de leasebetalingen, anders dan het verstrijken van tijd.

De reële waarde van de vervoermiddelen (operational lease-contracten) bedraagt per 31 december 2023 € 1.425.000. Er zijn in 2023 voor nihil aan bijzondere waardeverminderingen opgenomen voor voertuigen zonder leasecontract. Deze last is in de winst-en-verliesrekening opgenomen onder de kostprijs van de omzet bij het resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten.

Minimale leasebetalingen operational lease bij Bovemij Financieringsmaatschappij:

- Binnen één jaar na balansdatum: € 345.390
- Tussen één en vijf jaar na balansdatum: € 408.153
- Langer dan vijf jaar na balansdatum: € 0

Liquide middelen

(in duizenden euro's)	2023	2022
ING Bank	44.914	107.627
Rabobank	29.758	4.7938
ABN AMRO	1.500	64.179
Overige banken	126	162
Stand per 31 december	76.298	219.906

De liquide middelen, waaronder deposito's, staan vrij ter beschikking, zijn direct opeisbaar en worden tegen reële waarde gewaardeerd.

Onder de liquide middelen is voor een bedrag van € 14.000.000 deposito opgenomen.

5. Overlopende activa

Overlopende acquisitiekosten

(in duizenden euro's)	2023	2022
Ongevallen en ziekte	327	232
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	2.502	2.519
Casco	22.476	26.420
Brand en andere schade aan goederen	188	72
Overige branches	647	535
Stand per 31 december	26.140	29.778

De overlopende acquisitiekosten zijn inclusief overlopende acquisitiekosten op quota share-herverzekeringen. Voor overlopende acquisitiekosten is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde.

Overige overlopende activa

(in duizenden euro's)	2023	2022
Toekomstige termijnen te factureren verzekeringspremie	36.738	33.437
Overige overlopende activa	1.091	866
Stand per 31 december	37.829	34.303

De overige overlopende activa hebben overwegend een kortlopend karakter en de boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

6. Groepsvermogen

Voor een toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting van het eigen vermogen bij de enkelvoudige balans.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsvereisten in de tabel hierna hebben betrekking op de onder toezicht staande verzekeringsonderneming N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij en zijn gebaseerd op Solvency II-grondslagen. De solvabiliteitsratio van dochteronderneming N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij bedraagt 151% (2022: 198%). In de berekening van de solvabiliteit wordt rekening gehouden met alle voor N.V. Schadeverzekering-Maatschappij relevant geachte risico's. Voor een toelichting op het intern vastgestelde streefniveau (appetite) van de solvabiliteit wordt verwezen naar het Verslag van de Raad van Bestuur, paragraaf Risicomanagement en hierin naar de subparagraaf Kapitaal- en dividendbeleid.

Solvabiliteitsvereisten

(in miljoenen euro's)	%	2023	2022
Wettelijk vereist	100%	131,1	106,3
Intern vastgesteld minimumniveau	130%	170,5	138,1
Intern vastgesteld vereiste niveau	150%	196,7	159,4
Intern vastgesteld streefniveau (appetite)	170%	222,9	180,7
Aanwezige solvabiliteit		197,4	226,2
Solvabiliteitsratio		151%	198%

In 2023 hebben correcties plaatsgevonden in de SCR-berekening. Dit heeft er toe geleid dat de SCR Ratio 2022 is aangepast naar 198% (was 213%). Zie paragraaf "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening".

7. Aandeel derden

Aandeel derden

(in duizenden euro's)	2023	2022
Aandeel derden BOVAG Bovemij Platform (50%)	-10.950	-10.769
Stand per 31 december	-10.950	-10.769

De mutatie in het aandeel derden bedraagt € 181.000 (2022: € 3.190.000) negatief en bestaat uit het resultaat aandeel derden (€ 2.681.000 negatief) en € 2.500.000 agiostorting van Bovemij N.V.

Bovemij N.V. en Daisy B.V. hebben in 2023 beiden € 2.500.000 aan agio gestort in BOVAG Bovemij Platform B.V.

8. Achtergestelde leningen

Achtergestelde leningen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	41.144	42.299
Schulden opgenomen	4.468	5.651
Schulden afgelost	-6.328	-6.806
Stand per 31 december	39.284	41.144

De achtergestelde leningen ten bedrage van € 39.284.000 betreffen voor een bedrag van € 28.828.000 leningen voor autofinancieringen gestort door leasemaatschappijen en voor een bedrag van € 10.456.000 betreft dit een achtergestelde lening van BOVAG Daisy B.V. aan BOVAG Bovemij Platform B.V.

De looptijd en de rentevergoeding van de leningen voor autofinancieringen komen overeen met de looptijd en de rentevergoeding van de financiering; er is geen aflossingsschema van toepassing. Een bedrag van € 9.769.000 (2022: € 10.427.000) heeft een looptijd korter dan één jaar, een bedrag van € 19.048.000 (2022: € 20.262.000) heeft een looptijd tussen één en vijf jaar. Er zijn geen achtergestelde leningen met een looptijd langer dan vijf jaar.

De achtergestelde lening van BOVAG Daisy B.V. is volledig langlopend en de rentevergoeding bedraagt 4,0%. De achtergestelde lening van BOVAG Daisy B.V. zal worden afgelost zodra de operationele kasstromen van BOVAG Bovemij Platform B.V. dit toelaat. De boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

De reële waarde van de Achtergestelde Leningen op autofinancieringen is per 31 december 2023 € 28.639.594 (2022: € 30.082.720).

9. Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's - bruto

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	5.313	5.712
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	27.312	26.184
Casco	126.869	132.705
Brand en andere schade aan goederen	527	789
Overige branches	8.685	9.141
	168.706	174.531

Technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's - aandeel herverzekeraars

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	357	450
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	1.003	919
Casco	832	775
Brand en andere schade aan goederen	31	145
Overige branches	5	12
	2.228	2.301

Technische voorzieningen voor te betalen schaden - bruto

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	51.160	67.796
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	245.500	192.000
Casco	18.611	12.876
Brand en andere schade aan goederen	11.783	11.526
Overige branches	14.943	13.216
	341.997	297.414

Onder de brutoschadevoorziening is nihil (2022: € 1.000) aan technische voorziening voor inkomende herverzekering opgenomen.

De waardering van de technische voorzieningen voor te betalen schade is een inherent onzeker proces dat aannames omvat voor wijzigingen in wetgeving, sociale, economische en demografische trends, inflatie, rendementen, gedrag van de polishouder en andere factoren. In het bijzonder vallen onder de aannames met betrekking tot deze aspecten rentetarieven, ziektecijfers en trends hierin, trends in schade-uitkeringen en aannames die in de toereikendheidstoets worden gebruikt.

Waar mogelijk maakt Bovemij gebruik van waarneembare marktvariabelen en modellen/technieken die algemeen worden gebruikt in de markt. Niet in de marktwaarneembare aannames zijn gebaseerd op een combinatie van de ervaringen binnen Bovemij en benchmarks vanuit de markt, zoals verstrekt door de afdeling statistiek van het Verbond van Verzekeraars, het Actuarieel Genootschap en vergelijkbare instellingen in Europa. De toepassing van verschillende aannames bij deze evaluatie kan effect hebben op de technische voorzieningen voor te betalen schade en de schade eigen rekening.

Technische voorzieningen voor te betalen schaden - aandeel herverzekeraars

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	12.118	13.388
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	4.723	29.559
Casco	12	221
Brand en andere schade aan goederen	6.727	6.699
Overige branches	445	406
	67.025	50.273

Overige technische voorzieningen

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	3.899	4.061
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	14.419	12.463
Casco	1.450	1.094
Brand en andere schade aan goederen	1.024	939
Overige branches	586	549
	21.378	19.106

De totale technische voorzieningen bedragen € 462.828.000 (2022: € 438.477.000). De looptijd van de technische voorzieningen is voor een bedrag van € 208.543.000 (2022: € 194.425.000) korter dan één jaar, een bedrag van € 207.926.000 (2022: € 201.031.000) heeft een looptijd tussen één en vijf jaar en een bedrag van € 46.359.000 (2022: € 43.021.000) heeft een looptijd langer dan vijf jaar. De technische voorzieningen zijn actuariael getoetst.

Verloopoverzicht technische voorzieningen

(in duizenden euro's)	Premies		Schaden		Overige	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Stand per 1 januari	172.230	153.365	247.141	239.203	19.106	18.294
Mutatie boekjaar	-5.752	18.865	27.831	7.938	2.272	812
Stand per 31 december	166.478	172.230	274.972	247.141	21.378	19.106

Uitloopresultaten technische voorzieningen 2023

Cumulatieve schadelast naar uitloopjaar (in duizenden euro's)	Schadejaar											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Einde schadejaar	177.538	197.551	224.008	265.815	250.513	244.677	223.276	196.843	197.281	231.047	262.358	
1 jaar later	179.930	194.822	223.896	272.126	246.500	242.272	207.969	180.308	183.385	233.644		
2 jaar later	178.986	196.085	228.212	280.160	245.830	243.370	214.736	180.685	197.197			
3 jaar later	180.597	196.697	228.797	282.410	244.704	253.267	214.895	191.789				
4 jaar later	179.742	197.191	229.672	284.420	246.399	256.701	226.892					
5 jaar later	178.898	198.167	231.937	286.148	247.290	265.970						
6 jaar later	178.815	199.911	230.296	289.598	250.153							
7 jaar later	179.028	197.448	232.213	290.842								
8 jaar later	178.292	199.693	230.939									
9 jaar later	179.304	200.095										
10 jaar later	179.603											
Cumulatieve schadelast ultimo 2023	179.603	200.095	230.939	290.842	250.153	265.970	226.892	191.789	197.197	233.644	262.358	
Cumulatief betaald ultimo 2023	171.976	194.451	226.551	268.964	239.862	241.927	202.566	168.556	167.968	176.794	131.443	Totaal:
Openstaande voorziening ultimo 2023	7.627	5.644	4.388	21.878	10.291	24.043	24.326	23.233	29.229	56.850	130.915	338.424
Voorziening schadejaren voor 2013												3.573
Totale brutoschadevoorziening												341.997

Uitloopresultaten technische voorzieningen 2022

Cumulatieve schadelast naar uitloopjaar (in duizenden euro's)	Schadejaar											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Einde schadejaar	181.341	177.538	197.551	224.008	265.815	250.513	244.677	223.276	196.843	197.281	231.047	
1 jaar later	174.050	179.930	194.822	223.896	272.126	246.500	242.272	207.969	180.308	183.385		
2 jaar later	171.938	178.986	196.085	228.212	280.160	245.830	243.370	214.736	180.685			
3 jaar later	172.503	180.597	196.697	228.797	282.410	244.704	253.267	214.895				
4 jaar later	171.213	179.742	197.191	229.672	284.420	246.399	256.701					
5 jaar later	172.762	178.898	198.167	231.937	286.148	247.290						
6 jaar later	172.527	178.815	199.911	230.296	289.598							
7 jaar later	172.100	179.028	197.448	232.213								
8 jaar later	172.168	178.292	199.693									
9 jaar later	171.588	179.304										
10 jaar later	171.540											
Cumulatieve schadelast ultimo 2022	171.540	179.304	199.693	232.213	289.598	247.290	256.701	214.895	180.685	183.385	231.047	
Cumulatief betaald ultimo 2022	166.990	171.664	190.892	222.945	265.636	231.235	228.977	190.609	156.944	147.329	115.788	Totaal:
Openstaande voorziening ultimo 2022	4.550	7.640	8.801	9.268	23.962	16.055	27.724	24.286	23.741	36.056	115.259	297.342
Voorziening schadejaren voor 2012												72
Totale brutoschadevoorziening												297.414

Uitloopresultaten per branche

Ongevallen en ziekte

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	43.379	17429-	22.591	3.359
Boekjaar -3	4.561	5.015-	2.548	-3.002
Boekjaar -2	7384	2.568-	6.455	-1.639
Boekjaar -1	12.472	4.228-	7.585	659
Boekjaar	-	3.683-	11.981	
Stand per 31 december	67796	32.923-	51.160	-623

Motorrijtuigen aansprakelijkheid

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	87982	26.793-	88.925	-27736
Boekjaar -3	15.633	5.885-	17.715	-7967
Boekjaar -2	23.818	10.742-	25.092	-12.016
Boekjaar -1	64.567	28.353-	36.427	-213
Boekjaar	-	30.855-	77.341	
Stand per 31 december	192.000	102.628-	245.500	-47932

Casco

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	190	17-	207	-34
Boekjaar -3	50	7-	41	2
Boekjaar -2	300	10	123	187
Boekjaar -1	12.336	15.617-	583	-3.864
Boekjaar	-	98.091-	17.657	
Stand per 31 december	12.876	113.722-	18.611	-3.709

Brand en andere schade aan goederen

(in duizenden euro's)	Voorz. schade ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schade ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	864	-154	787	-77
Boekjaar -3	218	-47	138	33
Boekjaar -2	709	-682	81	-54
Boekjaar -1	9.735	-4.357	5.247	131
Boekjaar	-	-4.503	5.530	
Stand per 31 december	11.526	-9.743	11.783	33

Overige branches

(in duizenden euro's)	Voorz. schade ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schade ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	5.163	-1.706	4.939	-1.482
Boekjaar -3	1.097	-323	817	-43
Boekjaar -2	952	-510	632	-190
Boekjaar -1	6.004	-2.398	2.667	939
Boekjaar	-	-7.428	5.888	
Stand per 31 december	13.216	-12.365	14.943	-776

Totaal alle branches

(in duizenden euro's)	Voorz. schade ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schade ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	137.578	-46.099	117.449	-25.970
Boekjaar -3	21.559	-11.277	21.259	-10.977
Boekjaar -2	33.163	-14.492	32.383	-13.712
Boekjaar -1	105.114	-54.953	52.509	-2.348
Boekjaar	-	-144.560	118.397	
Stand per 31 december	297.414	-271.381	341.997	-53.007

Het gestegen afwikkelresultaat bij "Motorrijtuigen aansprakelijkheid" wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een stijging van de schadelast in 2023. Deze schadelast stijgt als gevolg van een toename van de gemiddelde schadelast per schademelding door met name inflatie. Zie tevens "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening" onder "Schattingwijzigingen".

10. Voorzieningen

Voorzieningen voor latente belastingen

(in duizenden euro's)	Stand per 1 januari	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31 december
Egalisatiereserve	5.191	4.434	-8.676	-	949
Gebouwen en terreinen	4.617	1.167	-1.682	-	4.102
Aandelen en hypotheke	-	3.806	-3.518	-	288
Immateriële vaste activa	13	262	-3.680	3.419	14
Totaal 2023	9.821	9.669	-17.556	3.419	5.353

Overige voorzieningen

(in duizenden euro's)	Stand per 1 januari	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31 december
Jubileumuitkeringen medewerkers	455	92	-70	-19	458
Afkoop pensioenverplichting	2.791	195	-156	-	2.830
Niet opgenomen vakantiedagen	1.218	167	-519	-	866
Cascoschaden en onderhoud leaseauto's	110	167	-138	-111	28
Garantievoorziening Autotruster	2.358	5.935	-4.521	-325	3.447
Voorziening AFM en DNB	3.750	-	-	-3.750	-
Reorganisatievoorziening	-	1.278	-	-	1.278
Leegstandvoorziening	-	755	-	-	755
Totaal 2023	10.682	8.589	-5.404	-4.205	9.662

Bij de overige voorzieningen is de looptijd voor een bedrag van € 4.520.000 korter dan één jaar.

De AFM en DNB hebben hun voorgenomen boetes ingetrokken. De toezichtrechtelijke onderzoeken naar compliance issues uit het verleden zijn hiermee definitief afgerond en de Voorziening AFM en DNB van € 3.750.000 valt hiermee vrij.

De nieuw aangekondigde strategie heeft er toe geleid om een Reorganisatie- en Leegstandvoorziening te vormen van € 1.278.000 respectievelijk € 755.000.

11. Schulden

Voor schulden uit herverzekering en uit direct verzekering is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde.

Schulden aan kredietinstellingen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	14.795,4	175.847
Opgenomen	63.778	41.218
Afgelost	-75.344	-69.111
Stand per 31 december	136.388	147.954

De schulden aan kredietinstellingen ten bedrage van € 136.388.000 (2022: € 147.954.000) betreffen de aangetrokken financieringen ten behoeve van de financiering van autolease-activiteiten. Voor een bedrag van € 83.368.000 (2022: € 78.264.000) bedraagt de looptijd van de financieringen tussen de één en de vier jaar. De maximale looptijd van schulden aan kredietinstellingen is vier jaar en de gemiddelde rentevoet bedraagt 3,1% (2022: 1,9%).

De reële waarde van de schulden aan kredietinstellingen is geschat door de contante waarde van de leningen te berekenen. Het rentepercentage van 4,4% is op basis van de rente die Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. betaalt op haar meest recente tranche onder de kredietfaciliteit. De reële waarde van de schulden aan kredietinstellingen bedraagt € 135.626.000 (2022: € 202.519.000). De reële waarde is lager, omdat de leningen een vaste rentestructuur hebben waarbij de huidige marktrente hoger is dan de contractueel afgesproken rente.

Bovemij N.V. staat garant voor de verplichtingen die uit hoofde van externe financiering door Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. zijn aangegaan. Deze garantstelling heeft een looptijd die gelijk is aan de looptijd van de externe financiering, ingaande vanaf 22 april 2022. Ultimo 2023 voldoet Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. niet aan haar convenanteis van een resultaat voor belastingen maar wel aan haar solvabiliteit van ten minste 15% (ultimo 2022: 15%), op 22 maart 2024 hebben alle financiers schriftelijk goedkeuring verleend op de breach door het verstrekken van een waiver.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Assurantiebelasting	3.124	2.972
Omzetbelasting	2.388	2.875
Sociale lasten	2.973	2.681
Totaal	8.485	8.528

Overige schulden

(in duizenden euro's)	2023	2022
Crediteuren	11.166	13.448
Vooruitgefactureerde abonnementen Autotruster Service	1.205	1.364
Vooruitgefactureerde omzet RDC	532	651
Overige schulden	1.753	1.181
Totaal	14.656	16.644

Alle schulden, met uitzondering van de hiervoor reeds gespecificeerde schulden aan kredietinstellingen, hebben een kortlopend karakter waarbij geen rente in rekening wordt gebracht. De boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

12. Overlopende passiva

Overlopende passiva

(in duizenden euro's)	2023	2022
Reservering balansgratificatie personeel	919	532
Overige overlopende passiva	4.205	3.493
Totaal	5.124	4.025

De overlopende passiva hebben overwegend een kortlopend karakter en de boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

Niet in de balans opgenomen regelingen

Leaseverplichtingen

Ten behoeve van de bedrijfsvoering van Bovemij zijn operationele leaseverplichtingen aangegaan met een gemiddelde looptijd van twee jaar. Per balansdatum bedraagt de som van de verschuldigde maandelijkse termijnen € 2.337.000 (2022: € 2.267.000). Hiervan vervalt € 975.000 na één jaar en € 1.362.000 vervalt tussen de één en vier jaar.

Huurverplichtingen

Bovemij heeft voor drie panden huurverplichtingen:

- De jaarlijkse huurverplichting voor de kantoorruimte op etage 4 van Takenhofplein 1 te Nijmegen bedraagt € 98.000 en wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot en met 30 juni 2027.
- De jaarlijkse huurverplichting voor de kantoorruimte op etage 5 van Takenhofplein 1 te Nijmegen bedraagt € 98.000 en wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot en met 30 juni 2026.
- De jaarlijkse huurverplichting voor de kantoorruimte op etage 6 van Takenhofplein 1 te Nijmegen bedraagt € 98.000 en wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot en met 30 juni 2025.
- De jaarlijkse huurverplichting voor het kantoorpand in Amsterdam Zuidoost bedraagt € 459.000 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot en met 31 december 2027.
- De jaarlijkse huurverplichting voor het kantoorpand in Assen bedraagt € 75.000 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot en met 30 september 2024.
- De jaarlijkse huurverplichting voor het kantoorpand in Kaarst (Duitsland) bedraagt € 43.000 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot en met 30 november 2024.

Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij van Terrorismeschaden N.V. (NHT)

Op 1 juli 2003 is na overleg tussen verzekeraars, de overheid en de Pensioen- en Verzekeringskamer inzake het terrorismeverzekeringsprobleem de NHT, de zogenaamde terrorismepool, van start gegaan. De terrorismepool waarin verzekeraars, herverzekeraars en de overheid deelnemen maakt het mogelijk om op een verantwoorde wijze dekking te blijven bieden voor terrorismerisico's. Voor verzekeraars is het risico gemaximeerd tot € 200 miljoen. Bovemij neemt deel aan de NHT en staat vanaf 1 januari 2023 garant voor haar aandeel (het obligo) in de 1e layer (zijnde € 200 miljoen) tot maximaal € 1.243.000.

Investeringsverplichtingen

Ten behoeve van de vervanging van het verzekeringstechnische automatiseringssysteem voor bedrijfsmatige verzekeringen heeft Bovemij per 31 december 2023 een investeringsverplichting van € 1.083.000,- aan de leverancier van dit systeem.

Aansprakelijkheidsstelling

Overeenkomstig artikel 403, lid 1, Titel 9 Boek 2 BW heeft Bovemij N.V. een verklaring van hoofdelijke aansprakelijkheid afgegeven voor haar Nederlandse groepsmaatschappijen, met uitzondering van Bovemij Juridische Diensten B.V., Quakel Assuradeuren B.V., Bovemij Financieringsmaatschappij B.V., BOVAG Bovemij Platform B.V., Enra GmbH en Autotruster Holding B.V. en dochters.

Fiscale eenheid

Fiscale eenheid Bovemij N.V. vormt tezamen met haar Nederlandse 100% dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Alle entiteiten die deel uitmaken van de fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de vennootschapsbelasting. Bovemij N.V. belast de vennootschapsbelasting door aan de dochtermaatschappijen op basis van het commerciële resultaat van betreffende entiteit, minus verliesverrekening.

Tevens maakt Bovemij N.V. met haar Nederlandse 100% dochterondernemingen onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Uitzonderingen hierop zijn Bovemij Platform Holding B.V., viaBovemij.nl, Enra GmbH en de Autotruster-groep. Voor de fiscale eenheid omzetbelasting geldt dat alle vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid hoofdelijk aansprakelijk zijn voor alle belastingschulden van alle verschillende belastingmiddelen.

Garantstelling externe financiering Bovemij Financieringsmaatschappij B.V.

Bovemij N.V. staat garant voor de verplichtingen die uit hoofde van externe financiering door Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. zijn aangegaan. Deze garantstelling heeft een looptijd die gelijk is aan de looptijd van de externe financiering, ingaande vanaf 23 april 2021, zie schulden aan kredietinstellingen.

Onbepaalde voorwaartse verliesverrekening

Het fiscale verlies van de fiscale eenheid Bovemij NV. bedraagt over 2023 € 8.900.000 (afgerond op duizendtallen). Dit verlies zal verrekend worden met de (fiscale) winst over 2022.

Voor de openstaande verliezen van de joint venture BOVAG Bovemij Platform B.V. (die als deelneming 100% wordt meegeconsolideerd door Bovemij N.V., maar geen deel uitmaakt van de fiscale eenheid en daarmee zelfstandig belastingplichtig is) geldt dat deze onbepaald in de tijd vooruit verrekenbaar zijn. Dit geldt ook voor de op 1 januari 2022 reeds aanwezige verliezen. De gecumuleerde fiscale verliezen tot en met 31 december 2023 bedragen € 26,7 miljoen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Toelichting op geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023

Premies

De premies worden nagenoeg volledig gerealiseerd in Nederland. Voor de opsplitsing naar branches wordt verwezen naar het overzicht resultaat technische rekening per branchegroep.

Resultaat technische rekening per branchegroep

(in duizenden euro's)	Ongevallen en ziekte		Motorrijtuigen aansprakelijkheid	
	2023	2022	2023	2022
13. Verdienende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	30.017	31.100	139.871	133.122
-Aandeel herverzekeraars	1.351	1.340	5.632	4.733
	28.666	29.760	134.239	128.389
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	399	-193	-1.128	-929
-Aandeel herverzekeraars	93	88	-84	-95
	306	-281	-1.044	-834
	28.972	29.479	133.195	127.555
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	2.294	-3.724	7.525	-10.372
14. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	32.923	27.025	102.628	76.841
-Aandeel herverzekeraars	1.436	1.411	6.019	3.857
	31.487	25.614	96.609	72.984
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>				
-Bruto	-16.636	-9.603	53.500	13.159
-Aandeel herverzekeraars	-1.270	694	18.164	292
	-15.366	-10.297	35.336	12.867
Wijziging overige technische voorzieningen	-162	-88	1.956	427
	15.959	15.229	133.901	86.278
15. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	3.582	5.224	18.385	16.417
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-95	388	17	207
Beheers- en personeelskosten	1.223	2.290	22.204	17.415
Provisie van herverzekeraars	-306	-300	-	1
	4.404	7.602	40.606	34.040
Resultaat technische rekening	10.903	2.924	-33.787	-3.135

Resultaat technische rekening per branchegroep (vervolg)

(in duizenden euro's)	Casco		Brand en andere schade aan goederen	
	2023	2022	2023	2022
13. Verdiende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	178.817	185.186	17123	17.696
-Aandeel herverzekeraars	3.688	3.221	4.144	4.291
	175.129	181.965	12.979	13.405
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	5.836	-14.849	262	256
-Aandeel herverzekeraars	-57	-9	114	-569
	5.893	-14.840	148	825
	181.022	167.125	13.127	14.230
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	4.680	-6.597	324	-614
14. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	113.722	92.518	9.743	14.619
-Aandeel herverzekeraars	69	838	1.555	5.888
	113.653	91.680	8.188	8.731
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>				
-Bruto	5.735	5.031	257	82
-Aandeel herverzekeraars	-209	221	28	250
	5.944	4.810	229	-168
Wijziging overige technische voorzieningen	356	427	85	11
	119.953	96.917	8.502	8.574
15. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	26.649	32.304	1.694	1.641
Wijziging overlopende acquisitiekosten	3.944	-4.276	-116	102
Beheers- en personeelskosten	27.694	23.927	3.356	2.778
Provisie van herverzekeraars	-	-	-	-
	58.287	51.955	4.934	4.521
Resultaat technische rekening	7462	11.656	15	521

Resultaat technische rekening per branchegroep (vervolg)

(in duizenden euro's)	Overige branches		Totaal	
	2023	2022	2023	2022
13. Verdienende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	16.692	17.751	382.520	384.855
-Aandeel herverzekeraars	-57	-2.893	14.758	10.692
	16.749	20.644	367.762	374.163
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	456	-681	5.825	-16.396
-Aandeel herverzekeraars	7	3.054	73	2.469
	449	-3.735	5.752	-18.865
	17.198	16.909	373.514	355.298
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	835	-1.250	15.658	-22.557
14. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	12.365	10.648	271.381	221.651
-Aandeel herverzekeraars	35	28	9.114	12.022
	12.330	10.620	262.267	209.629
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>				
-Bruto	1.727	384	44.583	9.053
-Aandeel herverzekeraars	39	-342	16.752	1.115
	1.688	726	27.831	7.938
Wijziging overige technische voorzieningen	37	35	2.272	812
	14.055	11.381	292.370	218.379
15. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	2.328	2.118	52.638	57.704
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-112	-90	3.638	-3.669
Beheers- en personeelskosten	2.647	2.320	57.124	48.730
Provisie van herverzekeraars	-	-42	-306	-341
	4.863	4.306	113.094	102.424
Resultaat technische rekening	-885	-28	-16.292	11.938

De in 2023 gewijzigde facturatie-systematiek op de fietsverzekeringen Duitsland (casco) leidt tot een rubricering van de regel bruto "Premies" en de regel "Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's" ten opzichte van 2022.

15. Bedrijfskosten

Beheers- en personeelskosten

(in duizenden euro's)	2023	2022
Algemene kosten	5.139	6.442
Lonen en salarissen	42.200	39.076
Sociale lasten	6.152	6.026
Pensioenlasten	5.594	5.380
Overige personeelskosten	30.266	24.165
Huisvesting	2.663	2.929
Automatiseringskosten	17.028	14.028
Reis- en verblijfkosten	2.783	2.858
Marketing- en communicatiekosten	5.694	5.878
Afschrijvingen	2.348	1.868
Totaal beheers- en personeelskosten	119.867	108.650
Toegerekend aan niet-verzekeringstechnische activiteiten	46.545	45.509
Toegerekend aan Stichting Rechtsbijstand Mobiliteitsbranche	1.028	1.000
Toegerekend aan schadelast	7.581	5.946
Toegerekend aan acquisitiekosten	7.589	7.465
Beheers- en personeelskosten technische rekening	57.124	48.730

De beheers- en personeelskosten toegerekend aan niet-verzekeringstechnische activiteiten zijn opgenomen bij de toelichting op het 'Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten'.

Overzicht gemiddeld aantal medewerkers en FTE in loondienst

	Gemiddeld aantal medewerkers		Gemiddeld aantal FTE	
	2023	2022	2023	2022
Verzekeringen	225	239	195	209
Financieringen	52	63	48	57
Data en overig	93	98	82	90
Staf	187	181	171	165
Commercie	99	100	95	97
Holding	3	4	3	4
Totaal	659	685	594	622

Voor een overzicht van de bezoldiging van commissarissen en bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening.

Honoraria externe accountant

(in duizenden euro's)	2023	2022
Controle van de jaarrekening en andere wettelijke rapportages	715	658
Totaal	715	658

De honoraria (incl. BTW) van Ernst & Young Accountants LLP zijn ten laste gebracht van Bovemij N.V. en haar deelnemingen, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW. De honoraria van de externe accountant hebben betrekking op de totale honoraria voor de controle van de jaarrekening en andere wettelijke rapportages over het boekjaar 2023, ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2023 zijn verricht.

16. Beleggingsopbrengsten

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik			Overige terreinen en gebouwen			Beleggingen in groepen			Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2023
	Aandelen	Obligaties	Hypotheken									
Opbrengst gebouwen en terreinen	1.043	1.855	-	-	-	-	-	-	-	-265	2.633	
Opbrengst overige beleggingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8	
Ongerealiseerde winst op beleggingen	-	167	-	3.886	4.891	1.149	-	-	-	-	10.093	
Gerealiseerde winst op beleggingen	-	-	-83	6.759	1.472	1.540	-16	14	9.686	-	-	
	1.043	2.022	-83	10.645	6.363	2.689	-16	-243	22.420			

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik			Overige terreinen en gebouwen			Beleggingen in groepen			Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2022
	Aandelen	Obligaties	Hypotheken									
Opbrengst gebouwen en terreinen	1.239	1.788	-	-	-	-	-	-	-	-	3.027	
Opbrengst overige beleggingen	-	-	-	-	-	-	-	18	18	-	-	
Ongerealiseerde winst op beleggingen	80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80	
Gerealiseerde winst op beleggingen	-	-	968	1.142	1.642	39	-	3.791	-	-	-	
	1.319	1.788	968	1.142	1.642	39	18	6.916				

De opbrengst bij terreinen en gebouwen betreft huuropbrengsten.

17. Beleggingslasten

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelen	Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2023
Beheerskosten en rentelasten beleggingen	578	653	-	-	-	721	-1.057	895
Ongerealiseerd verlies op beleggingen	200	1.738	-	192	-	-	-	2.130
Gerealiseerd verlies op beleggingen	-	-	-	-	80	-	-	80
	778	2.391	-	192	80	721	-1.057	3.105

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelen	Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2022
Beheerskosten en rentelasten beleggingen	866	694	-	-	-	380	1.880	3.820
Ongerealiseerd verlies op beleggingen	5	2.861	9.105	5.543	18.632	-	-	36.146
Gerealiseerd verlies op beleggingen	680	-	-	51	405	-	-	1.136
	1.551	3.555	9.105	5.594	19.037	380	1.880	41.102

18. Resultaat niet- verzekeringstechnische activiteiten

2023

(in duizenden euro's)	Bovemij Financieringen	RDC en platforms	Autotrust	Bovemij Juridische Diensten	Holding en Bovemij Interne Diensten	Eliminaties	Totaal 2023
Omzet	15.998	21.174	9.331	326	199	547	47.575
Kostprijs v/d omzet	8.199	1.108	5.762	38	-	-1.061	14.046
	7.799	20.066	3.569	288	199	1.608	33.529
Beheerskosten	8.676	24.383	3.720	122	10.727	478	48.106
Overige baten(+) en lasten(-)	-199	-	-	-	-	-	-199
Totaal	-1.076	-4.317	-151	166	-10.528	1.130	-14.776

2022

(in duizenden euro's)	Holding en						Totaal 2022
	Bovemij Financieringen	RDC en platforms	Autotrust	Bovemij Juridische Diensten	Bovemij Interne Diensten	Eliminaties	
Omzet	29.248	19.537	6.866	255	202	-247	55.861
Kostprijs v/d omzet	20.126	2.351	4.255	21	-	-1.311	25.442
	9122	17186	2.611	234	202	1.064	30.419
Beheerskosten	8.547	28.558	2.923	216	5.480	-	45.724
Overige baten(+) en lasten(-)	-3	-	-	-	-	-	-3
Totaal	572	-11.372	-312	18	-5.278	1.064	-15.308

De omzet bij de platforms is gestegen met € 1.637.000 maar daalde daartegen bij RDC waardoor de omzet in 2023 uitkomt op € 21.174.000 (2022: € 19.537.000). De kostprijs van de omzet is door een her allocatie van de Beheerskosten in 2023 verder gedaald.

Onder de overige baten en lasten is bij Bovemij Financieringen een bijzondere waardevermindering verantwoord van € 199.000 (2022: € 3.000). Deze waardevermindering betreft een voorziening van het debiteurensaldo van de leaseportefeuille.

19. Andere baten en lasten

De andere baten bedragen in 2023 € 3.750.000 (2022: € -1.750.000) in verband met de intrekking van de voorgenomen boetes AFM en DNB en een verkoopopbrengst van € 75.000 Promatie.

Onder de lasten is in 2023 een Leegstandvoorziening van € 755.000 opgenomen.

20. Belastingen

De effectieve belastingdruk is 24,9% (2022: -22,9%). De belastingdruk is hoger dan de nominale belastingdruk van 25,8% door een correctie op de latente belastingschuld. In de jaarrekening 2023 zijn de latente belastingschulden gewaardeerd tegen het toekomstige vennootschapsbelasting tarief van 25,8%. In 2024 is het tarief vanaf 2024 vastgesteld op 25,8%.

21. Resultaat aandeel derden

Resultaat aandeel derden

(in duizenden euro's)	2023	2022
Resultaat aandeel derden BOVAG Bovemij Platform (50%)	2.681	6.189
Totaal resultaat aandeel derden	2.681	6.189

Gesegmenteerde balans per 31 december 2023

Activa

(in duizenden euro's)	Verzeke- ringen	Financie- ringen	Data en overig	Groep	Inter- company	Totaal 2023
Immateriële vaste activa	5.764	-	379	5.214	-	11.357
Beleggingen	470.485	173	684	163.143	-209.521	424.964
Vlottende activa						
Vorderingen uit verzekeringen	25.005	-	-	-	-163	24.842
Vorderingen uit hoofde van financial lease	-	231.556	-	-	-	231.556
Belastingen en overige vorderingen	26.034	2.148	12.710	9.144	-19.712	30.324
	51.039	233.704	12.710	9.144	-19.875	286.722
Overige activa						
Materiële vaste activa	530	1.187	26	1.482	-	3.225
Liquide middelen	37.321	5.774	11.206	21.997	-	76.298
	37.851	6.961	11.232	23.479	-	79.523
Overlopende activa						
Overlopende acquisitiekosten	26.140	-	-	-	-	26.140
Overige overlopende activa	37.801	-	28	-	-	37.829
	63.941	-	28	-	-	63.969
	629.080	240.838	25.033	200.980	-229.396	866.535

Passiva

(in duizenden euro's)	Verzeke- ringen	Financier- ringen	Data en overig	Groep	Inter- company	Totaal 2023
Groepsvermogen en aandeel derden	142.857	24.946	-12.226	175.613	-153.345	177.845
Achtergestelde leningen	-	28.828	20.936	-	-10.480	39.284
Technische voorzieningen	462.828	-	-	-	-	462.828
Voorzieningen voor latente belastingen en overige voorzieningen	8.440	1.061	3.862	1.652	-	15.015
Schulden						
Schulden uit verzekeringen	4.167	-	163	-	-163	4.167
Schulden aan kredietinstellingen	-	182.080	-	-	-45.692	136.388
Belastingen en overige schulden	9.123	3.814	11.236	21.425	-19.714	25.884
	13.290	185.894	11.399	21.425	-65.569	166.439
Overlopende passiva	1.665	109	1.062	2.290	-2	5.124
	629.080	240.838	25.033	200.980	-229.396	866.535

Gesegmenteerde balans per 31 december 2022

Activa

(in duizenden euro's)	Verzeke- ringen	Financie- ringen	Data en overig	Groep	Inter- company	Totaal 2022
Immateriële vaste activa	4.908	-	505	5.663	-	11.076
Beleggingen	319.650	212	-	182.212	-242.955	259.119
Vlottende activa						
Vorderingen uit verzekeringen	45.510	-	-	-	-138	45.372
Vorderingen uit hoofde van financial lease	-	258.244	-	-	-	258.244
Belastingen en overige vorderingen	7.718	2.615	6.451	6.542	-5.818	17.508
	53.228	260.859	6.451	6.542	-5.956	321.124
Overige activa						
Materiële vaste activa	880	2.301	48	1.294	-	4.523
Liquide middelen	178.518	7.480	16.757	17.151	-	219.906
	179.398	9.781	16.805	18.445	-	224.429
Overlopende activa						
Overlopende acquisitiekosten	29.778	-	-	-	-	29.778
Overige overlopende activa	34.288	-	15	-	-	34.303
	64.066	-	15	-	-	64.081
	621.250	270.852	23.776	212.862	-248.911	879.829

Passiva

(in duizenden euro's)	Verzeke- ringen	Financie- ringen	Data en overig	Groep	Inter- company	Totaal 2022
Groepsvermogen en aandeel derden	152.186	25.777	-12.372	203.593	-169.731	199.453
Achtergestelde leningen	-	30.689	22.936	-	-12.481	41.144
Technische voorzieningen	438.477	-	-	-	-	438.477
Voorzieningen voor latente belastingen en overige voorzieningen	16.615	227	2.555	1.106	-	20.503
Schulden						
Schulden uit verzekeringen	3.101	-	138	-	-138	3.101
Schulden aan kredietinstellingen	-	208.697	-	-	-60.743	147.954
Belastingen en overige schulden	9.545	5.034	10.298	6.113	-5.818	25.172
	12.646	213.731	10.436	6.113	-66.699	176.227
Overlopende passiva	1.326	428	221	2.050	-	4.025
	621.250	270.852	23.776	212.862	-248.911	879.829

Gesegmenteerde winst-en-verliesrekening over 2023

(in duizenden euro's)	Verze- ringen	Financie- ringen	Data en overig	Groep	Eliminaties	Totaal 2023
Resultaat technische rekening	-16.303	-	-	-	11	-16.292
Resultaat beleggingen	5.465	2	-858	437	-1.389	3.657
Niet-verzekeringstechnische activiteiten						
Omzet	525	15.998	30.493	-	559	47.575
Kostprijs van de omzet	-38	-8.198	-6.858	-	1.048	-14.046
Beheerskosten	-161	-8.676	-28.104	-10.688	-477	-48.106
Overige baten (+) en lasten (-)	-	-199	-	-	-	-199
Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten	326	-1.075	-4.469	-10.688	1.130	-14.776
Andere baten (+) en lasten (-)	3.750	-	75	-755	-	3.070
Resultaat voor belastingen	-6.762	-1.073	-5.252	-11.006	-248	-24.341
Belastingen	2.435	277	688	2.593	64	6.057
Resultaat na belastingen	-4.327	-796	-4.564	-8.413	-184	-18.284
Resultaat aandeel derden	-	-	-	2.681	-	2.681
Resultaat na belastingen toekomend aan Bovemij N.V.	-4.327	-796	-4.564	-5.732	-184	-15.603

Voor een specificatie van het 'Resultaat technische rekening' wordt verwezen naar de toelichting op het 'Resultaat technische rekening per branchegroep'.

In de gesegmenteerde winst-en-verliesrekening is de interne omzet binnen het segment Data ten bedrage van € -147.000 geëlimineerd. Tevens heeft in de gesegmenteerde winst-en-verliesrekening eliminatie plaatsgevonden van de € 1.525.000 rente die vanuit het segment Verzekeringen in rekening is gebracht bij het segment Financieringen.

Gesegmenteerde winst-en-verliesrekening over 2022

(in duizenden euro's)	Verzeke- ringen	Financie- ringen	Data en overig	Groep	Eliminaties	Totaal 2022
Resultaat technische rekening	11.847	-	-	-	91	11.938
Resultaat beleggingen	-9.824	-38	-969	357	-1.155	-11.629
Niet-verzekeringstechnische activiteiten						
Omzet	457	29.248	26.247	-	-91	55.861
Kostprijs van de omzet	-21	-20.126	-6.450	-	1.155	-25.442
Beheerskosten	-719	-8.547	-31.481	-4.977	-	-45.724
Overige baten (+) en lasten (-)	-	-3	-	-	-	-3
Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten	-283	572	-11.684	-4.977	1.064	-15.308
Andere baten (+) en lasten (-)	-1.750	-	-	-	-	-1.750
Resultaat voor belastingen	-10	534	-12.653	-4.620	-	-16.749
Belastingen	-394	-141	-2.922	-380	7	-3.830
Resultaat na belastingen	-404	393	-15.575	-5.000	7	-20.579
Resultaat aandeel derden	-	-	-	6.189	-	6.189
Resultaat na belastingen toekomend aan Bovemij N.V.	-404	393	-15.575	1.189	7	-14.390

Voor een specificatie van het 'Resultaat technische rekening' wordt verwezen naar de toelichting op het 'Resultaat technische rekening per branchegroep'.

Enkelvoudige balans per 31 december 2023

(voor resultaatbestemming)

Activa

(in duizenden euro's)		31-12-2023	31-12-2022
Goodwill	1	4.952	5.659
Beleggingen	2		
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		176.794	191.427
Uitstaande leningen		-	1.712
		176.794	193.139
Vlottende activa			
Vorderingen op groepsmaatschappijen		-	526
Belastingvorderingen		579	-
Overige vorderingen en overlopende activa		937	257
		1.516	783
Liquide middelen		14.774	12.789
		198.036	212.370

Passiva

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Eigen vermogen	3	
Geplaatst kapitaal	1926	1926
Agioreserve	32.010	32.010
Herwaarderingsreserve	6.998	8.311
Wettelijke reserve	7718	10.209
Overige reserves	155.746	172.156
Resultaat boekjaar	-15.603	-14.390
	188.795	210.222
Voorziening negatief eigen vermogen deelneming	2.700	158
Overige voorzieningen	11	-
Schulden		
Schulden aan groepsmaatschappijen	6.067	-
Belastingen en premies sociale verzekeringen	23	1.099
Overige schulden en overlopende passiva	440	891
	6.530	1990
	198.036	212.370

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023

(in duizenden euro's)	2023	2022
Nettoresultaat deelnemingen en joint ventures	-13.563	-11.119
Resultaat na belastingen uit eigen bedrijfsuitoefening	-2.040	-3.271
Resultaat na belastingen	-15.603	-14.390

Toelichting op de enkelvoudige balans en winst-en-verliesrekening

Algemeen

De waarderingsgrondslagen voor activa en passiva, alsmede de grondslagen voor de resultaatbepaling, zijn identiek aan die van de geconsolideerde jaarrekening. Alle deelnemingen, inclusief negatieve, worden opgenomen op basis van netto vermogenswaarde. De netto vermogenswaarde wordt vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelneming en haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen van de deelneming. Deze waardering vindt plaats vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening en verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen van de deelnemingen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de deelnemingen in groepsmaatschappijen opgenomen.

In de enkelvoudige jaarrekening worden negatieve deelnemingen afgewaardeerd naar nihil. In de jaarrekening van 2023 betreffen dit de deelnemingen van Bovemij Interne Diensten B.V. en BOVAG Bovemij Platform B.V.

- Voor de negatieve deelneming van Bovemij Interne Diensten B.V. is per 31 december 2023 een voorziening van € 2.231.000 getroffen en voor (31 december 2022: betrof dit RDC Groep B.V. € 158.000), betreffende het negatief eigen vermogen.
- De negatieve deelneming van BOVAG Bovemij Platform, zijnde € 10.950.000 (2022: € 10.769.000), is geclassificeerd en in mindering gebracht op de uitstaande lening die Bovemij N.V. heeft bij BOVAG Bovemij Platform.

Toelichting op enkelvoudige balans per 31 december 2023

1. Goodwill

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschaffingskosten	7.073	7.073
Afschrijvingen	-1.414	-707
	5.659	6.366
Mutaties in de boekwaarde		
Afschrijvingen	-707	-707
	-707	-707
Stand per 31 december		
Aanschaffingskosten	7.073	7.073
Afschrijvingen	-2.121	-1.414
	4.952	5.659

De goodwill heeft betrekking op de aankoop van Autotrust.

2. Beleggingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	191.427	228.314
Resultaat deelnemingen	-13.563	-11.119
Dividenduitkering van deelnemingen	-20.974	-41.242
Dotatie voorziening negatief eigen vermogen	181	-3.715
Kapitaalstorting deelnemingen	15.000	16.000
Overige mutaties	4.723	3.189
Stand per 31 december	176.794	191.427

Specificatie deelnemingen in groepsmaatschappijen

(in duizenden euro's)	2023	2022
N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij	142.857	152.186
RDC Group B.V.	4.720	-
Bovemij Financieringen B.V.	-	25.777
Bovemij Financieringsmaatschappij B.V.	24.946	-
Autotrust Holding B.V.	306	1.393
Bovemij Platform Holding B.V.	3.965	7.931
Bovemij Interne Diensten B.V.	-	4.140
Stand per 31 december	176.794	191.427

Uitstaande leningen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	1.712	5.273
Leningen afgelost	-2.000	-372
Mutatie voorziening leningen verstrekt aan deelnemingen met negatief eigen vermogen	288	-3.189
Stand per 31 december	-	1.712

De uitstaande leningen betreffen achtergestelde leningen verstrekt aan dochterondernemingen RDC Group B.V. ten bedrage van € - (2022: € 2.000.000) en aan BOVAG Bovemij Platform B.V. ten bedrage van € 10.481.000 (2022: € 10.481.000) onder aftrek van de negatieve deelneming van BOVAG Bovemij Platform B.V., zijnde € 10.950.000 (2022: € 10.769.000). De lening die is verstrekt aan RDC heeft een looptijd van één tot drie jaar en de rente bedraagt tussen de 3,0% en 5,0%. De lening die is verstrekt aan BOVAG Bovemij Platform heeft een looptijd van één tot vijf jaar en de rente bedraagt 4,0%.

3. Eigen vermogen

2023

(in duizenden euro's)	Geplaatst kapitaal	Agio- reserve	Herwaar- derings- reserve	Wettelijke reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand per 1 januari	1.926	32.010	8.311	10.209	172.156	-14.390	210.222
Resultaatverdeling vorig boekjaar	-	-	-	-	-14.390	14.390	-
Mutatie herwaarderingsreserve	-	-	-1.313	-	1.313	-	-
Mutatie wettelijke reserve	-	-	-	-2.491	2.491	-	-
Inkoop/verkoop en intrekking eigen certificaten	-	-	-	-	-44	-	-44
Dividendbetalingen	-	-	-	-	-5.780	-	-5.780
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-15.603	-15.603
Stand per 31 december	1.926	32.010	6.998	7.718	155.746	-15.603	188.795

De wettelijke reserve, zijnde € 7.718.000 (2022: € 326.000) en € 7.296.700 (2022: € 7.296.700) in verband met een niet volledig door Bovemij N.V. aangehouden deelneming respectievelijk een beperking als gevolg van het bankconvenant bij financieringen.

Het deel van het eigen vermogen dat toekomt aan aandeelhouders en dat beschikbaar is voor dividenduitkeringen wordt beperkt door Titel 9 Burgerlijk Wetboek 2, het bankconvenant en het Nederlandse Toezichtreglement (Solvency II). De vrij uitdeelbare posten zijn gebaseerd op de laagste uitkomst van de restricties vanuit titel 9 Burgerlijk Wetboek 2, het bankconvenant en Solvency II.

De herwaarderingsreserve en de wettelijke reserve zijn niet vrij uitkeerbaar.

Per balansdatum bedraagt het maatschappelijk kapitaal acht miljoen euro (€ 8.000.000). Dit betreft veertig miljoen (40.000.000) gewone aandelen van nominaal twintig eurocent (€ 0,20). Hiervan zijn geplaatst en volgestort negen miljoen zeshonderdtweëndertigduizend honderddertien (9.632.113) gewone aandelen van twintig eurocent (€ 0,20).

Per balansdatum houdt Bovemij N.V. voor een bedrag van € 60.000 eigen certificaten. Dit betreft 1.587 certificaten waarvan de boekwaarde per 31 december 2023 € 37,30 per stuk bedraagt. De inkoop van eigen certificaten houdt verband met de verplichte terugkoopregeling van certificaten die Bovemij heeft bij medewerkers bij uitdiensttreding. De waarde van de eigen certificaten in het bezit van Bovemij is bij het eigen vermogen in mindering gebracht op de overige reserves.

De post inkoop/verkoop eigen certificaten wordt met name verklaard door het certificaat-inkoopprogramma zoals hierboven is toegelicht.

2022

(in duizenden euro's)	Geplaatsd kapitaal	Agio- reserve	Herwaar- derings- reserve	Wettelijke reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand per 1 januari	2.035	32.010	12.496	15.218	147.266	46.627	255.652
Resultaatverdeling vorig boekjaar	-	-	-	-	46.627	-46.627	-
Mutatie herwaarderingsreserve	-	-	-4.185	-	4.185	-	-
Mutatie wettelijke reserve	-	-	-	-5.009	5.009	-	-
Inkoop/verkoop eigen certificaten	-109	-	-	-	-15.994	-	-16.103
Overige vermogensmutatie	-	-	-	-	-1.000	-	-1.000
Dividendbetalingen	-	-	-	-	-13.937	-	-13.937
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-14.390	-14.390
Stand per 31 december	1.926	32.010	8.311	10.209	172.156	-14.390	210.222

Per 31 december 2023 is vastgesteld dat op basis van titel 9 Burgerlijk Wetboek 2 een deel van de overige reserves geclassificeerd dient te worden als wettelijke reserve.

Het gevolg is dat de wettelijke reserves per 1 januari 2022 en 31 december 2022 zijn herzien en gerubriceerd met een bedrag van € 10.209.000 (was € 326.000). De € 10.209.000 rubricering bestaat uit een herziene beginbalans per 1 januari 2022 van € 15.218.000 (was € 277.000) en een mutatie van € -5.009.000 miljoen, lopend boekjaar 2022.

De overige reserves zijn per 1 januari 2022 en 31 december 2022 herzien en gerubriceerd met een bedrag van € -10.209.000 (was € 182.039.000). De € 10.209.000 rubricering bestaat uit een herziene beginbalans per 1 januari 2022 van € 147.266.000 (was €162.207.000) en een mutatie van € -5.009.000 miljoen, lopend boekjaar 2022.

Zie voor een toelichting de jaarrekening paragraaf “Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening, fouterstel wettelijke reserve”.

Bestemming van het resultaat 2022

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 22 april 2022 is besloten € 13.937.000 uit te keren als dividend. Dit in lijn met het reserverings- en dividendbeleid en rekening houdend met een voor de vennootschap toereikend geachte solvabiliteit. Het resultaat is toegevoegd aan de overige reserves.

Voorstel voor bestemming van het resultaat 2023

Met inachtneming van het kapitaalbeleid van Bovemij N.V. heeft de Raad van Bestuur, ondanks het feit dat we geen winst hebben gemaakt in het afgelopen jaar en onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, voorgesteld om eenmalig een (jubileum)dividend uit te keren van € 0,60 per aandeel te onttrekken uit de overige reserves voor een totaalbedrag van € 5.779.000.

Toelichting op enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023

Aantal medewerkers

Ultimo 2023 zijn drie personen in dienst van de vennootschap (2022: vier)

Commissarissen en bestuurders

Ultimo 2023 bestaat de Raad van Commissarissen uit vijf leden (2022: vijf) en de Raad van Bestuur uit drie leden (2022: vier). De uit hoofde van artikel 383 lid 1, Titel 9 Boek 2 BW, voorgeschreven melding wordt hierna toegelicht.

2023

(in duizenden euro's)	Directe beloning vast	Directe beloning diversen	Uitgestelde beloning pensioen	Totaal beloning
M.G. Bakker	345	49	30	424
M. van de Lustgraaf	344	51	34	429
M.A. van Steenis (tm 15 februari 2023)	275	19	59	353
J.H.W.H. Coffeng	477	58	33	568
Totaal	1.441	177	156	1.774

2022

(in duizenden euro's)	Directe beloning vast	Directe beloning diversen	Uitgestelde beloning pensioen	Totaal beloning
M.G. Bakker	317	42	27	386
M. van de Lustgraaf	316	47	29	392
M.A. van Steenis	320	63	24	407
J.H.W.H. Coffeng (vanaf 14 februari 2022)	400	34	26	460
Totaal	1.353	186	106	1.645

De directe beloning diversen bevat autokosten, sociale lasten werkgever en overige.

M.A. van Steenis is per 15 februari 2023 afgetreden uit de Raad van Bestuur als COO van Bovemij N.V.

Honorering Raad van Commissarissen

(in duizenden euro's)	2023	2022
A.C. Dorland	55	55
N. van den Eijnden	48	48
J.E. Remijn	48	48
G.H. Seitzinger	44	40
C. Weeda-Hoogstad	48	48
Totaal	243	239

De hierboven vermelde bedragen zijn in 2023 exclusief BTW opgenomen.

Aandelenbezit Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur heeft geen aandelen in bezit.

Nijmegen, 28 maart 2024

Raad van Bestuur

J.H.W.H. Coffeng

M.G. Bakker

Raad van Commissarissen

A.C. Dorland (voorzitter)

N.M.P. van den Eijnden

J.E. Remijn

G.H. Seitzinger

C. Weeda-Hoogstad

Overige gegevens

Statutaire regeling van de winstbestemming

De bestemming van het resultaat is geregeld in artikel 39 van de statuten:

- 39.1 De Raad van Bestuur bepaalt, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, welk deel van de winst, zoals blijkt uit de vastgestelde - jaarrekening, wordt gereserveerd; het daarna overblijvende gedeelte van de winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering.
- 39.2 De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen van de vennootschap groter is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal van de vennootschap, vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
- 39.3 Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
- 39.4 De algemene vergadering kan, doch slechts op voorstel van de Raad van Bestuur dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen, besluiten tot het doen van tussentijdse (winst-)uitkeringen indien aan het vereiste van lid 2 is voldaan blijkens een tussentijdse vermogensopstelling.
- 39.5 Op door de vennootschap gehouden aandelen in haar kapitaal of certificaten daarvan vindt geen uitkering ten behoeve van de vennootschap plaats.
- 39.6 Bij de berekening van de winstverdeling tellen de aandelen of certificaten van aandelen, waarop ingevolge het in lid 4 van dit artikel bepaalde geen uitkering ten behoeve van de vennootschap plaatsvindt, niet mee. De vordering tot uitkering verjaart door een tijdsverloop van vijf jaren te rekenen vanaf de dag van betaalbaarstelling.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en raad van commissarissen van Bovemij N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van Bovemij N.V. te Nijmegen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Bovemij N.V. per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2023
- De geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2023
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Bovemij N.V. (hierna ook wel: Bovemij of de onderneming) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in Bovemij N.V.

Bovemij N.V. is actief in de mobiliteitsbranche met focus op verzekeringen, garanties en datadiensten nadat eind 2023 is besloten om de financieringsactiviteiten in 2024 af te bouwen. De groepsstructuur bestaat uit verschillende groepsonderdelen en wij hebben onze controle daarop ingericht. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan een aantal onderwerpen op basis van de activiteiten van de groep en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 4,0 miljoen (2022: €4,3 miljoen)
Toegepaste benchmark	Circa 2% van het groepsvermogen per 31 december 2023 (2022: 2%)
Nadere toelichting	Het groepsvermogen wordt relevant geacht door stakeholders en is een relatief stabiele basis voor de bepaling van de materialiteit. Derhalve achten wij het groepsvermogen de meest geschikte basis voor het bepalen van de materialiteit. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 0,2 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Bovemij N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (groepsonderdelen). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante groepsonderdelen met de hiervoor beschreven kernactiviteiten van Bovemij N.V.:

- N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij
- Bovemij Financieringsmaatschappij B.V.
- BOVAG Bovemij Platform B.V.
- Bovemij Interne Diensten B.V.

Bij de significante groepsonderdelen, die circa 94% van het totale groepsvermogen vertegenwoordigen, hebben wij zelfstandig controlewerkzaamheden uitgevoerd. Bij de andere groepsonderdelen hebben wij cijfer-analytische werkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam zowel op het niveau van de groep als op het niveau van de groepsonderdelen over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een onderneming actief in de verzekeringssector en de mobiliteitsbranche. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit, actuariële- en belastingspecialisten. Daarnaast hebben wij eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering van vastgoed.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de onderneming en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de raad van bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 'Risicomanagement' van het jaarverslag, waarin de raad van bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de Gedragscode Bovemij, klokkenluidersregeling Bovemij en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de Gedragscode Bovemij, klokkenluidersregeling Bovemij en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij houden rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle ondernemingen aanwezig is. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisten en significante schattingsposten, zoals toegelicht in 'Gebruik van schattingen en veronderstellingen' in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening. Ook hebben wij data analyse gebruikt om journalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Zoals beschreven in onze kernpunten van de controle 'Schattingonzekerheid aangaande de bepaling en toetsing van de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden' en 'Schattingonzekerheid aangaande de waardering van vorderingen uit hoofde van financial lease', hebben wij vanwege het risico dat management interne beheersmaatregelen kan doorbreken, onder meer oordeelsvorming en schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording, in aanvulling op het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij de raad van bestuur, stafafdelingen (waaronder de interne accountantsdienst, risk afdeling en compliance afdeling) en de raad van commissarissen.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met de raad van bestuur, het lezen van notulen, het kennismaken van de integriteitsrisicoanalyse (SIRA) van de raad van bestuur, rapporten van de interne accountantsdienst, risk afdeling en compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van advocatenbrieven en correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht onder 'Continuïteit' in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft de raad van bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de onderneming om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende 12 maanden.

Wij hebben de specifieke beoordeling met de raad van bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van de raad van bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Het kernpunt 'Compliance risico ten aanzien van incidentmelding 2018' van onze controle in voorgaand boekjaar beschouwen wij niet langer als kernpunt van deze controle aangezien de afwikkeling hiervan enkel verband hield met de definitieve besluiten van de toezichthouders welke medio 2023 door de onderneming zijn ontvangen. Het besluit om de bedrijfsactiviteiten van het bedrijfs onderdeel Financieringen in 2024 af te bouwen beschouwen wij niet als kernpunt van onze controle gezien de beperkte impact op het vermogen en resultaat over 2023.

Schattingonzekerheid aangaande de bepaling en toetsing van de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden

<p>Risico</p>	<p>Per 31 december 2023 bedraagt de schadevoorziening (bestaande uit de technische voorziening voor te betalen schaden verminderd met het aandeel herverzekeraars en de overige technische voorzieningen voor schadebehandelingskosten) € 296,4 miljoen (2022: € 266,2 miljoen), ofwel circa 34% (2022: 30%) van het balans totaal. In de bepaling van de technische voorzieningen voor te betalen schaden neemt Bovemij een inschatting op voor schaden die per balansdatum zijn voorgevallen maar nog niet bij Bovemij zijn gemeld (IBNR), alsmede voor mogelijke mutaties in wel gemelde maar nog niet afgewikkelde schaden (IBNER).</p> <p>In de berekening van deze schadevoorziening worden door het management schattingen en veronderstellingen gehanteerd, inclusief expert judgement, ten aanzien van historische ontwikkelingen en verwachte trends van diverse interne en externe factoren en de schadebehandelingskosten. Deze schattingen en veronderstellingen zijn subjectief van aard en het gebruik van andere schattingen en veronderstellingen kan een materiële impact hebben op het vermogen en resultaat van Bovemij. Zoals toegelicht in de grondslagen voor de waardering van activa en passiva inzake de Toereikendheidstoets, voert Bovemij een toets uit op de toereikendheid van de balanswaarde van de technische voorziening. Hiertoe wordt een toetsvoorziening vastgesteld. Deze toetsvoorziening is een benadering van de marktwaarde van de verplichtingen, waarbij rekening wordt gehouden met onzekerheidsmarges. De toets wordt op totaalniveau uitgevoerd, gesplitst naar de schadevoorziening en de premievoorziening (inclusief toekomstposten), waarbij een bandbreedte wordt vastgesteld. Indien per jaareinde blijkt dat de balansvoorziening op basis van het voorzieningenbeleid aanpassing behoeft, wordt de balansvoorziening op het, in het voorzieningenbeleid opgenomen, streefniveau gebracht. Hierbij worden eventuele tekorten en overschotten op de schade- en premievoorziening niet onderling gecompenseerd. Er wordt gebruikgemaakt van gangbare actuariële methoden en technieken en van expert judgement. In 2023 heeft Bovemij een schattingswijziging doorgevoerd met betrekking tot de veronderstelling inzake de inflatie van verplichtingen uit hoofde van de schadevoorziening, zoals toegelicht onder de Schattingswijzigingen in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening. De doorgevoerde schattingswijziging van inflatie heeft een impact van € 18 miljoen gehad op de toetsvoorziening en de daarop gebaseerde IBNER.</p> <p>Het gebruik van schattingen en veronderstellingen bij de bepaling van de schadevoorziening brengt significante onzekerheden met zich mee. Het risico bestaat dat de berekende schadevoorziening niet juist is gewaardeerd en/of niet toereikend is om de verplichtingen uit hoofde van schadeclaims te kunnen afwikkelen. Hierbij is in beschouwing genomen het fraude risico met betrekking tot doorbreking van interne beheersmaatregelen door management en met andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving. Wij hebben dit derhalve als een kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Wij verwijzen naar de “Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening” onder “Gebruik van schattingen en veronderstellingen”, “Grondslagen voor waardering activa en passiva” inzake de Technisch voorzieningen, noot 9 “Technische voorzieningen” (voor de te betalen schaden en overige technische voorzieningen) en noot 14 “Schade eigen rekening” in de Resultaat technische rekening per branchegroep.</p>
<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door Bovemij gehanteerde grondslagen voor de waardering van de schadevoorziening in overeenstemming zijn met Titel 9 Boek 2 BW en Richtlijn voor de Jaarverslaggeving (RJ) 605 ‘Verzekeringsmaatschappijen’ en of deze grondslagen en de gehanteerde modellen en veronderstellingen bij de bepaling van de schadevoorziening consistent zijn toegepast of, indien sprake is van wijzigingen, deze in de gegeven omstandigheden passend zijn.</p> <p>Wij hebben met inzet van onze actuariële specialisten controlewerkzaamheden verricht op de waardering en toereikendheid van de schadevoorziening. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd en de werking getoetst van de relevante interne beheersmaatregelen in de processen gerelateerd aan de schadevoorziening. In het bijzonder hebben wij de interne beheersmaatregelen onderzocht die zijn gericht op de vaststelling van de schadevoorziening, de uitvoering van de toereikendheidstoets en de betrouwbaarheid van de basisgegevens die daarbij zijn gebruikt. Verder hebben wij kennisgenomen van de rapportages en de werkzaamheden beoordeeld van de actuariële functiehouder.</p> <p>Onze voornaamste overige, gegevensgerichte controlewerkzaamheden hebben betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het beoordelen van de gebruikte data en het toetsen daarvan aan de hand van de onderliggende interne en externe informatie; • het evalueren van de aanvaardbaarheid van de gehanteerde methoden en veronderstellingen, inclusief de hierin doorgevoerde schattingswijziging voor inflatie, voor de waardering van de schadevoorziening. Wij hebben specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd om de redelijkheid van schattingen en de gehanteerde veronderstellingen te evalueren aan de hand van historische informatie, sectorinformatie, professionele oordeelsvorming en het verrichten van een retrospectieve beoordeling van de schattingen en veronderstellingen in voorgaand boekjaar; • het toetsen van de totstandkoming en het evalueren van de gevoeligheidsanalyses aan hand van de onderliggende berekeningen; • het beoordelen van de post-voor-post bepaalde voorziening voor te betalen schaden op basis van deelwaarnemingen; • het beoordelen van de voorziening voor niet-gemodelleerde portefeuilles; • het evalueren van de modellen waarmee de schadevoorziening is berekend en waarmee de toereikendheidstoets is uitgevoerd; • door middel van het testen van journalposten en het uitvoeren van cijferanalyses beoordelen of er sprake is geweest van doorbreking van interne beheersmaatregelen door management.

	Tenslotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de schadevoorziening voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.
Belangrijke observaties	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de methoden gehanteerd voor de waardering van de schadevoorziening passend zijn. De schattingen en veronderstellingen waarop de bepaling en de toetsing van de toereikendheid van de schadevoorziening zijn gebaseerd, bevinden zich binnen aanvaardbare bandbreedtes. Wij hebben vastgesteld dat de schadevoorziening nauwkeurig is gewaardeerd en toereikend is.

Schattingonzekerheid aangaande de waardering van niet-(beurs)genoteerde beleggingen

Risico	<p>Per 31 december 2023 bedragen de niet-(beurs)genoteerde beleggingen € 136,6 miljoen (2022: € 135,9 miljoen). De niet-(beurs)genoteerde beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde.</p> <p>De reële waarde van niet-(beurs)genoteerde beleggingen wordt bepaald op basis van onafhankelijke taxaties, waarderingmodellen of andere methoden. De waardering van hypotheekfondsen en terreinen en gebouwen is afhankelijk van de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens en andere informatie. Dit verhoogt de schattingonzekerheid met betrekking tot de waardering van deze niet-(beurs)genoteerde beleggingen. Derhalve hebben wij dit als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Wij verwijzen naar de "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening" onder "Gebruik van schattingen en veronderstellingen", "Grondslagen voor waardering activa en passiva" en naar de toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2023 onder noot 2 "Beleggingen".</p>
Onze controleaanpak	<p>Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door Bovemij gehanteerde grondslagen voor de waardering van de niet-(beurs)genoteerde beleggingen in overeenstemming zijn Titel 9 Boek 2 BW en of deze grondslagen consistent zijn toegepast of, indien sprake is van wijzigingen, deze in de gegeven omstandigheden passend zijn.</p> <p>Wij hebben systeemgerichte- en gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de waardering van de niet-(beurs)genoteerde beleggingen. Onze voornaamste werkzaamheden betroffen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • met gebruikmaking van eigen vastgoedspecialisten hebben wij voor een selectie van objecten de onafhankelijke taxaties en daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst aan de hand van beschikbare marktgegevens (bandbreedtes); • voor de posities in niet-(beurs)genoteerde hypotheekfondsen hebben wij de waarderingen geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2023 van deze fondsen. Waar deze (nog) niet beschikbaar waren, is de aansluiting vastgesteld met de meest recente, niet-gecontroleerde-Net Asset Value (NAV) rapportages van de fondsmanagers. Daarnaast hebben wij back-testing procedures uitgevoerd (met gecontroleerde jaarrekeningen). Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderinggrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van de onderneming. <p>Ten slotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de niet-(beurs)genoteerde beleggingen voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.</p>
Belangrijke observaties	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de reële waarde van de niet-(beurs)genoteerde beleggingen nauwkeurig zijn bepaald en/of zich bevinden binnen aanvaardbare bandbreedtes.

Schattingonzekerheid aangaande de waardering van vorderingen uit hoofde van financial lease

Risico	<p>Per 31 december 2023 bedragen de vorderingen uit hoofde van financial lease € 231,6 miljoen (2022: € 258,2 miljoen), na aftrek van de bijzondere waardeverminderingen van € 0,3 miljoen (2022: 0,4 miljoen). Per balansdatum is er door Bovemij beoordeeld of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van de uitstaande vorderingen. Indien er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen als gevolg van nadelige veranderingen in de betalingsstatus van lessees of significante betalingsachterstanden, vormt Bovemij een voorziening voor oninbare financial leasevorderingen.</p> <p>Het bepalen van de voorziening voor oninbare financial leasevorderingen is onderhevig aan schattingonzekerheden, zoals de realiseerbare waarde van de uitstaande vorderingen rekening houdend met de waarde van beschikbaar onderpand en de verwachting omtrent het betalingsgedrag en betalingscapaciteit van de lessees. Dit zorgt voor schattingonzekerheid met betrekking tot voorziening op oninbare vorderingen. Daarnaast is in beschouwing genomen het fraude risico met betrekking tot doorbreking van interne beheersmaatregelen door management. Wij hebben dit als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Wij verwijzen naar de "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening" onder "Gebruik van schattingen en veronderstellingen", "Grondslagen voor waardering activa en passiva" en noot 3 "Vorderingen uit hoofde van financial lease".</p>
--------	--

Onze controleaanpak	<p>Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door Bovemij gehanteerde grondslagen voor de waardering van vorderingen uit hoofde van financial lease en het voorzieningenbeleid in overeenstemming zijn Titel 9 Boek 2 BW en of deze grondslagen en het voorzieningenbeleid consistent zijn toegepast of, indien sprake is van wijzigingen, deze in de gegeven omstandigheden passend zijn.</p> <p>Onze controleaanpak omvatte onder andere het evalueren van de opzet en bestaan van de interne beheersmaatregelen in het primaire proces ten aanzien van het bepalen van de voorziening voor oninbare financial leasevorderingen.</p> <p>Wij hebben verder gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de waardering van vorderingen uit hoofde van financial lease. Onze voornaamste werkzaamheden betroffen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op basis van deelwaarneming hebben wij beoordeeld of de voorziening voor oninbare financial leasevorderingen in overeenstemming is met het voorzieningenbeleid; • wij hebben analytische- en detailwerkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de waardering van de uitstaande financial leaseportefeuille en de realiseerbare waarde van de uitstaande financial leasevorderingen. Als onderdeel hiervan hebben wij de juistheid van de waardering van de beschikbare onderpanden getoetst en hebben wij het betaalgedrag en betaalcapaciteit van de leasees beoordeeld doormiddel van afloopcontroles en doorkijkanalyses. • wij hebben beoordeeld of eerdere schattingen en eventuele herschattingen door het management adequaat waren (zogenoemde "back test"); • wij hebben onderzocht of er sprake is geweest van doorbreking van interne beheersmaatregelen door management • wij hebben geëvalueerd of er relevante gebeurtenissen na balansdatum zijn geweest die van materiele invloed zijn op de omvang van de gevormde voorziening voor oninbare financial leasevorderingen per balansdatum. <p>Ten slotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de vorderingen uit hoofde van financial lease voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.</p>
Belangrijke observaties	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de waardering van de vorderingen uit hoofde van financial lease nauwkeurig is.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Risico	<p>Bovemij is voor de continuïteit van de bedrijfsprocessen en voor het opmaken van de jaarrekening afhankelijk van de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van haar geautomatiseerde systemen. De diversiteit aan informatietechnologie binnen de verschillende bedrijfsentiteiten van Bovemij brengt het risico van ineffectief systeembeheer in relatie tot de informatiesystemen met zich mee relevant voor onze jaarrekeningcontrole. Daarnaast maakt dat de huidige uitbestedingen kunnen leiden tot complexiteit in de dienstverlening en contractbeheer. Verder zijn (veronderstelde) cyber security risico's onverminderd aanwezig. Wij hebben derhalve de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Wij verwijzen naar de paragraaf "Risico management" onder "Operationele risico's".</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben met de inzet van IT-auditspecialisten, de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking geëvalueerd voor zover dit relevant is in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben logische toegangsbeveiliging, wijzigingenbeheer en continuïteitsbeheer in opzet, bestaan en werking onderzocht. De werking van de IT beheersmaatregelen hebben wij echter niet volledig kunnen onderzoeken aangezien daar onvoldoende documentatie voor aanwezig was. Verder hebben wij kennis genomen van het uitbestedingsbeleid en contractmanagement van Bovemij.</p> <p>Ten slotte hebben wij kennis genomen van de gemelde IT en cyber-incidenten en de impact hiervan op de jaarrekening geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	Wij hebben op basis van onze werkzaamheden de effectieve werking van de algemene IT beheersmaatregelen niet kunnen vaststellen, en ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole hebben wij dientengevolge een gegevensgerichte controleaanpak gehanteerd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de raad van commissarissen op 25 april 2014 benoemd als accountant van Bovemij N.V. vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de onderneming te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderneming.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard,

timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderneming;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen;

Communicatie

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 28 maart 2024

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA